

ALİSERİATİ

03 İSTİFSA VE İSTİFSA

Ebuzer

Dr. Ali Şeriati - Ebu Zerr el-Gifari

tebliğ yayınları : 17

inceleme, araştırma: 3

isteme adresi

Tebliğ yayınları

Boyacı Kapısı Sok. 1/3

Fatih - İstanbul

Tel.: 525 70 95

dizgi

ayyıldız

baskı

gümüş

cüt

kardeşler

1987

«Evinde ekmek bulunmadığı

halde, kınından sıyrılmış kılıcıyla

isyan etmeyen adama şaşarım.»

(Ebuzer)

Türkçesi

Salih Okur

EBUZER-i GİFARÎ

A. Cevdet Es-SAHHAR

Dr. ALÎ ŞERİATÎ

YAYINCININ ÖNSÖZÜ

Hakikatların görünmesi için, İslâm tarihinin
önemli noktalarına

ışık tutacak, gençliğimize örnek bir hayat felsefesini

verecek, cihada, hakka taraftarlığa vesile olacak bir kitabı yayınlamakla

çok mutluyuz.

Kitabın girişindeki Sosyalist kelimesi, maddeci, mutlak eşitlikçi

manasında değildir. İslâm'ın özünde olan, iktisadi ve içtimaî

adalet ve ortaklık manasındadır.

Kitabın içindeki, rivayetlerin aslı vardır. Fakat, Emevilerin,

uydurma ve sansürlü rivayetleri karşısında, Şiiler, aslı olan

o haberlerde hissi davranınca, çok mübalağalar olmuştur.

İran kültürü, İslâm dünyasında azınlık kültürü olduğundan

ayrıca İran'ın, milliyet ve medeniyetinin kuvvetli sahabeler

tarafından parçalandığından, İslâm'ın saltanat kuvvetiyle

pekişeceğini savunan sahabelere karşı kin ile karışıktır.

İslâm'ın ruhunda saltanat bulunmadığını, başka milletlere

haksızlık etmek İslâm'da olmadığını belli etmekle beraber; madem

Resûlullah ashabıma dil uzatmayın demiştir. Onlara ilişmemek

lazım. Çünkü onların küçük bir ibadet ve cihadı, bizim bir

ömür boyu yaptığımız ibadet ve cihaddan

üstündür.

Kitabın içinden, fikir olarak hiç bir şeyi sansüre tabi tutmadık.

Biz konuların tartışılmasına muhtelif fikirlerin bilinmesine,

cevaplanmasına taraftarız.

Neticede anlaşılan odur ki; İslâm toplumu Resûlüllah'm

sünnetini harfiyen uygulayacak bir imam ve halifeye sahip olmadığından,

Hicretin 30. yıllarında ekonomik zihniyetini kaybetmiştir.

Bundan dolayı da, toplumun bünyesi gevşeyince muhtelif

kültürler, onun içine girmiştir. 1., 2. asırda onun ruhu hükmünde

olan öz kültürünü yitirmiştir. Toplum, muhtelif
fırkalara

bölünmüştür. Allah'tan arzumuz, bizi yine
birliğe, o Öz kültürümüze

ve zihniyetimize vattırmasıdır. Peygamber
Efendimiz,

«.Ümmetin sonu, ilk müslümanların yaptığını
yapmakla düzelir,

» diye buyurmuştur.

Tebliğ Yayınları

SUNUŞ

Bu çalışmanın asit, çağımızın Mısırlı
yazarlarından, Abdülhatnî

Cevdet El-Sehhar tarafından kaleme alınmıştır.
Ali

Şeriatı, öğretmen okulunda öğrenci iken, Arapça

aslından Farsça'ya

tercüme etmiştir. Ancak Ali Şeriatı, Hz. Ebuzer hakkında

söylenen bütün sözleri de katarak tercümede ileri gitmiş ve onun

için «Süsleme ve Tercüme» tabirini kullanmıştır.

Yukarıdaki kaygılardan dolayı Şeriatı, Hz. Ebuzer hakkındaki

ihtilajh konuları bilerek kaleme almış ve «Bu rivayetlerin

doğruluğunu veya yanlışlığını tesbit etmek, tarik yazanın bileceği

iştir.» diyerek işin içinden çıkmıştır.

Gerçekten de Hz. Ebuzer'in hayatının başlangıcı ve sonu

ile ilgili, birbirinden farkı ve efsaneleşmiş birkaç

rivayet olduğu

bilinmektedir.

Hız. Ebuzer hakkında ilk alışmalar; Cezayir'in Fransız

sömürgesi olduğu yıllarda, «Fazl'ül Cihad» adlı bir yeraltı teşkilatı

tarafından yapılmıştır. Hız. Ebuzer'in konuşmalarını ihtiva

eden bu eser; o devirde İslâmî olmayan bütün inanışlar ve

fikir akımları, serbestçe faaliyet gösterip yayın yapabildiği halde,

müsadere edilmiş ve el altından yayınlanarak dağıtılmıştır.

Kitabın kurgusu roman ile piyes karışımıdır. Çevirisini

yaptığımız metnin aslı iki bölümden
oluşturmaktadır. Birinci kısım,

Ali Şeriatî'nin kendi eliyle düzenlediği ilk
nüshanın be-

şinci baskıdır. Bu kısım, ilkin «Rebeze'den
Biri» adı altında

yayınlanmış, daha sonraları ufak tefek
değişikliklerle yeni baskıları

yapılmıştır.

İkinci kısım, Ali Şeriatî'nin Hüseyiniye-i İr
şad'da, Hz. Ebuzer'i

anlatan bir piyesten önce yaptığı, daha sonraları
kasetlerden

derlenen, iki konuşmayı içermektedir. Bu
konuşmalar hemen

hemen birbirinin aynı olduğundan biz
okuyucuyu sıkmamak

için, bunlardan sadece birini aldık ve evrimizin sonuna

ekledik.

Ülkemizde bugüne kadar, Ali Şeriatî'nin on kadar eseri

Türkçe'ye çevrilmiştir. Ancak çalışmamızın bunlardan farklı

olduğunu sanıyorum. Eserde kahraman Hz. Ebuzer olmasına

rağmen, olaylar İslâm'ın doğuşundan önce başlamakta ve Hz.

Ebuzer'in adı etrafında; İslâm tarihinde bugüne kadar süregelen

ihtilaflı konular işlenmektedir. Sağlıklı bir çalışma olabilmesi

için, İslâm tarihim değişik kaynaklardan yeniden gözden

geçirmek zorunda kaldık.

Ali Şeriatî'nin bahsettiği bütün konular bizdeki kaynaklarda

da vardı. Fakat Hz. Peygamber'in irtihalinden sonra, Halife

seçimi konusunda Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e bilinen tarizlerde

bulunması; Hz. Osman'a ve Sahabelere yakıştırdığı sıfatlar,

Ali Şeriatî'nin Şii taassubundan kurtulamadığını göstermektedir.

Bu tarizlere cevap olmak üzere kısa bir sonuç bölümü

eklemeyi uygun gördük.

Bu çalışmada, yazarın anlatmak istediklerini, bizden birşey

katmayarak, Türkçe'ye kazandırmaya çalıştım.
Eğer birazcık

becerebildiysem kendimi bahtiyar sayacağım.

Beşiktaş, 7 Temmuz 1987

Salih Okur

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Ben, zarif seramik işlerinin hatemkârhğmt (*)
seçenlerin yerine,

sarp ve yüce dağlan, iktidarı yeri göğü inleyen
azgın fırtınaları,

sert ve vahşi çölleri sanatına sermaye edinenleri
severim.

Ben, kafeste şakıyan binbir renkli kanarya veya
gül bahçesinde

yetiştirilen çiçekler yerine, yüce dağların mağrur
kartalından,

uzak ve ıssız çöllerin yabani çiçeklerinden ilham
almış

olan şiirde aşırı sanat ve heyecan hissedirim.

Evet. Yüksek mahpushane duvarlarının ardında
ve vahşi

cellatların bakışları altında, gururla söylenen şiir,
bir mangalın

evresinde esrar dumanları altında veya içki
dağıtılan bir masanın

etrafında güftesi bağlanan şiirden daha güzeldir.
Şairinin

şerefi daha yücedir.

İşlediği suçlardan titrememe rağmen, Wilhelm'in
irkin

saltanat yularının şehvetli patronlarının, Hitlerin
ordularının

sert çizmeleri altında ezildiğini düşündükçe, onu
övesim geliyor.

Tarihin olgun ve kokulu meyveleri olan bazı
insanlar, yücelik

kalesine çıkabilmek için, büyük saadetleri derin
çukur-

(*) Üzerine çeşitli şekiller oyulan bir düzeyin,
benzeri bir maden

veya madde ile doldurulmasıyla yapılan
süslemecilik.

9

lara atmışlar ve acıya müptela olmuşlardır...
Yüzleri yumuşaklığını

kaybetmiş, kırış kırıştır... Ayakları yumuşak
salonlarda

dans etmek yerine, yakıcı taşlarda koşmayı
tercih etmiştir...

Büyüklüğü yaratanlar bunlardır. Peygamber,
«Her dinin ruhbanıyeti

vardır, benim dinimin ruhbanıyeti ise cihattır.»
diyor.

..

Bu kitabın sayfalarını gururla karalıyorum.
Çünkü, bu hikâyenin

kahramanı bir ressam veya çalıştığı sahnede
seyircilerini

şehvetten çıldırtan bir dansöz değildir. Pis
kokulu bir

meyhanede veya bir mangalın kenarında, duman
sütunlarını

göge yükselten bir şair değildir. Piyer Luis'in
yarattığı oyunculardan

da değildir.

Paris'in kötü adlı mahallelerinin, arka
sokaklarındaki kabarelerin

vefadar dostları da değildir.

HoUvut'tan ilham alan kokuşmuş aşk
hikâyelerinin, Kapri

adasındaki, dünyanın her yerinden erkekleri
şehvetle kendine

çağırır, işveli ve tatlı esirleri olan kadınlar da
değildir.

Her sabah süt. banyosunda uyuyan, yumuşak
tenli ve mermer

vücutlu, baldırları ve memeleri şehvetle titreyen
ve yüzlerce

yazara şöhret kazandırmış olan bir «Yıldız» da
değildir.

Bu hikâyenin kahramanı mağrur bir çölün
oğludur. Sıkıntı

ve yoksulluğun az geldiği, göğün bile
merhametli gözyaşlarını

üzerine gönderdiği mağrur bir çölün oğludur.
Öyle mağrur bir

çölün oğludur ki, çağlar boyu sahillerinde
güneşin altında oturduğu

halde, susuzluğunu giderebilmek için, denize
baş eğmemiştir.

Buğday tenli ve güneş yanığıdır.

Onun cildi, çölün sertliğinin nakşolduğu,
yartmadanm gü'

nesi altında kurumuş, kermelenmiş ve
siyahlamış bir kösele

parçasıdır.

bükmüştür.

Zayıf göğüs kemiklerinden, erkeklik ve dayanıklılık okunur.

\j

Bakışları, çölün kızgım güneşini yansıtan iki aslan gözüdür.

Bu hikâye, ıssız çölde yaşayan kabilenin arasında kopan

şiddetli bir rüzgârın macerasıdır...

...Gtfar'dan birinin macerasıdır...

Nisan 1959, AH Şeriatı Mezinani

Piyer Luis, Yunanlı meşhur fahişe Bilitis'in karşılıksız sevgilerini

ve açık saçık rüyalarını yazan Fransız romancı.

GİRİŞ

ALLAH'IN ADIYLA

Muhammed, on üç yıl süren mücadele ve sıkıntılardan

sonra Mekke'yi terkederek Medine'ye geldiği

gün; İslâm'ın gizlenme ve güçsüzlük döneminin geride

kaldığını, cesur ve fedakâr dostları yardımıyla, Allah'ın

dediği gibi, kendi siyasi rejiminin ve İslâm'ın azametli

sarayının temelini atma zamanının geldiğini biliyordu.

Bu çağda, yarımada'nın doğusunda, İran Şehinşahının

süslü ve cilalı büyük bir sarayı vardı. Bu

saraydaki

teşrifat (protokol) işlerinin görülebilmesi için

birkaç bin köle, binlerce erkek ve kadın hizmetçi çalıştırılıyordu.

Yoksul ve çilekeş insanların gelirleri bu

sarayın idaresi için harcanıyordu.

Arabistan'ın kuzeyinde ise Herakliyus'un korkulu

ve azametli imparatorluğu göze çarpıyordu. İki memlekette

kendini gösteren her şeyin, bu sarayların hakimlerine

ait olduğu söylenebilir: Sanat, edebiyat, savaş

işleri, vergi toplama ve sabahleyin erkenden kalkma...

bunların hepsi saltanatın ve imparatorluğun

teşrifat

ve şevketinin daha fazla olması içindi.

13

Ama îslâm Peygamberi, Medine'ye girdiğinde bir

mescit ve yanında ufacık bir ev yaptı. Bu evin kapısı

mescidinin içine açılıyordu. îslâm hükümeti, Arabistan'ın

her yerine hakim olmasına rağmen ömrünün sonuna

kadar kendi yaşayışında bir değişiklik yapmadı.

Memleketin mutlak hakimi olmasına rağmen, yoksulların

sofrasında horlanan bir köle gibi oturuyor ve

arpadan yapılan ekmek yiyordu. Çıplak bir bineğe biniyor

ve genellikle ikinci bir kişiye de terkisine alıyordu.

İslâm Hakiminin bu davranışının sebebi, kendi rejimiyle

İran Şehinşahı ve Rum İmparatorunun rejimi

arasındaki farkların ortaya çıkması ve halkın bunu

gözleriyle görmesi içindi. Yeni rejim ve yeni teşkilatının

iki ayağı bulunmaktaydı:

Burada hakim ile mahkum, emreden ile emredilen,

köle ile efendi yoktu. Hepsi Allah'ın huzurunda adilce

ve eşitlikle aynı sırada yer alıyordu.

Bu rejimin kurucusu ortadan gittikten sonra,
Ali'-

nin mahrumiyeti ve siyasi gruplaşmalar; hilafet
duvarının

temel taşının eğri konulmasma sebep oldu.
Ebubekir'in,

Ömer'i kendisine halife seçmesiyle îslâmî rejime
ikinci darbe de vurulmuş oldu.

Ömer ve Ebubekir'in bizzat kendileri bu yanlış
adıma

sebep olmalarına rağmen, İslâm'ın siyasi teşkilatı

Peygamber'in bıraktığı gibi kalmıştı: Basitlik,
eşitlik

ve servetin bir yerde toplanmasına engel
olunarak adilce

paylaşılması göze çarpıyordu.

Ömer de gidince, yaşlı, mukaddesmeap ve
kifayetsiz

bir adam olan Osman hükümeti eline aldı. îslâm
hükümeti

sarsılmaya başladı, İslâm kanunlarında yapı-

14

lan değişiklikler o kadar şiddetliydi ki
Muhammed'in

binası kökten viran oldu. Onun zamanında
hilafet, saltanata;

îslâmî hakimiyet kulübesi, şahın sarayına;
sadelik

şatafatlı teşrifata; Muaviye'nin ve Osman'ın
yeme

içme sarayına dönüştü.

Ebuzer, islâm'ı kabul eden beşinci kişiydi, onun
kılıcTîslam'ın doğuşu ve ilerlemesinde çok etkili
olmuştu.

Ali'nin bir takva ve hakikat heykeli gibi köşede
kaldığını,

îslâm düşmanlarının hilafetin idaresine yol
bularak,

bir kurtçuk gibi; İslâm'ı içten içe kemirdiğini
görüyordu.

Özgürlükçüler ve hakikatçilerin herbiri bir
köşeye

kovulup susturuldular. Ebubekir, Ali'yi (na-
civanmerdane)

siyaset sahnesinden alaşağı ederek hilafete

oturduğu gün, Ebuzer endişe ve korkuya düştü,
islâm'ın

geleceği, onun gözüne çok korkunç ve karanlık görünüyordu.

Fakat, büyük bir hak yenilerek ayaklar altına alınmış olmasına rağmen, her halükârda islâm kervanı yoluna devam ediyordu. Ebuzer bütün bunları

düşündükçe içi içini yiyor, fakat dudaklarına suskunluk

mührünü vurmuş sesini çıkarmıyordu (1).
Osman'ın

rejimi islâm'a musallat olana kadar sustu ve sesini çıkarmadı. Yoksullar, çilekeşler ve güçsüzler,

zenginlerin, köle tüccarlarının, faiz yiyenlerin ve eşrafın

ayakları altında eziliyordu. Bu adamlar Osman'ın

ve Muaviye'nin sarayını yol etmişlerdi. Sınıf farklılıkları

ve servetin tekellerde toplanması tekrar dirilmiş,

islâm'ı büyük bir tehlike tehdit etmeye başlamıştı. Ebubekir

ve Ömer, Peygamber'in sadeliğini ve saflığını de-

(1) Ali Şeriatî'nin burada hiçbir delili yoktur, çünkü kendi ifadesiyle

dahi Ebu Zer hiçbir haksızlığa karşı susmamıştır.

Onu Hz. Ebu Bekir'e karşı susturan ve Hz. Osman'a Jcarşı

galeyana getiren ne sebep olabilir ki?

İS

vam ettiriyor, yoksul ve sıradan bir insan gibi yaşıyorlardı.

Bütün bunlar değişmişti. îslâm valisi Muaviye
şehinşahlann sarayına benzer yeşil bir sarayın
yapılması

için binlerce dinar harcadı.

Ebubekir, kendi geçimini sağlayabilmek için bir
yahudinin keçilerini sağmasına rağmen,
Peygamber'in

halifesi Osman'ın karısının gerdanlığının değeri,
Afrika'nın

vergisinin üçte biri kadardı...

Ömer, babasının kudretinden istifade ederek,
zorla

aldığı bir at için; ordusunun başkumandanını
oğluyla

beraber sorguya çekerken; Osman Peygamber'in
sürgüne gönderdiği kişiyi —Mervan Hakem—

kendine

müşavir tayin ederek, Hayber'in ve Afrika'nın
kuzeyinden

ele geçen geliri topluca ona bağışlıyordu.

Ebuzer, bu utanç verici sahneleri görünce
kendini

daha fazla tutamadı ve suskunluğu sona erdi.
înanılmaz

bir yiğitlikle isyan etti. Bu öyle bir itirazdı ki,
bütün

İslâm memleketleri baştanbaşa Osman'ın
aleyhine

ayağa kalktı. Bu öyle bir ayaklanmaydı ki, insan

toplulukların sahnesinde, onun coşkun
dalgalarını bugün

bile görüyoruz.

Ebuzer, İslâm'ın iktisadi ve siyasi ortaklığının genişlemesi

için çalışırken, Osman'ın rejimi eşrafiyete

hayat veriyordu. Ebuzer, İslâm'ı çaresizlerin ve yoksul

halkın kurtuluşu olarak görüyordu. Oysa Osman, onu,

sermaye sahiplerinin, faiz yiyenlerin, zenginlerin ve

eşrafın menfaatlerinin korunmasma alet ediyordu.

Bu çatışma, Ebuzer ile Osman arasında başladı sonunda

Ebuzer, canını bu yolda feda etti. Bu sermayeler, bu servetler ve topladığınız bu altın ve gümüşleri bütün müslümanlarm arasında eşitçe dağıtmalı

diye

bağırıyor, İslâm'ın iktisadi ve ahlâhi sisteminin
gölge-

16

sinde, herkes hayatın, ihsanlarından eşitçe
faydalanmalı

diye isyan ediyordu. Fakat Osman, İslâm'ı
teşrifat,

zahiri törenler, zahiri takva ve kutsallık,
çoğunlukların

yoksulluğu ve azınlıkların zenginliklerinin
hamisi

olarak görüyordu. Ebuzer ise, îslâm'ın
ortaklığının yaygınlaştırılması

ve genişlemesi için başladığı mücadelesine

ara vermeden devam ediyor, düşmanlarını rahat

bırakmıyordu.

O günün toplumunda, Ebuzer'in, yoksul ve çaresiz

sınıfların taraftarı olarak yükselttiği bu sesi hemen kesildi.

Bu ses, öyle bir yanar dağın ilk püskürtmesiydi ki, kıvılcımları bin yıl sonra, 18. ve 19. yüzyılda Avrupa'daki

bütün memleketlerin eteğini'tutuşturdu.

Bu yanardağ, eğer bugün birazcık susmuşsa; aravermesinden ve sohıklanmasmdandır. Yakında da susmayacaktır.

Ebuzer'in gırtlğından dışarıya çıkan bu

büyük yanardağın kıvılcımları, daha sonraları; büyük

Fransız ihtilalinden sonra, dünyanın değışik

yerlerinde

çeşitli ekonomi kitapları halinde ortaya çıktı.
Fakat,

Osman'ın iktidarı, onu nihayetsiz bir çölde
söndürmeyi

becermiştir. Eşraf ve sermayedarlar, yoksulların

önderi, ezilenlerin koruyucusu Ebuzer'in
ölümüyle; bu

sınıflar tarafından kendilerini tehdit eden
tehlikenin

ortadan kalktığını sandılar. Fakat görülen son
ekonomik

devrimler, Osman'ın rejiminin zafer kazandığını

isbat etmektedir. Peki Ebuzer'in sosyalizmi ne
oldu?

Yeni sosyalistler diyorlar ki:

Dünya, gerek kî sosyalist olsun,

Ta ki yaşamaya layık olsun,

Eşrafiyet, zorbalık ve yağmacılık,

Ma'dum olsun, mahvolsun, yok olsun...

Biz de aynı düşünceyi Ebuzer'in bütün hayatı
boyunca

açıkça görüyoruz.

F. : 2 17

Eğer sosyalizmin şiarı: «Herkesin kabiliyetine
göre

ve herkesin işine göre» ise biz bunu, bundan bin
üç

yüz yıl evvel Ebuzer'in yiğitçe yaptığı, azametli
kavgasında

görüyoruz.

Ben, ne zaman Ebuzer'in akıllara şaşkınlık veren hayatını düşünsem, onun tanrıtapıcılığını görüyor ve

Paskal'ı hatırlıyorum. Paskal diyor ki: «Yüreğin öyle

bir delili vardır ki, aklın eli ona yetişemez. Allah'ın var

lığına yürek şahitlik eder bu yol ne akıl ne de muhakememe

elde edilir.»

Ebuzer de diyor ki: «Ben bu sonsuz varlıkta (alemdede)

beni Allah'a götüren öyle bir (nişan) işaret bulmuşum

ki akim ona tartışma ve incelemeyele yetişmesine

imkân yoktur. Çünkü O, onların (varlıklarının)

hepsinden

daha büyüktür, onun ihata edilmesi
(kapsanması)

mümkün değildir.»

Ebuzer de Paskal gibi Allah'ı yürek yoluyla
bulmuş

ve Peygamber'i görmeden üç yıl önce, Allah'a
inanmıştır.

Ta o "zamanlar sermayedarlara, altın
biriktirenlere

karşı çıkıyor ve yoksulları savunuyordu. Eşrafa,
Şam'-

da ve Medine'deki saraylarda oturanlara çatması
aşırı

bir sosyalist olan Proudhon'u hatırlatıyor. Ama
gerçek

olan şudur ki; Proudhon başka, Paskal başka ve Ebuzer

başkadır, Ebuzer Allah'a inandığı için, onun yolunda

rahat yüzü görmedi; yaptıklarında ve düşüncesinde

bir an bile tereddüt etmedi. Ne Proudhon'da Ebuzer'in

dürüstlüğü, dindarlığı ve Allah'a olan inancı gibi

bir inanç vardı, ne de Paskal'da Ebuzer'inki gibi bir

çalışma zevki vardı. Ebuzer îslâm memleketlerinde tek

«İnsan-ı Kamil» olmuştur. Bu isim onun büyüklüğüne

yeter.

İslâm tarihini okuyan pek çok kimsenin şu soruyu

kendi kendine sorması mümkündür: Acaba bu hareketin

parlak neticesi, bir sürü kavga ve zaferden sonra,

büyük bir imparatorluğun kurulmasından —ki o da

bir kaçıyüz sene sonra devrildi— başka bir şey miydi?

îslâmî hareketin böylesine hatta daha büyük, nizami

ve askeri zaferlere ulaşan siyasi hareketlerden farkı

neydi? îslâmî hareketin başlangıcından itibaren siyasî

ihtilaflarla karşı karşıya olduğunu ve kendi yolundan

çıktığını görüyoruz. Bunu İslâm'ın gerçek önderlerinin

de itiraf etmiş olduğu bilinmektedir.

Peki öyleyse islâm ne yapmıştır? Peygambere ve

Allah'a inanan dostlarının yaptığı, şunca kavga ve fedakârlıkların

neticesinden ne elde edilmiştir? Eğer dini

açıdan bakarsak, elde edilen zaferlerin hiçbir ehemmiyeti

yoktur. Bilhassa Abbasiler, Emeviler ve benzerf

saltanatlar eliyle gerçekleştirilen bu fütuhatların İslâm

gerçeğiyle hiçbir ilişkisi de olamaz.

Vardığımız bu karar şu açıdan da doğruluk

gösterir.

Memleketi genişletmeyi, zaferler kazanmayı
İslâm

İmparatorluğunun kudretini arttırmayı, İslâm'ın
esas

hedefi sanmamak gerektir. Böyle büyük bir
hareketin

neticeleri olarak sayamayız. Bu bakışla bakarsak
bu

problem kendiliğinden çözülecek hem de
İslâm'ın gerçek

zaferleri, ilerlemesi ve parlak neticelerinden
hayretler

içerisinde kalırız.

Din, insana yaratılışında görev yükleyerek
ilerlemeye

mecbur eden tek amildir. Bu sebep, cansız varlıkların,

bitkilere; bitkilerin hayvanlara; hayvanların

da insana tekamülünün gerçek sebebidir. Din, yaratılışın

akıllara şaşkınlık veren hikayesinin sebebidir. İnsanı,

ruhunun yüksek irfan dağlarına ulaştıracak; hat-

19

ta ondan daha yükseğe götürecek, zamanı ve mekânı

ayağının altına koyabilecek tek sebeptir. Öyleyse dini,

insanın tekamülü merdivenine çıkabilmek için tek uyarıcı

olarak tabir edebiliriz. Başka bir deyişle din,

«Gerçek

İnsan» üreten bir fabrikadır. Bizim nazarımızda bundan başka bir şey de olamaz.

Şimdi, acaba İslâmiyet bu yolda birşeyler yapabilmiş

mi, kendi ürettiklerinden (fabrikasında) insanlık piyasasına sürebilmiş mi? Araştırılması gereken budur.

Ancak böyle bir konuyu araştırabilmek için büyük

bir heyecan ve merak olması gerekir. Çünkü araştırmaca,

adları belirsiz kölelerin ve elden ayaktan düşmüş

kadın - erkek kahramanların yanına tarihin eşliğinde,

utanmadan gidebilmeli ve gerçeği

yazabilmelidir.

Tarih, çoğu zaman büyük ve şatafatlı sarayların
önünde, savaş meydanlarında zer (altın) ve zor
sahiplerinin

önünde diz çökmüştür. Ama bu sefer o
eşrafperest

ve egoist tarih, çürümüş ve köhne çadırlara,
viran

olmuş kulübelere ve mazlum kölelerin yanma
gitmektedir.

Arabistan çölünün isimsiz, Ebuzer gibi, önemsiz

kimselerin, Selman gibi İranlı bir avarenin ve
Bilal

gibi ucuza giden bir kölenin hayatını, büyük bir
öfkeyle

lime lime ederek yazmakta ve insanlığın gelecek

nesilllerine

sınırsız bir övünçle takdim etmektedir.
Firavunlaşmış

tarihin bu kadar alçakgönüllü olmasının
gerçek sebebini araştırmak gerekir!..

Asya, Afrika ve güney Avrupa'da yapılan
fütuhatlara

İslâmî hareketin gerçek neticesi olarak
bakmamak

gerekir. Belki düşüncenin derinliklerinde,
gönüllerde

ve beyinlerde yapılan fütuhatlara ilgi göstermek

daha doğru olacaktır. İnsanı ruhunun
dolambaçlı, geçitvermez

ve derin vadilerinde yapılan zaferlerdir gerçek
olan.

İslâm'ın zaferlerinin aynısı, Rum, İran ve benzeri
ülkelerin

tarihlerinde; memleketini genişletmek isteyen

Cengiz, Napolyon ve Dara gibi «beyinsiz
ünlüler» in

maceralarında da bulunmaz değildir. Ama
isimsiz,

imansız ve yarı vahşi bir insanı, mesela Cündeb-
i Cünade'yi,

Ebuzer-i Gıfari yapabilmek, her hareket ve

ekole nasip olamaz. Acaba İslâmî hareketin
gerçek

zaferleri Ebuzer, Selman, Bilal ve Yaser gibi üç -
beş

«insan»ın eğitilmesi değil midir?

Ama ne yazık ki, İslâm tarihinin iftiharları
sayılan

bu üstün iradeli gönül insanların hakları zayi
olmuş,

bu öncülerin düşünceleri kılıç kuvvetiyle
dünyada tanınmadan

kalmıştır, insanlığın tekamülü yolunda çok

yüksek örnekler olan bu insanlar
anlaşılmamıştır. Bunların

hayatlarını özet olarak da olsa anlatan, doğru
bilgiler

ne yazık ki elimizde yoktur.

Bu hak rehberlerinin, doğruluk ve cesaret
heykellerinin

haklarına öyle bir darbe vurulmuştur ki, bunları

onarmamız çok zordur. Bu kusurda bütün müslümarılar

ortaktırlar. Ama büyük bir utanç ve esefle,

Şiilerin bu konuda claha fazla suçlu olduğunu itiraf

etmeliyiz. Bu hakkın ayaklar altına alınmasında kendi

kardeşlerinden daha ileri gitmişlerdir. Çünkü, onlar

son günlerde bu İslâm rehberlerinin hayat hikayelerini

kitapçıklar halinde yayınlayarak geçmişî onarmaya

çalışmışlar, fakat Şiiler kendi gafletlerinde oldukları

yerde kalakalmalardır.

Bu insanların çoğunun İslâm inkılabının
önderlerinden

olması şaşılacak şeydir. Hükümet, Ebubekir'e

ve dostlarına verilip Şiilerin rehberi Ali'nin hakkı
yenilerek

mahrum bırakıldığı zaman, bunlar Ali'nin
çevresinde

kelebek gibi dolaşıyor ve devrin hükümetleriyle

kavga ediyorlardı. Sonunda Ali'nin ayaklarının
di-

21

binde tüylerini, kanatlarını ve canlarını yaktılar.
Yemin

ederek söylemek gerekirse, onlar kendilerini
yakmakla

İslâm gerçeğini tarihin eline emanet ettiler. İslâm

rejiminde yapılan değişiklikler karşısında yaptıkları

yiğitçe direnişleriyle, münafıkların engellemelerine

rağmen, insanlığın hakikat ve marifet çeşmesine ulaşmasını

sağlamışlardır.

Ebuzer, bugün insanlığın arzu ettiği hürriyetin

gerçek rehberlerinden ve kurtarıcılarından biridir. Bilhassa

teknolojinin büyük bir buhran ortaya çıkardığı

ve ekonomik problemlerin herşeyin başı sayıldığı bu

günlerde insanlığın arzu ettiği hürriyetin gerçek rehberlerinden

olan üç - beş kişiden biridir. Onun fikirleri

bugün daha fazla revaç bulmaktadır.

Ebuzer, Şam ve Medine'de yoksulları ve ezilenleri

etrafına toplayarak, faiz yiyenlerin, paraya tapanların,

altın ve gümüş toplayan eşrafın aleyhine kışkırtmıştı.

Şimdi bu hareketler yeniden tekrarlanarak hayat bulmaktadır.

Dünya müslümanları onun gönlünden kopan

ateşli konuşmalarındaki nazariyelere kulak vermektedir.

Tarihin derinliklerinde olduğu gibi yine ezilenleri

ve çaresizleri bir mescitte etrafına toplamış, onları

Yeşil Sarayda ve Osman'ın kirli sarayında
yaşayanların

aleyhine kışkırtırken görmekteyiz.

— «Altın ve gümüşü hazine edip de Allah
yolunda

harcamayanları elem verici bir azapla müjdele.»
(2)

— Ey Muaviye, eğer bu sarayı kendi paranla
yaptıyorsan

israftır, yok eğer halkın parasıyla yaptıyorsan
hıyanettir.

— Ey Osman, sen yoksulları daha yoksul,
zenginleri

daha zengin ettin.

Meşhed, 1958 Ali Şeriatî Mezinani

(2) Tevbe sûresi, 34. âyet.

«Evinde ekmek bulunmadığı halde

Kınından sıyrılmış kılıcıyla

İsyan etmeyen adama şaşarım ben.»

Ebuzer

EBUZER-I GIFÂRÎ

Birinci Bölüm

NUR ŞİMŞEĞİ

Ebuzer : Allah'ın Resulü'nü görmeden üç

yıl önce namaz kıldım. Sordular: «Kimin

için?» Allah için, diye cevap verdim.

Sordular: «Yüzünü hangi tarafa çevirip

ibadet ediyordun?» Hangi tarafa dönüyorsam

orada Allah'ı görüyordum,» diye

cevap verdim.

Gıfar kabilesinin ileri gelenleri bir yere
toplanmış,

bağıra çağıra tartışıyorlardı. Çünkü, epeyi
zamandan

beri yağmur yağmamış, iyilik onları unutmuştu.
Çaresizlik

ve yoksulluk hep üzerlerine geliyordu. Davarları

kuraklıktan çelimsizleşmişti. Herkes birbirine,
tanrıları

Menafin onları böyle sıkıntıda bırakmasının
sebebini

soruyordu. Bu kadar kurbana rağmen
tanrılarının

onları terketmesinin sebebi neydi acaba? Acaba

onlara düşman mı oldu?

Mevsiminin geçmesine rağmen, gökte bir tek bulut

bile görülmüyordu. Ortalıkta yağmurdan hiç bir eser yoktu. Acaba bulutlar kayıp mı olmuşlardı?!.. Yoksa

tanrılarının gazabına mı uğramışlardı?.. Hayır hayır;

tanrılarını memnun etmek için bir sürü kurban

25

kesmişlerdi. Kanlar dökülmüş ve yeterince yalvarmışü!..

Ne yollarını şaşırmışlar, ne de şanlı tanrıları onları

unutmuş ve lanet etmişti!.. Aslında bu işte ne yerin ne

de göğün suçu vardı!

Gıfar kabilesinin erkeklerinin ellerinden bir şey gelmiyordu. Ancak güçlü ve büyük tanrıları Menat'tan

başka, kimse yağmuru yağdıramaz ve ölü yerlerin yeşermesini

sağlayamazdı. Eh artık Menat'a tekrar yalvarmaktan

başka çareleri de kalmamıştı. Kadınli erkekli bir grup ağlaya inleye dışarı çıktı. Çaresizlik içindeydiler.

Belki tanrıları onlara acır da, çorak topraklarının yeşermesi için; bulutlan harekete geçirecek bir rüzgâr estirirdi...

Kabile, Menafin bulunduğu bölgeye girmek üzere

yol hazırlığına başladı. Sonunda herkes devesini almak

için ahırlara gitti. Üneys de kendi devesine binip dehleyince,

hayvan çöktüğü yerden kalktı. Daha sonra kabile

topluca Mekke ile Medine arasında bulunan ve Gıfar

kabilesinin putları Menat'm dikili olduğu, Kızıl Deniz

sahiline doğru hareket etti. '

Yola çıktıklarında, Üneys kendi etrafına bakındı

ve kardeşini göremeyince devesini çökertip telaş içerisinde

evlerine geri döndü.

— Cündeb! Cündeb!

Diye bağırarak eve girdiğinde, onu çok rahat bir şekilde yatağmda keyif çıkarırken gördü.

— Sen tellalın, «Herkes dışarı çıksın» diyen sesini

duymadın mı?

— Niçin soruyorsun? Benim Menafî ziyaret etmek

gibi bir niyetim yok! Ancak, ondan tiksiniyorum.

— Sus. Hemen ondan tövbe dilemelisin!.. Eğer bu

sözünü işitirse, başına bir bela geleceğinden korkmuyor

musun?!..

— Sen, onun bizi gördüğünü mü sanıyorsun?

— ..,! Bugün sana ne olmuş? Cin mi çarptı?!

Hasta

mısm? Aman ha!.. Tövbe et! Belki tövbeni kabul eder!..

Ebuzer, hiç oralı olmadan saçını taradı. Tarağını yatağın kenarına vurdu ve cevap vermedi.

Üneys:

— Kalk, kalk! Kervan gitti ve herkes bizden uzaklaştı.

Diye bağırdı.

Daha sonra Ebuzer'i, kendisiyle birlikte gelinceye

kadar orada bekledi. Üneys devesinin semerine hızla

atladı, fakat Ebuzer ağır ağır ve isteksiz,
devesine doğru

yöneldi.

Üneys kardeşine döndü ve :

— İncancını açıklayacağın zaman korkmalısın,
çünkü

herkes yağmurun yağmamasını ve tanrıların
gazabını

senden bilecek. İşte o zaman sana çok eziyet
edecekler.

Daha sonra, Üneys, o devirde Araplar arasında

Menat için söylenen menkıbe, zikir ve övgüleri
anlatmaya

koyuldu. Ebuzer, bu sözleri gönülsüz dinliyor,
fakat sesini çıkarmadan düşünüyordu.

Birkaç gün sonra Menafin huzuruna vardılar. Bu

sırada, kabile Menat'a ulaştığı için sevinç ve coşkunluk

içindeydi. Develerini çökerttiler. Beraberlerinde getirdikleri

kurbanları helhele, zılgıt ve dualar okuyarak,

tanrılarına sunup, •kanlarını kutsal Menat (D'm temiz

(1) îslâmiyetten önce, Araplar arastada, Hnstiyanlık, Yahudilik,

Mecusilik ve Sabittik gibi dini inanışlar da olmasına rağmen,

daha ziyade putperestlik yaygındı. Arabistan'ın çeşitli

yerlerinde, her kabilenin ayrı bir putu vardı. Fakat baza büyük

putlar da bütün Araplar tarafından tanınır, ilah

olarak

kabul edilirdi. Bunlar arasında en eski olanı Menat'tır. CÇev.)

27

toprağına döktüler. Çünkü Menat, yeryüzünü kana boyamalarından

hoşnut oluyordu!

Ebuzer, bir kenara çekildi olup biteni görmezlikten

geliyordu. Menafî ve kendi kabilesini göz ucuyla seyrederken,

onların basitlik ve cehaletlerine şaşıyor; bu

taş parçası tanrılarının önünde, gönüllerinin derinliklerinden

dışa vuran tazim ve duayı; bu ateşli yakarışları

bir türlü anlayamıyordu. Onların, kendi zihnine

takılan, şu kadar soruya, uzun yıllar nasıl olup
da cevap

bulabildiğine ve inançlarını koruyabildiklerine
akıl

sn* erdiremiyordu.

Akşam, siyah şadırını Menat'a ve ona
inananların

üzerine örttü. Gecenin siyah elbisesi her şeyi
kaplamış,

yalnız gökyüzünün derinliklerinde parlayan
yıldızlar

ve kabilenin, yerlerini belirtmek için yaktığı,
meşalelerin

gittikçe fersizleşen ışıkları görölüyordu.

Birkaç yerde öbek öbek hikaye meclisleri
toplanmıştı.

Ebuzer de ileri gelenlerin bulunduğu meclise katıldı.

Yüce tanrılarının büyüklüğü anlatılıyordu: Biri

Menat'tan bahsederken, diğeri de ballandıra ballandıra,

Lat, Uzza ve tanrıların kızlarının (melekler) şefaatini

hikâye ediyordu. Herkes yerini alıncaya kadar laf

orta yerde dönüp dolaştı. Bu sırada yüksekçe bir yerde

oturan ileri gelenlerden biri, diğerlerinin sözünü keserek:

— Sa'd'a meydan okuyan adamdan haberiniz var

mı?

Kalabalık hep birden:

— Hayır ne demiş?

— Adamın biri, Sa'd'ın yanına develerini
götürüyormuş,

tam ona yaklaştığı sırada hayvanlar ürküp

çöle dağılmışlar. Develeri götüren adam,
hayvanları

toplamak için ne kadar çabalamışsa da elinden
bir şey

28

gelmediğini anlayınca, kızgınlıkla yerden bir taş
alıp

ona «Senden hayır gelmez» diyerek atıvermiş.
Daha

sonra da ona sırtını dönerek : «Sa'd'ın yanına
bizi birbirimizle

barıştırsın diye geldik, oysa o bizi ayırdı!
Bundan

böyle Sa'd'a uymayacağız, ona
tapınmayacağız.»

diye söylene söylene develerinin peşine düşmüş.
Bir

yandan da «Sa'd yeryüzüne düşen herhangi bir
taş parçası

gibidir, onun elinden iyilik ve kötülük
geleceğinden

kimse bahsedemez. O acizdir!..» diye
söylenmesine

devam ediyormuş...

Biri var gücüyle ve öfke dolu bir sesle bağırdı:

— Vallahi bu adam kâfir olmuş!!.. Peki sonra ne
olmuş?

— Sonra mı?.. Sonra hiç bir şey olmamış...

Bu hikâyeyi işiten herkesin başı önüne düştü.

Şüphe

ve endişe içindeydiler. Aralarında yalnız Ebuzer
bu

hikâyeden memnun olmuş ve inancı bu olayla
daha da

pekişmişti. Bu gibi olaylardan korkmamaları ve
düşünmeleri

için, benzer hikâyelerin anlatılmasını bekliyordu.

İçlerinden biri:

—• Acaba, putperestlikten ve Fels'e tapınmaktan

vazgeçip Hristiyan olan Adiy îbh Hakem'in
hikâyesini

duydunuz mu?

— Hayır, neymiş hikâyesi?

— Fels'in hizmetkârı olan Sayfi, onun
huzurunda

kurban edebilmek için, Beni Alim Kabilesinden
Malik

İbn Kulsüm'ün komşusunun devesini çalıyor.
Devenin

sahibi hayvanının kurban edilmesine engel
olması için,

Malik'e yalvarıyor. Malik de mızrağını yanma
alarak,

eğersiz bir ata atlayıp Sayfi'nin peşine düşüyor.
Deveyi

hizmetçiyle beraber Fels'in yanmda görünce
bağırıyor:

— Komşumun devesini bırak!

— Tanrını küçümsüyor musun?

Malik elindeki mızrakla ona doğru bir hamle yapıyor.

Hizmetkâr korkusundan devenin yularını çözerek

hayvanı serbest bırakıyor. Malik de deveyi alıp götürürken

Sayfî, Fels'e sığınıyor. Bu esnada Sayfî ellerini dua eder gibi kaldırıyor ve Malik'i, Feîs'e göstererek:

— Ey tanrım! Malik İbn Kulsüm bugün senin için

tuttuğum semiz bir deveyi elimden aldı. Sözünde durmadı.

Ey tanrım! Bugüne kadar kimse bana böylesine kötülük yapmamıştı.

Bunu yaparken Sayfi'nin niyeti, Fels'i kızdırarak
Malik'e büyük bir ceza vermesini sağlamaktı.

Bu sırada Adiy İbn Hatem, başka biriyle Fels'e
yakın

bir yerde oturmuş olup bitenleri seyrediyor ve
dinliyor.

Adiy yanındakine dönerek:

— Bakınız bugün Malik'in basma neler
gelecek!..

Fakat, günler geçip, Malik'e birşey olmayınca,

Adiy putperestlikten vazgeçerek Hristiyan
oluyor.»

Herkes yine başını aşağıya indirerek düşünmeye

başladı, yüzlerini siyah bir bulut kaplamıştı.
Ebuzer ise

ruhunda bir ferahlık hissetti.

Bu olayın hikâyesi bağıran gönüllere
dökülen

soğuk ve lezzetli bir pınar suyu gibi Ebuzer'in
içini ürperti.

Öbekler dağıldı, herkes Menafin etrafındaki
yerine

uzandı. Gecenin sessizliği her yeri kaplamış,
milleti

uyku çoktan bastırmıştı. Etraftan horultular
yükselmeye

başladı.

Fakat Ebuzer yatağında, gökyüzünün
derinliklerine

dalmış yıldızları seyrediyordu. Biraz önceki
hikâyeleri

ve putlara hiç inanmadığını düşünüyordu. Kendi

kendine mırıldanmaya başladı:

30

«Acaba bu Menat bir taş parçasından başka bir şey

değil miydi? O iyilik veya kötülükten anlar mıydı?!»

Ansızın aklına bir fikir geldi. Yattığı yerden kalkarak,

Menat'a kadar yavaş yavaş yürüdü, tam karşısında

durdu.

Önünde hissiz ve kör bir heykel görünüyordu. Denemek

için yerden bir taş alıp fırlattı. Taşların çarpışırken

çıkardığı sestten başka bir tepki görmedi. Derin

düşüncelere dalarken şaşkınlık içindeydi.

Öfkeyle söylendi:

— Sen acizsin; kadir değilsin! Sen yaratıksın;
yaratan

değilsin! Senin ne gücün var, ne de
yapabileceğin

bir şey var! Öyleyse kabilem neden sana
hayvanlarını

getirip kurban etsin? Kabilem kelimenin tam
anlamıyla

sapıtmış!

Ebuzer, yavaşça yattığı yere döndü, göz
kapaklarına

bir ağırlık çökmüştü; çok geçmeden derin bir
uykuya

dahverdi.

Göklerin taze gelini gerdek kulübesinden
gülümseyerek

çıkınca, sabah oldu. Latif etekleriyle uyuyanların
yüzlerine sürünerek, Menat'a tapınanları
uyandırdı.

Uyuyanlar coşkuyla canlandılar. Menat da bu
sabah sessizliğinde yerinden doğrulmuş gibiydi.
Ne birşey

görüyor, ne de hissediyordu. Kadınli erkekli
gruplar,

onu tebrik ve tavaf etmek için etrafında
dönmeye

başlamışlardı. Fakat, Ebuzer onlara katılmadı;
sırtını

dönerek devesine bindi.

Ebuzer'in uğursuz sayılan fikri varlık dünyasına

yayılmıştı. Başını gökyüzüne kaldırmış,-onun derinlik

ve azametine dalmıştı. Kendi kendine: Bu gökler nasıl

böyle düzenlenmiş. Bunu düzenleyen kim? Diye mırıldandı.

Gözleri kamaşınca artık hiçbir şey göremez ol-

31

muştı. Güneşi dipsiz fezada yüzerken buldu. Nasıl parladığını

düşünmeye başladı. Nasıl olup da gökyüzünün

göğsünden evlere kadar iniyor ve oradan ufka kaçarak

saklanıveriyordu?!..

Bu parlaklıktan sonra, siyah gecelerin nasıl geldiğini

ve gece karanlığında parlak yıldızların ışıklarının
nasıl birbirinden aynlabildiğini düşünüyordu.

Daldığı düşünceler, kuru çalıçırıpı yığınınına düşen
bir kıvılcım gibi benliğini sardı...

Tavafları bitince dönüş hazırlıklarına başladılar.

Üneys, Ebuzer'in yanına yaklaştı, yüzyüze
gelince; bir

an onu sessizce süzdü. Kendi düşüncelerinden
alıkoymamak

için, birşey söylemeden Gıfar'a doğru yöneldi

gitti. Ebuzer hâlâ daldığı düşüncelerden
kurtulamamıştı.

Kervan bir uçuruma gelince araştıran gözlerle

etrafındaki dağlan düşünmeye başladı: Acaba bu
dağları

böyle yükselten kimdi ve nasıl yapmıştı? Bu
dünyanın

bilinmezliklerine sanki ilk defa bakıyordu.
Bakışlarını

aşağıdaki ovaya çevirince dümdüz olduğunu

gördü ve hayreti bir kat daha arttı. Sorular
beynini

kemiriyor, içinde yeni ve bambaşka istekler
peydahlanıyordu.

Hidayet ışığından bir yalaz almıştı ki, bu alev
yüreğindeki

hararet ve aydınlığı daha da arttıyordu.

Ondan aldığı nur şualarıyla taze bir hayat,
coşkunluk

ve diriliş hissediyordu. Uzun yıllar içinde
yaşadığı sapıklıklardan;

şüphenin karanlıklarını yırtarak kurtulmuştu
artık...

Ebuzer, yoldaş olduğu kervanla birükte Gıfar'a
kadar, onlardan ayrı durarak geldi. Katile kadınlı
erkekli,

develerinden inerek dağılırken, Ebuzer de
sessizce

kendi evinin yolunu tuttu. Ev, bir ölüm sessizliği

32

hükmediyormuş gibi yalnız ve karanlıktı. Yol
yorgunluğunu

üzerinden atmak; kısa bir süre de olsa
uyuyabilmek

için yatağına uzandı. Fakat uykusu kaçmıştı

bir kere. Bir yerden başka bir yere gittiğini hayal
ediyordu;

bazen göğün derinliklerinde uçuyor ve kendi kendine soruyordu : Kim yarattı? Yere bakarken de

aynı soruyu kendi kendine soruyordu; kim yarattı?..

Bazen de kendisini yaratan, öyle bir yaratıcı düşünüyordu

ki, o çok bağışlayıcıydı: Görmesi için bir çift göz vermişti; konuşması için bir dil vermişti; iyiye ve kötüyü

ayırması için, ona irade vermişti... Kendi kendine,

«Bu gökleri yaradanm gökten daha büyük; insanı

yaratanın insandan daha büyük olması gerekir» diye

düşündü. Bizim varlığımızın sahibi muhakkak ki;

Menat, Lat, Uzza, Asaf, Naile, Sa'd ve öteki putların

hepsinden daha çok tapılmaya layıktır. Diğerleri taştan

başka birşey değildir.

Şüphesiz ki onlar ne kudret sahibidir, ne de ellerinden

herhangi bir şey gelir... O yaratıcı, hem ilim

sahibi; hem usta bir ressam; hem de, her işe gücü yetebilen,

kudret ve azamet sahibi olmalıydı...

Gittikçe benliğini saran karanlıkları, «yakın nurları

» ile yırtıyor; şüpheleri aydınlanıyordu. Ağır bir

yükün

altından kalkıyormuş gibi ferahladığını
hissediyordu.

Sevinç içindeydi. Göz pınarlarından süzülen
yaşlar toprağa

dökülürken başını secdeye indirdi...

Ebuzer, gerçeğe susamıştı, İşte aradığı çeşmeyi
sonunda

bulmuştu. Bu çeşmenin, soğuk ve lezzetli
hakikat

suyundan kana kana içti.

Başını uzun süren secdeden kan ter içinde
kaldırdı.

Elleri göz yaşlarıyla sıırıslam olmuştu.
Gözlerinde

melekuti ışıklar yanıyordu. Yavaşça ve bitkin bir

halde yatağına döndü. Allah, kendi ruhunu, ona
apaçık

göstermişti; gözünü gören, ruhunu da uyanık
yapmıştı.

Bu ağlayışlarla Allah'ın dergâhında ilk kez secde
ediyordu. İçinde birikmiş olan uzun yılların
hıçkırıkları,

hep boğazını sıkıyordu; açıldı ve o gece, her
geceden daha hafif; daha tatlı bir uykuya
dalıverdi.

Sabah olduğunda, Ebuzer parmak uçlarıyla
herşeyi

yokluyor ve ebediyet için bir delik bulmak
ümidiyle,

dünyanın kapı ve duvarlarına el sürüyordu.

Yavaşça

yerinden doğruldu ve iki elini göğse doğru kaldırarak,

büyük bir istekle Allah'ı anmaya başladı. Bu

sırada içeriye Üneys girdi ve kardeşinin halini görünce,

onunla konuşmak istedi. Ancak, bu yeni ve dehşetli

manzara onu, o kadar şüphe ve hayretler içinde bıraktı

ki, kendini unutuverdi. Durdu ve kardeşini şaşkınlıkla

seyre koyuldu. O, uzun bir zaman süren arayışlardan

sonra bulduğu dostuyla sohbete dalmıştı. Üneys'in geldiğini

farketmedi. Üneys'in şaşkınlığı daha da artmıştı, bir ara kendine geldi ve «Ne yapıyorsun?» diye seslendi.

Ebuzer döndü ve kardeşini karşısında görünce:

— Namaz kılıyorum... Diye cevap verdi.

— Kim için?

— Allah için.

— Yani tanrı?!.. Namazı, Nuhem veya Menafin huzurundan başka bir yerde kılmak doğru değildir.

— Ne Lat için, ne de başka bir put için namaz kılıyorum.

— O zaman kimin için namaz kılıyorsun?

— ...Ben tabiatın içinde ve koca dünyada öyle bir

işaret buldum ki; o beni sizin tanrılarınızdan
başka bir

tanrıya yöneliyor. O, büyük ve her işe gücü
yetebilendir.

Tartışma, ders ve akıl yoluyla onu bulmak müm-

34

kün değildir. Bulamazsın... O, herşeyden daha
büyüktür,

onun herşeyini anlamak imkansızdır.

— Görmediğin ve bilmediğin bir tanrı için
namaz

mı kılıyorsun?!

— Onu görmedim, ama izini buldum.

— Ne kadar saçma bir şey, kendi kendine
tasarlıyorsun!

Görebileceğin tanrıları bırakıp ona yöneliyorsun!

Senin bu sözlerin bana çok tuhaf geliyor
Ebuzer!..

— Bahsettiğin tanrılar, taştan başka bir şey
değildir.

Ne bir şeyden anlarlar, ne de kimseye bir zarar
veya fayda verebilirler. Onlar hiçbir şey değildir.

— Babalarımızın ve atalarımızın akıllarını
beğenmiyor

musun?

— Ey kardeşim Üneys, bu benim günahım değil
ki?! Atalarımızın bilgisizliğidir o! Üneys, bizim
dinimiz

batıldır; örümcek ağı gibi dayanıksızdır. Mesela
seyahate

çıkan biri, yolda dört tane taş görse ve bunlardan

güzel olan birini alıp kendisine tanrı yapsa,
diğerlerini

ateş yaktığında ocak taşı olarak kullanır! Neden?

Çünkü birinden hoşlanmış, diğerlerini gözü
tutmamıştır!

Esas tuhaf olan budur.

— Biz hiçbir zaman yolculuklarımızda böyle bir
şey yapmayız. Fakat, Ka'be'ye inandığımız için
bu taşları

yontuyoruz. Ama onlara yürekten tapmıyoruz.

— Ka'be'ye dikilen Asaf ve Naile, iki zinakârdan
başka bir şey değildir. Sen iki zinakâra tapmayı
mı

tercih ediyor ve istiyorsun?!

— Ne biçim laf bunlar, Ebuzer?!..

— Asaf, Yemen'de Naile'ye aşık olmuştu, ikisi ziyaret

maksadıyla, Allah'ın evine giriyor; milletin dağılıp

gözden ırak düşmelerinden sonra, orada zina yapıyorlar.

Ertesi sabah Ka'be'yi ziyarete gelenler onları

35

çok çirkin bir vaziyette görüyor ve herkese ibret olsun

diye; içeriye hapsediyorlar. Aradan uzun zaman geçtikten

sonra tanrı oluyorlar! Sizin tanrılarınız bunlar mı?!..

— Peki, bugüne kadar bir sürü mucize gerçekleştirdiklerini

biliyorsun, buna ne dersin?..

— Şimdiye kadar bir mucize olmadı ve bundan sonra da olmayacak. Onlarda, ne güç var; ne de herhangi

bir işi yapmaya yetkileri var. Eğer yapılan birşey varsa; Allah'tandır, yanlışlıkla onlara bağlanmıştır.

Dün Menafî ziyarete gittik ve bulutları toplayıp yağmur yağdırsın diye koyunlarımızı kurban ettik, ama

hani ne yaptı?.. Hiçbir şey!.. Ne bize kızdığından, ne de

bizim görevimizi yapmayışımızdan. O bize kırgın olamaz.

Belki yapabileceği bir şey yoktur!

— Yeter!.. Yeter artık!.. Az kalsm senin

sözlerine

inanıp, kendi tanrımızdan şüphe edeceğim.

— İşte benim istediğim de budur. Ben dilerim ki

putlardan tiksiniş eşi ve benzeri olmayan;
göklerin ve

yerin yaratıcısına dua ve niyazda bulunasın.

— Acaba dinimizi de eskiyince çıkarıp attığımız

köhne bir elbise gibi istediğimiz zaman çıkarıp
atabilir

miyiz?!..

— Evet Üneys, eğer dinimiz eski bir elbise gibi
olsaydı,

o zaman bu iş çok kolay olurdu.

Anneleri Remle içeri girince, ikisi de sustular.
Daha

sonra onlara dönüp sordu :

— Oğullarımın düşüncesi nedir?

Üneys:

— Hangi konuda?

Anneleri:

38

—Duçar olduğumuz olay; göklerin kapılarını
bize

kapatması, yağmurun yağmayışı, kuraklık ve
şiddetli

sıkıntılar...

Üneys:

— Oy senin oyundur.

— Benim fikrim; dayınızın yanına gidelim, o
mevki

ve servet sahibidir.

Ebuzer:

— Oy senin oyundur, ne olması gerekiyorsa
Allah

onu önceden bilir...

37

EBUZER'İN ÖFKESİ

Ebuzer'in, utanması, büyüklüğü ve iyiliği

Meryem'in oğlu İsa gibidir.

«Muhammed.» (ASM.)

Ebuzer, ailesi ile birlikte, dayısının yanına
gitmek

için Gıfar'dan ayrıldı. Yolda, etrafına dikkatle
baktığında

gördüğü her varlık, ona büyük yaratıcıyı

anlatıyor;

böylece O'na olan inancı daha da artıyordu.
Ansızın

Mekke'nin dış duvarları göründü, içinden bir his
ona sıkıntı ve güçlüklerin sona ereceğini
fısıldıyordu.

Develeri haylayarak daha hızlı gitmeye
başladılar ki;

sıkıntı, güçlük ve karanlık günler bir an önce
yerini

rahat ve huzura bıraksın...

Ebuzer, Üneys ve annesi, dayılarının yanına
ulaşınca;

rahatlık ve huzura gark oldular. Günler
sakinleşmiş;

hayat onlara gülümsemeye başlamıştı. Dayısı,

bu misafirlerini güler yüzle karşıladı, Onlara çeşitli

ikramlarda bulunuyor ve sohbet ediyordu. Bir süre

böyle rahat bir hayat sürdürdüler. Fakat, bu sırada dayısının

kabilesi, onların arasındaki muhabbet ve dostluktan

rahatsız olmuştu. Çünkü, bu dostluk, dayılarının

kabilesini ihmal etmesine sebep oluyordu. Onları

38

kıskanmaya başladılar. Çünkü kendileri artık gözden

düşmüştü. Bu kıskançlıkları, daha sonra nefret ve şiddete

dönüştü. Sonunda, toplanarak bir plan yaptılar

ve

bu planı gerçekleştirebilmek için; içlerinden birini görevlendirdiler.

Bu adam, Üneys ve Ebuzer'in dayısının

evine geldi. Bir köşede sessizce oturdu.
Etrafındakileri

şüpheye düşürebilmek için de başını önüne eğerek kederle

sallamaya başladı.

Ebuzer'in dayısı sordu:

— Hayrola, neyin var?!..

Büyük bir üzüntüyle:

— Size önemli bir konuyu bildirmek için geldim.

Eğer biz seni sevip saymasaydık; bu haberi sana vermeyi

düşünmeyecek ve sana gelmeyecektik.
Gözlerine

örtülmüş olan kalın perdeleri yırtıp, sen yokken
neler

olduğunu anlatmak istedik. İyiliğe kötülükle,
güzelliğe

çirkinlikle karşılık verildiğini görüyor ve bundan
büyük üzüntü duyuyoruz!

Ebuzer'in dayısı, bu işin içinde bir iş olduğunu
anlamıştı;

bunların uzun bir hikâyeleri olduğunu da
hissediyordu.

Yüreğini bir sıkıntı kaplamıştı. Sordu:

— Daha açık konuş, mesele nedir?

— Üneys!..

— Ne yapmış?

— Sen evden ayrıldığın zaman, o karınla birlikte oluyor!

— Hayır, yalandır, iftira etme!

— Biz de yalan ve iftira olmasını çok isterdik, ama

ne yazık ki gerçek olan bu!..

— Elinizde delil var mı?

— İstersen herkesten sor, bütün kabilenin haberi var, herkes gördü ve biliyor. Benden başka güvendiğin

herkesten sorup, duyabilirsin!..

39

— Hayır, yeter!

Utanç ve üzüntüyle başını önüne eğdi, içinde
ince

bir sızı duyuyordu. Kızgın bir yılan gibi evinden
dışarıya

süzüldü. Kendisini ne kadar sakinleştirmek
istediyse

de başaramadı. Gece - gündüz derin bir
üzüntüye

dalmıştı. Artık Ebuzer ile Üneys'e sert
davranmaya

başlamıştı. Birlikte oturdukları zaman, üzerlerini
korkunç

bir sessizlik kaplıyordu.

Ebuzer, bir gün dayısının yüzündeki bu tuhaflığı
hissetti, içinden herşeyi anladı. Dayısına sordu:

— Bu halinin sebebi nedir? Seni kaç gündür

üzüntülü

görüyorum. Az konuşuyor ve çok düşünüyorsun.

Sanki bizden nefret ediyorsun. Bir şey mi var?

— Bir şey yok.

— Yo, hayır, belli ki bir şey var. Neyin var? Söyle,

belki üzüntüne ortak olur, belki de azaltırım!

— Kabilem, bana çok kötü bir konuyu anlattı.

— Ne söylediler?

— Bana anlatılana göre Üneys çok kötü bir iş yapmış.

— Ne zannediyorlar?

— Ne zaman evi terkedersem, Üneys benim ailemle

düşüp kalkıyormuş!

Ebuzer'in yüzü öfke doluydu, kızgınlığından iki gözüne

kor basılmış gibiydi. Gözleri kan içindeydi sanki.

Cevap verdi:

— Ne kadar iyilik yaparsan da kötüye çekiliyor.

Bundan sonra bir araya gelmeyeceğiz...

40

SABAH OLDU

Ebuzer ve Üneys, Gıfar'da evlerinin önünde otururken

uzaktan bir adam geldi. Selâm vererek yanlarına oturdu. Ebuzer sordu:

—• Nereden geliyorsun?

— Mekke'den.

— Ne haber?

— Kendisine gökten haberler geldiğini söyleyen
adamın biri geldi, peygamberim diyor.

— Ona nasıl davranıyorlar?

— Sözlerini dinlemiyorlar, onu rahatsız
ediyorlar,

herkes ondan kaçıyor ve yanından geçerken
tehdit ediyorlar.

— Niçin sözlerini dinlemiyorlar?

— Nasıl dinlesinler ki? Onların fikirlerini saçma
buluyor; dedelerinin sapıklıklarına bağlıyor.
Tanrılarına

küfür ediyor!

— Bu işi o mu yapıyor?

— Evet, tanrıların hepsine bir «Allah» diyor ki,
bu

çok tuhaftır!

Ebuzer başını aşağıya indirdi, sözde tanrıları ve
bir Allah'ı düşünüyor, fakat hayret etmiyordu.
Çünkü

kendisinin de düşündüğü şey bu sözlerdeydi.
Epeyi za-

41

man bu fikre takılı kaldı zihni. Yanındaki adam,
Ebuzer'e

baktı, onu düşüncelere dalmış ve sakin görünce,
izin alıp ayrıldı.

Ebuzer yüzünü Üneys'e çevirerek :

— Hemen deveye bin ve bu şehre git. Bu
sözlerin

gökten geldiğini söyleyen adamı iyi dinle ve
gelince bana

anlatırsın.

Üneys, kalktı devesine bindi ve Mekke'nin
yolunu

tuttu. İlk önce Ka'be'yi tavaf etti, orada
gördüklerinden

birine sordu:

— Bu şehirde ne haberler var?

— Adamın biri, milleti yeni bir dine davet
ediyor!..

Adam sözünü daha bitirmeden, Üneys halka
hitap

eden birini görünce, ona doğru hızlandı. Adam
şöyle

diyordu:

— «Allah'a şükrediyorum, O'na tapıyorum,
O'ndan

yardım istiyorum ve O'na iman ediyorum, O'na
dayanıyorum

ve diyorum ki, O'ndan başka ilah yoktur.»

Orada bulunanlardan biri:

— Yalan söylüyorsun, dedi.

O, cevap verdi:

— «Kabilenin lideri yalan söylemez (1). Allah'a
yemin

ederim ki, O'ndan başka tanrı yoktur ve ben de

O'nun tarafından siz© ve bütün toplumlara
gönderildim.

Allah sizi uyuduğunuz zaman nasıl öldürüyor ve

uyandığınız zaman da nasıl diriltiyorsa, öylece
ne yaparsanız

hesaplıyor, ona göre de sonsuz bir Cennet ve
ebedi bir Cehennem sizler için vardır.»

Birisi sordu:

— Kemiklerimiz bozulup dağıldıktan sonra nasıl
dirileceğiz?

(1) Bu cümle Araplar arasında bir deyimdir.

42

— «...Biz kemik yığını ve ufalanmış toz haline
geldiğimiz

zaman biz mi yepyeni bir yaratık olarak dirilip

kaldırılacağız?! De ki: İster taş olun, ister demir;
isterse

gönlünüzde büyüyen başka bir yaratık olun (her

halde dirilip kaldırılacaksınız). «Bizi kim diriltebilecek?

» derler. De ki: Sizi ilk defa yoktan var edip yaratan...*

(2)

Üneys, bu konuşmaları pür-dikkat dinleyip belliyordu.

Kalabalık dağılırken aralarında tartışma başlamıştı:

— O, kâhindir!

— Hayır, belki şairdir!

— Hayır, belki sihirbazdır!

Üneys, Peygamberin ve etrafındaki insanların sözlerini dinliyor, bir yandan da, «Yemin ederim ki, onun sözlerinde

bir hakikat var, bu adamlar yalan söylüyor»

diye düşünüyordu. Bası önüne düştü ve zihninde kavgaya

tutuşun fikirlere daldı.

Daha sonra devesine bindi ve Gıfar'a doğru yola koyuldu. Yol boyunca sesi soluğu çıkmadı; Muhammedi

ve hikâyesini düşündükçe hayretler içerisinde kalıyordu. Gıfar'a vardığında, Ebuzer kardeşine koştu

ve telaşla sordu :

—• Ne haberler var?

— O adamla görüştüm, düşünceliydi, Allah ona senin dinini göndermiş!.. İyiliği istediğini gördüm, kötülükten

kaçmayı öğütlüyordu.

— Halk onun hakkında neler söylüyor?

— Onun, sihirbaz, şair veya bir kâhin olduğunu söylüyorlar. Oysa, o şair olamaz, çünkü ben şiir türlerini

biliyorum. Onun sözlerini şiirle kıyasladım ama,

(2) Isra sûresi, 50-51. âyetler.

43

kıyası mümkün değil. Sihirbaz da değil, çünkü ben, sihirbazları

da, sihirleri de gördüm. Kâhin hiç değil, ben

kâhin de gördüm, onların kafiyelerini ve secilerini de

biliyorum, olamaz.

— Neler söylüyor?

— Acaip sözler söylüyor.

— Söylediklerinden birşeyler hatırlamıyor musun?

— Sözlerinde gerçek birşeyler olduğuna yemin ederim ama, şu anda hatırlamıyorum.

— Sen beni bu konuda tatmin etmedin. Sen buradayken

ben gidip bakayım, haberlerin aslı nedir?

— Evet, ama kabilesinden uzak dur. Çünkü, onu kendilerine düşman görüp, öfkeyle bakıyorlardı.

Ebuzer'in daha fazla takati kalmamıştı, eski ve kurumuş

tulumuna su doldurarak devesine binip yola koyuldu.

Yüreği sevinçle doluydu, bir sürü arzu canını

sıkıyor, onu endişelendiriyordu. Kendi kendine değişik

manzaralar tasarlıyordu. Yeni dinin düşüncesi,
onu

dalgaları altına almış, zihnini kurcalıyordu :
«Nereye

gidiyor? Nasıl bir adam ki, insanlara iyi
davranışları

telkin ediyor? Ona nasıl ulaşacak? Kim kendisini
ona

götürecek? Eğer onu birilerine sorarsa, kendisini
ra:

hatsız edecekler mi? Acaba düşmanların
kötülüklerinden

kendisini koruyabilir mi?..» Sonunda doğruca
mescide

giderek, Peygamberi aramaya karar verdi,

Ebuzer Mekke'ye ulaştığında mescide gitti.

Fakat,

ne kadar aradıysa da Peygamberi bulamadı.
Çaresiz

mescitte kaldı. Güneşin batışını bekliyordu;
gecenin siyah

örtüsü yeryüzünü sarmaya başlarken ortalığa
derin

bir sessizlik ve huzur çöktü. Herkes uykuya
dalmış

ve ortalıkta birkaç kişi kalmıştı. Onlar da
Ka'be'yi tavaf

etmiyordu. Bu sırada Ali, tavaf için içeriye girdi.

44

Mescidin bir köşesinde; siyah sarıklı, üstü başı
toz toprak

içinde elbiseleri yırtık; zayıf ve uzun boylu

birinin

oturduğunu görünce, ona yaklaşıarak sordu:

— Buranın yabancıısı olduğunu sanıyorum?!

— Evet.

— Benimle gel!

Ali ile Ebuzer yola çıktıklarında, Ebuzer, ondan birşey

sormadı. Ali de ona bir şey söylemedi. Sonunda bir

eve ulaştılar, Ebuzer geceyi orada geçirdi. Sabahleyin

erkenden, Peygamberi aramak ve onunla ilgili haberler

elde etmek üzere, evden ayrıldı. Sokak ve pazarları

dolaşarak yine mescide gitti. Ne kimse ondan bir

şey

soruyor, ne de bir havadis işitiyordu. Araması
uzun

sürmüştü; o gün de sona ererken açlık onu
rahatsız etmeye

başlamıştı. Yanında azık getirmemişti, ekmek
alacak

parası da yoktu. Gece olunca yine eski yerine
döndü

ve kendi abasına sarmalandı. Uyumaya
çalışırken

belirsiz geleceğini düşünüyordu.

Ali, yine oradan geçerken, onu görünce durdu
ve

sordu:

— Hâlâ kendi evinin yolunu tanıyamadm mı?

Benimle

gel, gidelim!

Ali, onu yerden kaldırdı, önceki gece gibi sessiz
ve

sakin bir şekilde eve gittiler.

Üçüncü gece de Ali, misafirini evine götürdü,
Ebuzer

hâlâ suskundu. Ali sordu:

— Ne iş yaptığını ve hangi sebeple şehire
geldiğini

söylemeyecek misin?

— Eğer kimseye söylemezsen ve bana yardım
edersen,

sana söylerim.

— Tamam.

— Burada kendine peygamber diyen adamın birini

duydum, kardeşimi onunla konuşsun ve bana haber

45

getirsin diye gönderdim; gitti, geldiğinde işime yarayacak

bir haber getirmedi. Onu kendim ziyaret etmeye

karar verdim, fakat ne onu tanıyorum, ne de kimseden

sormaya cesaret ediyorum.

Ali'nin gözlerinde sevinç şimşekleri çıktı, yüzü aydınlandı,

tatlı bir tebessümle bir süre Ebuzer'e baktı

ve sordu:

— Kimsin ve nereden geliyorsun?

— Adım Cündeb-i Cünade'dir. Lâkabım
Ebuzer'-

dir. Gıfar kabîlesihdenîm.

— Kurtuluşa erdin! Ondan ne gelirse hak
olduğuna

ve onun peygamber olduğuna yemin ediyorum.
Şimdi

ben onun yanına gideceğim, sen de benim
peşimden

gel, nereye girersem sen de gir, eğer yolda
tehlikeli birine

rastlarsam, ben duvara yaslanıp ayakkabımı
düzeltirim,

sen de yanımdan bir şey olmamış gibi geçersin...

(3)

Ali ile Ebuzer, gece karanlığında yola çıktılar.
Ebuzer,

tepeden tırnağa sevinç içinde olduğunu
hissediyordu.

Bu mücadelesi onu, İslâm'ın önde gelenlerinden
ve

Peygamber'in seçkin dostlarından yaptı. İslâm'ın
yayılmasına

katkıda bulundurdu.

Ali, Safa yakınlarında bir evin önünde durdu ve
kapının tokmağını önceden kararlaştırıldığı gibi
çaldı.

Biri kapıyı açtı ve içeri girdiler. Ebuzer,
sevinçten şiddetle

çarpmaya başlayan kalbinin gümbürtüsünü
işitiyordu.

Uzun bir zamandır arzu ettiği şeye ulaşmıştı;
sevdiği adam birkaç adım uzaktaydı, zihninde;
onun-

(3) Bazıları Ali'nin «Yarın sabah gidelim»
dediğini söylüyor.

46

la nasıl konuşacağını, neler söyleyeceğini
düşünüyor

ve kendini buna hazırlıyordu. Kavuşma anı
gittikçe

yaklaşıyordu. Ali bir odaya girince, Ebuzer de
peşinden

girdi ve Muhammed'i gördü.

— Selanıünaleyküm (4).

— Aley kümes selam verehmetullahi
veberekatühü...

Nerelisin?

Ebuzer, mahcup bir sesle ve hafifçe; «Gıfar'dan» dedi.

Daha sonra Muhammed ile Ebuzer arasında çeşitli

mevzularda konuşmalar geçti. Sonunda Ebuzer güven

dolu bir sesle :

— Bana islâm'ı verdiniz! Beni müslüman ettiniz!

— Müslüman olmak için; «Ondan başka Allah

yoktur ve Muhammed O'nun tarafından gönderilmiştir

» de ve namaz kıl.

— Ben de; «O'ndan başka Allah yoktur ve Muhammed

O'nun tarafından gönderilmiştir» diyorum.

— Ebuzer!.. Bu konuyu bir sır olarak sakla,
kendi

memleketine dön ve İslâm'ı kendi kabilene
tebliğ et,

onların arasında yay. Ne zaman bizim ortaya
çıktığımızı

haber ahrsan, o vakit gel.

Bu sözü Peygamber kendi kabilesinin
korkusundan

söylemişti. Acaba Ebuzer kabul edecek miydi?
Acaba

yüreğini yakan imanın ateşini, içinde
gizleyebilecek

iniydi? İnancı yüreğini güvenle doldurmuştu.
Dininin

akidelerini iyice öğrenmişti. Tok bir sesle:

— Yemin ederim ki, Allah seni göndermiştir. Bu
nu herkesin önünde haykıracağım!

Ebuzer kızgınlığının yatıştığını, bu iman
güneşinin

kalbine yansıdığını hissediyordu. Peygamber'in
büyüklüğüne

ve cazibesine dalmıştı. Bu adamın kendisini sa-

(4) Ebuzer; «Benim bu selâmım, İslâm'daki İlk
selâmdır» diyor.

Âl

pıkhktan kurtardığını; susak gönlünü nur
deryalarına

gark ettiğini düşünüyordu. Karşısındaki acaba

gerçek miydi?.. Nasıl bir adamdı acaba?.. Işıktan
mı?..

Yoksa soyut bir varlık rai? Bilinen insanlardan mı?

Yoksa göklerden gelen melekûti bir varlık mı?..
Elini

yavaşça Muhammed'in omuzuna uzatıverdi...
Ansızın

bütün varlığında bir nur şimşeğinin çaktığını,
nur seli

halinde vücudunu kaplayan cereyanın; saadet,
sıhhat,

kuvvet ve huzur getirdiğini hissetti.

Ebuzer, kalktığında göğsü iman ve kararlılıkla
doluydu.

Mescide doğru gitmeye başladı. Sıkıntıyı aklına

bile getirmiyor ve kimseden korkmuyordu.
Mescitte,

Kureyşlilerden birkaç kişi gördü ve ansızın bağırdı:

—. Kureyş tayfaları! Ben yemin ediyorum ki, Allah'tan

başka bir Allah yok ve Muhammed O'nun tarafından

gönderilmiştir.

Ebuzer İslâm'a katılan beşinci kişiydi. Çok tehlikeli

zamanlarda Peygamber'e yardım etti .O devirde

henüz başlayan genç ve taze İslâm hareketi, daha güçlenmemişti.

Halkın kulağı daha böyle sözlere alışmamıştı.

Bu yüzden, Ebuzer'in yiğitçe haykırışı karşısında

kin ve öfke içinde öldürmek kasdıyla başına üşüştüler.

Onun sesini boğmak istiyorlardı ki, bundan sonra

da kimse böyle bir şeye cesaret etmesin. Ebuzer baygın

bir halde yere düşmüştü, kalabalık hâlâ başına ve

karnına tekme atıyordu. Bu sırada Peygamber'in amcası

Abbas geldi, kalabalığı güçlükle yararak kendini

Ebuzer'in üzerine attı. Feryat ederek:

— Sizi gidi vay!.. Bırakın bu adamı öldüreceksiniz.

Siz onun, ticaret için Şam'a giderken (5) yanından geçtiğiniz

Gıfar'dan olduğunu bilmiyor musunuz?..

< 5) Gıfar kabilesi İslâm'dan önce Öteki Arap

kabileleri gibi

kervanların yollarını kesip yağmacılık yapardı.
Gıfar Mekke

ile Şam ticaret yolunun üzerinde bir mevkide idi.

48 :

Etrafındaki kalabalık dağılınca, Ebuzer kanlı bir
heykel gibi, belini güçlükle doğrulttu. Yavaş
yavaş yola

koyuldu. Zemzem kuyusuna gelince vücudunun
kanlarını temizledi ve biraz su içti. Allah'ın evine
doğru

yola koyuldu.

Ebuzer, Peygamber'in yanına gittiğinde,
Ebubekir'i,

onun yanında gördü. Ebubekir sordu :

— Ne zamandan beri buradasın?!..

— Üç gündür.

— Senin karnını kim doyuruyor?

— Zemzemden başka yiyecek bulamadım!

— Ey Allah'ın Resulü, izin ver, bu akşam onun karnını

ben doyurayım.

Üçü birlikte yola çıkarak Ebubekir'in evine vardılar.

Ebubekir, kapıyı misafirlerine açtı; önlerine bii*-

şeyler koydu. Bu Ebuzer'in Mekke'de yediği ilk yemektir.

Ertesi sabah Ebuzer, İslâm'ı herkese açıklamak

için yüreğinde büyük bir şevk ve heyecanla uyandı.

Küçücük kalbi ve zayıf göğüs kemikleri;
içindeki yakıcı

iman ateşini gizleyemiyordu. Karşısmdakilerin
tehdidi,

onun imanını daha da kuvvetlendiriyordu.
Mescide

doğru yola çıktı, oraya vardığında yine
kalabalığın

karşısında var gücüyle seslendi:

— Ey Kureyş tayfası!.. Ey Kureyş güruhu!..

Bedeviler yanma yaklaştığında, Ebuzer son
nefesine

kadar bağırdı:

—• Ben yemin ederim ki Allah'tan başka tanrı
yoktur

ve Muhammed onun tarafından gönderilmiştir.

Kalabalığın içinden bir velvele koptu, tekrar başına

üşüştüler ve onu bayıncaya kadar kıyasıya dövdüler.

Yere yığıldı. Bu sefer de Abbas, onu kalabalığın

F. : 4 49

elinden kurtardı, milleti dağıttı. Onun perişan halini

görünce başını okşadı. Ebuzer, canının acısından; «Ah!»

diye inledi, fakat ruhunda bir hafiflik hissediyordu. Bu

hafiflik, ona çektiği işkenceleri unutturuyordu.. Kalktı,

Mekke'deki tek ümidi, sevgili peygamberinin yolunu

tuttu.

Ebuzer başından geçenleri Peygamber'e anlatınca :

— Ben hurma ağaçları olan bir yere gideceğim ki,

oranın Yesrib (6)'den başka bir yer olacağını zannetmiyorum

.Acaba sen de beni kendi kabilene tanıtır mısın?

Belki yüce Allah, bu vesileyle sana mükâfatlar ihsan

eder.

— Evet, yaparım.

Ebuzer, yüce Allah'a ve onun elçisi Muhammed'e

iman dolu bir kalple; Gıfar'a doğru yola çıktı.
Yolda

basından geçen macerasını; açlık, işkence ve sevgili

Peygamberle buluşmasını, ayrıca bu yolculuğunda diğer

gördüklerini düşünüyordu. etin ve belirsiz geleceğini

tasarlıyordu. Yüzünü bir sevinç dalgası kaplamıştı.

Dudaklarında kendine olan güvenini gösteren

bir gülücük vardı. Mantıklı bir dine girdiğine, safa dolu

v© temiz canlan tanıdığına şükrediyordu. Bu dinde

atalarının düşünceleirim küçümsüyor ve ruhunda sonsuz

bir serbestlik hissediyordu. Uzaktan Gıfar'm manzarasını

gördüğünde; annesi ve kardeşini düşünüp
yüreğini

bir sevinç dalgası sardı. Bir an önce evine
ulaşmak

istiyordu ki, onlara İslâm'ı kabul ettiğini
müjdelesin.

Devesini haylayarak hızlandı ve Gıfar'a ulaştı.

Hayvanından inerek yularını eline aldı, Üneys'in
yanına

kadar onu yedeğinde götürdü ve bağırdı:

— Teslim oldum ve kabul ettim!

— Teslim oldun ve kabul mü ettin?!..

(6) Yesrib, Medine'nin eski adıdır.

50

— Evet Üneys, onun dini haktır ve ben seni ona

davet ediyorum.

Ebuzer, kendi macerasını anlatmaya başladı;
kardeşini

terkettikten sonra basma gelenlerin tamamını
hikâye etti.

Üneys, bir an babını önüne eğdi ve
Peygamber'den

duyduğu tatlı bir söz kulaklarında çınladı.
Mekke'ye

gittiği günün hatırası tekrar gözlerinde
canlanıverdi.

Gönlünde tatlı, latif bir sevinç hissetti. Başını
kaldırdı:

— Ben senin dinine karşı değilim... Ben de
teslim

oldum ve kabul ettim.

— Gel annemizin yanına gidelim, ona haber verelim.

Ebuzer ve Üneys, annelerinin yanına gittiler.
Annesi

Ebuzer'i görünce, sordu:

— Ne gördün?

— Bir adam gördüm ki, yiğitlikte herkesten daha üstün, huyu herkesten daha güzel, tartışmada herkesten

daha yaman, dürüstlükte herkesten daha büyük.

Çirkinlik ve kötülüğü hiç yok; hiçbir zaman ondan bir

küfür duyulmamış, hiç kimse onun kavgasını de

görmemiştir. Bunlardan dolayı, ona El-Emin adı verilmiştir.

Herkese iyiliği söylüyor ve kötülüğü menediyor.

Ben yemin ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur

ve Muhammed O'nun tarafından gönderilmiştir.

İslâm'ı, sizlere getirdim. Kardeşim Üneys de müslüman

oldu.

— Ben de sizin dininize karşı değilim... Teslim oldum

ve tasdik ediyorum...

Ebuzer, ailesinin müslüman olmasına çok seviniyordu.

Fakat, bu Ebuzer'e yetecek miydi? Acaba evinin bir köşesinde ibadet etse, Allah ondan razı olur

muydu? Hayır, o böyle bir işle uğraşmayacak ve kabilesine

bu Allah'ı anlatmaya gidecekti.

Ebuzer, evden çıktığında bir grup insanı kttbüe

reisinin (Haffaf îbn îyma İbn Rahse-i Gıfari)
etrafına

oturmuş, her telden sohbet ederken gördü.
Selâm

verip bir köşeye oturdu. Onların yanlarına
gelmesinin

sebebi, konuşmak değildi tabii... Belki onlara
yeni bir

sabahın doğduğunu anlatmak için... Öyle bir
sabah

ki; onları kötülüklerden ve karanlıklardan, nur
deryam

sına çekecek; onları f akr ve zilletten kurtaracak,
yüksek

hürriyet ve zenginlik dağlarına çıkaracak bir
sabah...

Sohbet, kalabalık arasında yumuşak bir sabah
rüzgârı

gibi geçiyordu. Ebuzer, kendi hikâyesini birden,

onların arasına atınca fırtına koptu. Deli bir
rüzgâr

esmiş, her taraftan korkunç uğultular
yükseliyordu.

Sert sözler etraftan duyulmaya başladı. Bu fırtına
yavaş

yavaş sakinleşti, batılın siyahı, hakkın ışığıyla
dağıldı

gitti. Hak zafere ulaştı. Ebuzer:

— Mekke'de bir peygamber ortaya çıktı ki,
halka,

bu gökleri, yeri ve yıldızları yaratana tapmayı...

Kalabalıktan biri sözünü keserek sordu :

— Sen, Lat, Uzza, Hubel, Menat ve Nuhem'den
başka bir tanrıdan mı bahsediyorsun?!..

— O insanlığı mutlak bir hürriyet üzerine yarattı.
Siz ise taşlara tapıyorsunuz.

— Taşlar mı!? Sen de onun sözlerini mi
söylüyorsun?

— Evet, bu taşların size ne bir faydası, ne de
zararı

olabilir.

— Demek sen de onun sözlerine inandın?!

— Onun anlattığı din, insana huzur veriyor, O

insanlar

arasında kardeşlik ve eşitliği tebliğ ediyor. Onun

52

inancında; Allah'ın huzurunda köle ile efendi arasında

bir fark yoktur. O, Allah'a ulaşabilmek için aradaki

engelleri kaldırdı; halkın, Hakk'a giden yolunu

açtı. Şimdi yaratılanlar vasıtasız olarak, ona yaklaşabiliyorlar.

O, diyor ki; «Allah yaratılanlara yakındır,

şikâyet ve isteklerini duyar; gizli olan herşeyden haberdardır.

» Muhammed hak dinini anlatıyor, ben nasıl

onu kabul etmiyeyim?!

— Ebuzer yolunu kaybetti!..

Ebuzer:

— Allah'a yemin ederim ki, Ebuzer doğru yolu buldu,

siz yolunuzu kaybetmişsiniz.

Başka biri öfkeyle:

— Ebuzer, bu adamla tanıştıktan sonra sapıtmış ve onun gibi olmuş! Atalarının inancını batıl sayıyor.

Ebuzer cevap verdi:

— Sabret ve izin ver! Anlatayım. Ben, Allah'ın Resûlü'nü

tanımadan önce de; Lat, Menat, Uzza, Hubel,

Nuhem'e ve hiç bir puta inanmıyordum. Kendi

kendime, bunların taştan başka bir şey

olmadığını, bizlere

ne fayda, ne de zararlarının dokunamayacağım anlamıştım.

Bunların bizi ne kurtaracağına, ne de yolumuzu
şaşırtacağına inanmıyordum. Ben ne zaman
onlara

inandım?!

Kalabalığın arasında bir velvele koptu. Gıffar
kabilesinin

erkekleri kendi inançlarına ve yüce tanrılarına
hakaret edildiği için, öfkeyle bağırıyorlardı.

Ebuzer, tok ve cesur bir sesle:

— Sakin bir kafayla araştırmamız gerekir; bir
delili,

başka bir delille reddedelim. Benim size yol
göstermekten

başka bir arzum yok. Eğer izin verirseniz,
sizlere bu putların bir şey yapamayacağına nasıl
inandığımı
anlatayım.

İçlerinden biri:

58

— Hayır çok uzun sürer.

Tekrar bağrıışmaya başladılar. Kabile reisleri
Haffaf:

— İzin verin konuşsun?. Hak aydın ve bellidir.

Sizin aklınızı almadılar ya!

Ebuzer:

— Müslüman olmadan önce, bir gün Nuhem
adlı

putun önüne süt sunmak için gitmiştim. Büyük bir tevazu

ve huşu ile süt tuluğunu aldım, niyetim bu şekilde

onun rızasını kazanmak ve kızgınlığını yatıştırmaktı.

Sütü ona takdim ederek önüne koydum. Geri dönerken,

ansızın, gözüme korkunç bir manzara ilişti, bu görüntüden

daha korkunç bir şey olamazdı. Başiboş bir

köpek, tanrının önündeki sütü içiyordu. Ben şaşkınlığımdan

donakalmıştım. O, kutsal sütü korumak için

hiçbir şey yapmıyordu. Biraz sabredince, bir de ne göreyim!!

Öncekinden daha korkunç bir manzara; köpek,
içtiği süt yetmezmiş gibi, ayağını kaldırıp, kudret
ve

azamet sahibi yüce Nuhem'in üzerine pislemez
mi?!..

İşte, Nuhem'in gücü, azameti ve yapabileceği
budur!!..

Herkes başını önüne eğdi, korkunç bir sessizlik
onları

gölgesine almıştı. Ebuzer devam etti:

— Haa!.. Ne oldu, gönülleriniz bu tanrıların
inancıyla

doluydu? Şimdi yolunuzu kaybettiğinizi mi
düşünüyorsunuz?

..

— Onlardan biri:

— Kim böyle bir şey söyledi ki, sen neden bahsediyorsun?..

Hem, biz senin bahsettiğin peygamberin,
doğru mu yalan mı söylediğini nereden
bilebiliriz?

— Allah'ın Resûlü'nü görmeden önce, bu soruyu
ben de kendi kendime sormuştum. Ama, onu
gördükten

sonra böyle bir endişem kalmadı.

Birisi:

54

— O, ne zaman bizi davet etmeye gelirse, bu
konuyu

o zaman karara bağlarız.

Ebuzer:

— O, sizlere iyiliği emrediyor, güzel ahlâka,
birbirimizle

iyi geçinmeye davet ediyor. Sizlere merhameti
ve şefkati emrediyor. Kızlarınızı diri diri
gömmeyi

yasaklıyor. Küçücük ve masum bir kızcağızın
suçu nedir

ki, toprakta gizlensin? O, dünya ve ahiret
saadetiniz

için gelmiştir.

Ebuzer, kabile reisi Haffaf müslüman oluncaya

kadar İslâm'a davetlerinden vazgeçmedi. Haffaf
İbn

Rahsa müslüman olunca, adamlarının çoğu
efendilerinin

peşinden, iman ederek müslüman oldular.

Ebuzer,

bu işin toptan olmasını istiyordu, geri kalanları da,

İslâm'a davet etmek için:

— Neden siz Allah'ın dinine sarılmaktan ve O'nun

gönderdiğinizden kendinizi menediyorumuz.

Bu sefer ona, şiddetle karşılık vermediler; reddetmediler

.Zaten bunu nasıl yapabilirlerdi ki? Batıl ortadan

kalkıyor, hak yerini sağlamlaştırıyordu. Kurtuluş

ve sapıklık açığa çıkmıştı. Bu yüzden ona yumuşak

bir ses ve sükunetle cevap verdiler:

— Ne zaman peygamber gelirse, o vakit müslüman

olacağız.

Kalabalık dağıldı. Gıfar, o gece, yeni dinin
gölgesinde

sakin, güvenli ve huzur dolu idi.

55

ÇOBAN KAVALINI

GELMEYEN TARAFA ÇALAR

Haffaf îbn îyma, kabilesiyle namaza durmuştu.

Namaz bitince cemaat dağıldı. Ebuzer ile Haffaf
yalnız

kaldılar ve birbiriyle konuşmaya başladılar.
Ebuzer:

— Çoktan beri Muhammed'den ve onun
dostlarından

haber alamadım. Sence onların basma bir iş mi

geldi?—

Ona iman eden herkesi, düşünce ve inançlarından

vazgeçirebilmek için, zindana atıyor ve işkence ediyorlar.

Bazıları Habeşistan'a göçetmiş.

— Ben Şam'a giden bir kervandan bu haberi duyunca

yüreğim ezildi. Acaba daha sonra neler olmuş?

Ben onlarla ilgili haberler duymak için sabırsızlanıyorum.

Kâfirlerin, onlara işkence edebileceklerini düşündükçe,

endişe ediyorum.

— Acaba kâfirler, müslümanlari; işkence zulüm ve baskıyla dinlerinden dönderip, tekrar

putperest yapabileceklerini

mi sanıyorlar?

•—İşkence, baskı ve tehdit insana ne zamana kadar

etki eder ki? Kalplerine iman bir kere yerleşti mi,

Allah yollarım şaşırmasınlar diye onlara yardım eder.

56

Müslümanları, kendi taraflarına çekebilmek için

günbegün artan çeşitli baskı ve işkenceler yaptılar.

Fakat, sonunda kendileri rezil olup yenildiler.
Son oklarına

kadar attılar. Müslümanları zindanlara atıp eziyet ettiler. Oysa attıkları oklar, kısa zamanda

kendilerine

dönecekti. Aksine, İslâm daha da yaygınlaşacak,
revaç bulacaktı.

La ilâhe illallâh diyen herkesin yüzünü, Allah
kara

çıkarmayacaktı. Allah'ın yüce dini çok kısa bir
zamanda

açığa çıkacak ve yüksek sesle ilân edilecekti.

Bu sırada uzaktan biri geldi ve selâm verdi.
Ebu~

zer telaşla sordu:

— Nereden geliyorsun?

— Mekke'den.

— Muhammed'in ve dostlarının durumu nasıl?

— Duymadınız mı, Peygamber'e ve dostlarına

çeşit

çeşit işkenceler yapıyorlar?

— Hayır.

— Müslümanlar, Habeşistan'a göç ettiler, orasını

kendileri için Allah'ın emniyetinde sayıyorlar.

Eziyet

çekmiyor, kötü sözler ve küfür işitmiyor;
serbestçe ibadet

edebiliyorlar. Kureyş'ten Amr îbn'ül As, Habeş
krah

Necaş'ın sarayına çeşitli hediyeleri, dinlerinden
dönüp

kendisine sığınanları geri versin diye, gönderdi.
Fakat,

Necaşi, Cafer'in ve dostlarının sözlerini
dinleyince, onlan

Kureyşlilere teslim etmedi.

Haffaf:

— Necaşı büyük padişahlara yaraşır bir davranışta

bulunmuş.

Adam:

— Belki daha da üstün, kendisine sığınanlara ikramlarda

bulunmuş, onları aziz ve büyük misafirler gibi ağırlamış.

57

Ebuzer:

— Kureyş ne yaptı?

Adam:

— Cafer ve arkadaşlarının, Necaşi ile dost olduğunu

duyan Kureyşlilerin, bu iş, çok zoruna gitti. Allah'ın

Resûlü'ne ve dostlarına çok eziyetler ettiler.

Onun için ölüm kemerini bağladılar, ahitnameler yaydılar

ortalığa. Haşimoğullarıyla konuşmayı, alışveriş

yapmayı ve evlenmeyi yasakladılar. Bu ahitnameleri

Ka'be'nin duvarlarının içine astılar. Sonra Haşimoğullannı

Ebu Talib Deresi denilen yerde kuşattılar. Abdülmuttalib

b, Abdül-Menaf oğullarını o derede bağladılar.

Ebu Leheb, Kureyşileri Haşimoğulları ve

Abdlmuttaboğulları

aleyhine ittifak ettirdi. Onları susuz

ve yiyeceksiz bırakmak için üç yıl kuşattılar.
Dere onlara

zindan oldu, yalnız yılda bir kere hac için
Mekke'-

ye girmelerine izin veriliyordu. Açlık ve
sefaletten bir

deri bir kemik kalıncaya kadar zayıfladılar.
Kadın ve

çocukların haykırışları dereden duyuluyordu. Bu
çok

feci; yürek parçalayıcı bir durumdu! Kureyş'ten
bir güruh

bu işten büyük bir zevk alıyordu. Diğer bir grup
ise hoşnut değildi, yapılanlara üzülüyordu. Bu

sırada

Allah, peygamberini bu vaziyetten haberdar etti.
Allah'ın

elçisi, o andlaşmadan zulüm ve işkence
satırlarını

güvelerin yeyip bitirdiğini içindeki Allah isimleri
ise baki kaldığını öğrenince durumu Ebu Talib'e
anlattı.

Ebu Talib:

— Kardeşimin oğlu, bu haber doğru mu? diye
hayretle

sordu.

Peygamber .-

— Evet, yemin ederim, diye cevap verdi.

Ebu Talib bu konuyu kardeşlerine haber verince,

sordular:

— Bu konuda senin görüşün nedir?

-58

Ebu Talib:

— Onun bugüne kadar bana yalan söylemediğine^

yemin ederim dedi.

— Peki senin düşüncen nedir? diye sordular.

— Bence, en güzel elbiselerinizi giyip Kureyş'e gidin

ve onları her şeyden haberdar edin. Benim görüşüm

budur, dedi.

Hepsi birlikte mescide (Ka'be'ye) gitmeye karar verdiler, o vakit Kureyş'in bütün zenginleri ve

ileri gelenleri

burada oturuyordu. Kureyşliler onlara çok saygılı

davranıp yer gösterdiler. Oturduktan sonra, ne söyleyeceklerini

beklemeye başladılar. Ebu Talib:

— Bugüne kadar bana hiç yalan söylememiş olan

kardeşimin oğlu haber verdi: Güveler anlaşılmamızın

kötülük dolu bütün kısımlarını mahvetmiş, yalnız Allah'ın

adı kalmış. Şimdi, eğer doğru söylüyorsa, bu kin

ve nefreti bırakın. Eğer yalan söylüyorsa, ben onu kendi

ellerimle size teslim edeceğim; ona istediğinizi

yapmakta

serbestsiniz; ister öldürün, ister öldürmeyin!

— İyî bir söz, diye cevap verdiler.

Sonra üç kişiyi anlaşmayı getirmesi için gönderdiler.

Anlaşmayı açıp baktıklarında gördüler ki Allah'ın

adından başka bir şey yok!..

Ebuzer:

—• Tamam, tamam sonra ne yaptılar? diye sordu.

Adam:

— Mahcup oldular, başlarını önlerine eğdiler.
Sonra

Ebu Talib onlara dönüp:

— «Niçin bizi hapsediyorsunuz? Bize güçlük çıkarıyorsunuz?»

Halbuki her şey ortaya çıktı!...» dedi.

Daha sonra dostlarıyla birlikte Ka'be'nin perdeleri

arasında durdular:

— Ya Rabbi, bize kötülük edenleri ve kötü iş yapanları

başarısız et, diye dua ettiler.

59

Daha sonra aşağıya indiler. Kureyşlilerden bir kaç

kişi Haşimoğlunun davranışlarını tartışmaya başladı.

Silahlarını alıp Haşimoğulları'na ve Muttaliboğulları'na

gidip dışarıya çıkmaları için izin verdiler.
Müslümanlar

üç yıldır kuşatıldıkları o kuru dereden dışarıya
çıktılar.

Haffaf üzüntüyle:

— «Ben Allah'ın Resûlü'nün bu kadar işkenceyi
nasıl

olup da kendi kabilesinden gördüğüne
şaşıyorum?»

dedi.

Ebuzer cevap verdi:

— Şaşıracak bir şey yok!.. Çoban kavalını
gelmeyen

tarafa çalar...

YESRÎB MÜSLÜMAN OLUYOR

Yesrib'in Müslüman olmasının haberi Gıfar'da,

kuru bir ot yığınınına düşen kor gibi, bir anda
ortalığa

yayıldı. Sevinç ve mutluluk dalgaları herkesin
yüzünden

okunuyordu. Araplar arasında en çok sözü
geçen

ve kılıcı kuvvetli olan «Evs ve Hazreo
kabilelerinin

müslüman olduğu haberini duyan mü'minler
birbirini

tebrik ediyordu. Artık Allah, İslâm'ın açıkça
yayılması

ve Peygamber'in başarısı için, iradesini
göstermişti.

Üneys pür-heyecan Ebuzer'in yanma gelip müjdesini

verdi:

— İslâm hareketi Yesrib'de açığa çıkmış ve Evs ve Hazrec kabileleri de müslüman olmuş..

Ebuzer:

— Ben Peygamber'in oraya gideceğini önceden biliyordum.

Üneys, kardeşinin bu sözü karşısında şaşkınlık içinde kalmıştı, merakla sordu:

— Duyduklarımdan başka haberler var mı?

— Yok, bu haberi de ilk defa senden işitiyorum.

61

— Peki öyleyse Peygamber'in Yesrib'e gideceğini

sana kim söyledi?

— Onu gördüğüm gün bana; «Hurma ağaçları
olan bir yere gideceğim ve oranın Yesrib'den
başka bir

yer olacağını zannetmiyorum» demişti... Allah'ın
Resulü

doğru söylemiş...

— Acaba kendi kabilesi, onun ve diğer
müslümanlann

Yesrib'e göçetmesine izin verecek mi?

— Onlar istese de istemese de, müslümanlar
oraya

gidecektir, fakat ne zaman ve nasıl olacağını
Allah

bilir, biz bilemeyiz.

Ebuzer oradan ayrılmak için davranmıştı ki

kardeşi

sordu:

— Nereye gidiyorsun?

— Sevgili Peygamberimizden haber almak ve İslâm'la

ilgili gelişmeleri öğrenmek için Yesrib'e gitmeyi düşünüyorum.

Ebuzer devesine binerek Yesrib'e doğru yola koyuldu.

Yesrib'e vardığında doğruca «Beni Zerîk» mescidine

gitti. Ansızın yanık bir sesle okunan Kur'an'ı

işitti ve hemen içeriye girdi. Her karşılaştığından Peygamberi

soruyordu. Ona, Rafi' İbn Malik Zarkî'yi

gösterdiler.

Ebuzer, yanına yaklaştı ve :

— Selâmünaleyküm verahmetullah ve berekatüh.

— Aleykümesselâm verahmetullah.

Ebuzer'in bu selâmı serbestçe söyleyebilmesi, islâm'ın

başarısı ve serbestliği demektir. Ruhunu bir heyecan

dalgası sarmıştı. Bir yere oturduktan sonra:

— «Ben senin kardeşin Ebuzer-i Gıfarî'yini-» dedi.

— Hoş geldin, yapabileceğim bir işin var mı?

— Senin müslüman olduğunu ve Evs ve Hezrec'in

de îslâm'ı kabul ettiğini işittim. Sevgili

Peygamberimiz

ile ilgili haberleri de duyunca ruhum göklere yükseldi.

02

Senin yanına yüreğimdeki bu heyecan ateşini az da

olsa hafifletebilmek için geldim.

— Biz Peygamberi görünce müslüman olduk,

şimdi bu şehirde; Allah'ın Resûlü'nü kabul etmeyen

bir ev bile yoktur.

— Onu gördünüz mü? Nerede gördünüz?
Nasıldı?..

— Benimle birlikte Yesrib'den beş kişi, Mina'da idik, o sırada Peygamber yanımızdan geçiyordu,

durdu

ve bize:

— Yahudi müttefiklerinden misiniz? diye sordu.

— Evet. Dedik.

Bunun üzerine bize Kur'an okudu ve açıkladı
İslâm'ı

anlattı böylece biz de müslüman olduk. Daha
sonra

Peygamber bize dedi ki:

— Allah'tan emir gelene kadar benim peşimde
olun.

— Ey Allah'ın gönderdiği! Biz Allah'm ve O'nun

Peygamberi'nin yolundayız, ama halen
birbirimize düşmanız,

eğer sen gelersen hepimiz seninle olamayacağız.

şimdi kabilelerimize geri dönmemize izin ver,
belki gelecek

yıl Hac mevsiminde birbirimizi görünce
barışırız.

Uygun bir zamanda Hazrec kabilesinden on, Evs
kabilesinden bir kişi olmak üzere Allah'ın sevgili
Peygamberini

ziyarete Mekke'ye gittik. Müslüman olup;

Allah'a ortak koşmayacağımıza, hırsızlık
yapmayacağımıza,

zina yapmayacağımıza, çocuklarımızı
öldürmeyeceğimize,

birbirimize iftira etmeyeceğimize ve
günahlardan

uzak duracağımıza, söz verdik, anlaşma yaptık.

Peygamber .-

«Eğer sözünüzde durursanız, muhakkak ki Cennet'e

gideceksiniz. Eğer verdiğiniz sözlerde kim durmaz

ise, onun akibeti Allah'ın elindedir; isterse bağışlar,

isterse ona azap verir.» dedi.

es

Daha sonra biz Medine'ye geri döndük ve Allah'ın

dini İslâm'ı tanıttık.

— Acaba daha sonra da Allah'ın Resûlü'nü gördünüz

mü?

Evet, çünkü tekrar hac mevsimi gelmişti, hac yapmak,

birbirimizi görmek ve Allah'ın Resûlü'nü de
davet

etmek için bir araya geldik. Biz Evs kabilesinden

yedi, Hazrec kabilesinden beşyüz kişi topluca
Peygamber'in

yanına vardığımızda bize:

— Ne zaman ortalıkta ses seda kesilirse o zaman

Mina dağının eteklerinden inin ve dağın
arkasında sağ

tarafındaki mağaranın içinde yamma gelin. Daha
sonra;

«Kim uyudu ise uyandırmayın, kim gelmediyse
onu

beklemeyin, hemen gelin» diye emir verdi.

Yavaş yavaş, birer ikişer yola düzüldük,
Peygamber

bizden önce Abbas İbn Abdülmuttalib ile
beraber

oraya gitmişti. Herkes toplandığında, Abbas bize
şöyle

hitabetti:

— «Ey Hazrecliler, siz Muhammed'i davet
ettiniz;

o kendi kabilesi arasında herkesten daha üstün
sayılır,

hatta onun fikirlerine inanmayanlar bile,
kendisini destekliyorlar.

Çünkü onun şeref ve namusu büyüktür.

Sizden başka herkes ondan kaçıyor, eğer bir güç
sahibi

iseniz, eğer bağımsızlık mücadelesine yeterli
niyetiniz

varsa; biraraya gelip fikirlerinizi danışın ve anlaşın,

Arapların hepsi sizi oklarıyla vurmaya kalkışacaktır;

birbirinizle danışmadan bir işe kalkışmayın, her zaman birbirinize destek olun, sözleriniz bir olsun. Bu

sözleri şimdiden söylüyorum çünkü en güzel söz doğru olan sözdür.»

Sonra, Ma'rur:

— «Ben ne söylediyse onu işittim, içimizde olup da

söylemediğimiz bir şeyin kalmadığına yemin ederim.

fakat bizde vefa ve dürüstlükten başka bir şey yoktur.

Bizim kanlarımızı Allah'ın Peygamberi'nin yolunda

dökmekten başka bir arzumuz yoktur.» dedi.

Daha sonra Peygamber, ilkin bize Kur'an okudu, peşinden de bizi Allah'ın dinine davet etti ve İslâm'a

teşvik ederken, Berra b. Ma'rur onun davetini kabul

etti ve müslüman oldu. Ve o zaman, dedi ki: «Ey Allah'ın

Resulü sana biat ettik. Biz zenginiz. Bu zenginlik

bize büyüklerimizden miras kalmıştır.»

Ebül-Heysem:

— «İslâm'ı, zenginliğimiz ve büyüklüğümüz gitse

bile kabul ediyoruz,» dedi.

Her taraftan, yüksek sesle Peygamber'in davetinin

kabul edildiğini belirten haykırışlar duyuldu.
Abbas:

— «Sakin ve sessiz olun! Bazı adamlar bizi takip ediyorlar; hep birden bağırmayın ve sesinizi kısın, duyulmasın.

Müsaade edin büyükleriniz öne gelsin ve bizimle

konusunlar, bizim sözlerimizi sizlere iletсинler.

Çünkü, bizimle birleştığınız için, düşman kabilemizin

sizlere bir zarar vermesinden çekiniyoruz.

Herkes kendi
yerine dönsün.

Abbas, daha sonra Peygamber'e dönerek şöyle
dedi:

— Ey Allah'ın Resulü, ellerinizi yaklaştırınız! O
anda hepimiz onun elini sıktık ve biat ettik.»

Ebuzer:

— Bu sırada Allah'ın Resûlü'nün durumu
nasıldı?

Rafi':

— İyi ve rahat, Allah dostlarına; güçlü ve
korkusuz

savaşçılar göndermişti.

— Kureyş'in kini ve düşmanlığı hâlâ azalmamış

mı?

F.: 5 65

— Hayır Ebuzer! Bizim Peygamber'i ziyaret etmemizden

sonra, müşriklerin Peygamber'in dostlarını sıkıştırdıklarım;

onlara, işkence ve eziyet ettiklerini, bu zulümlerinde daha da ileri gittiklerini duydum.

Ebuzer:

— Bu eziyet ve işkencelerin sonucunda, müslümanlar

Mekke'yi terkedip, Yesrib'e göçecekler.

Rafi':

— Peygamber de onlarla birlikte gelecek mi?

— Evet, yakında gelecek; Yesrib'e ve

Yesriblilere

müjdeler olsun...

06

ALLAH'IN MAĞFİRETİ

GIFAR'IN ÜZERİNE OLSUN

Gıfar sevinç elbisesini giyiniş, saadet içerisinde
yüzüyordu. Muhammed ve dostu Ebubekir'in
onlara

doğru geliş haberini almışlardı.

Ebuzer, susuzluğunu giderecek, saadet
çeşmesini

elde etme vaktinin yaklaşmakta olduğunu;
Hüma ve

dilek kuşunun kendisine doğru kanat açtığını
hissediyordu.

Halk, Peygamber'i görebilmek ümidiyle
evlerinden

yola dökülmüş ve Ebuzer'in çevresinde halka
oluşturmuştu.

Ebuzer gözlerini en uzak noktalara dikmiş,
sevdiği insanın gelişinin dakikalarını sayıyordu.
Halk,

Peygamber'i tanıyan tek kişi sayılan Ebuzer'den,
onun

hakkında çeşitli sorular soruyor, sabırsızlık ve
iştiyakla

bekliyorlardı: «O nasıl?.. Kıyafeti nasıl?..»
Ebuzer,

gözünü yoldan ayırmadan cevap yetiştirmeye
çalışıyordu

:

— «Şimdi dünyanın en yüce, yeryüzünün en güzel

insanını göreceksiniz.»

Zaman faytonu, halkın önünden yavaşça geçerken,

onu görmek için sabırsızlanan ve gecikmesiyle perişan

olan kabilesine, Peygamberin geliş haberinin

\.r 67

müjdesini verebilmek için; Ebuzer gözlerini yoldan ayırmıyordu.

Zaman bir türlü geçmek bilmiyor, Gıfar kabilesinin

üyeleri üzüntü ve endişe içerisinde bekliyorlardı.

Ebuzer'in gözü, ansızın kendilerine doğru

yaklaşmakta

olan bir deveye ilişti. Daha dikkatle bakmaya başlayınca,

etrafındakiler de bakışlarını o yöne çevirdiler.

Ebuzer büyük bir coşkuyla bağırdı:

—• Peygamber geliyor!

Birden, herkes «Peygamber geliyor!» diye haykırarak

sevinç çığlıkları atmaya başladı.

Ebuzer Peygamber'i karşılayıp selâm verdi.
Peygamber

sordu:

— Ebu Remle misin?

—• Hayır! Ben Ebuzer'im.

Daha sonra kalabalık Peygamber'in etrafını sanp

bir halka oluşturdu. Büyük bir sevinç ve
şaşkınlık içinde

haykınıyorlardı:

— Allahu EkberL Allahu EkberL

Kadınlar, işçiler ve çocuklar heyecanla ‹‹Allah'ın

Peygamberi geldi! Allah'ın Peygamberi geldi!››
diye bağıırırken

Peygamber devesinden indi. Müslümanlar,
onu sel mla karşıladılar. Peygamber
oturduğunda,

Ebubekir, müslümanlarla ayakta konuşmaya
devam

etti. Daha sonra Peygamber, Kur'an okuyup
herkesi

İslâm'a davet etti. Kalabalık, onunla tanışıp
şereflenmek

ve «Evet» diyebilmek için yanma yaklaşıyordu.

Etrafını kuşatanlar onun nurlu yüzünü
hayranlıkla

seyre koyulmuştu. Davranışları çok yumuşaktı;

ne kimseyi rahatsız edecek kadar şişman, ne de
gözlere

çelimsiz görünecek kadar zayıftı. Yüzü aydınlık
gözleri

çekici; kirpikleri uzun ve siyah, hoşbakışlıydı.
Kaşları

ince ve çatık; saçları siyah; boynu uzun; çenesini

68

de sakalı örtmüştü. Sessizce otururken, zarafet
ve nezaketi

etrafına bir gölge gibi etki ediyordu. Konuşması

büyükliğini gösteriyordu; sesi çekici ve tatlı

idi. Boş

ve yanlış telaffuzlu kelime söylemiyordu.
Uzaktan bakıldığında

herkesin içinde seçiliyor, yakından bakıldığında
ise çok sevimli görünüyordu. Normal bir yapısı
(boyu) vardı; ne çirkin görünecek kadar uzun,
ne de

göze küçük görünecek kadar kısaydı.

Gıfarlı Haffaf İbn Ruhşa, Peygamber'den kendi
kabilesinin huzuru için bir mektup yazmasını
isteyince,

Peygamber:

«Gıfar kabilesi, müslümanlarm basanlarında ve
rahat bir hayat sürmesinde ve sıkıntılarında
ortaktırlar.

Onların canlarını ve mallarını korumak Allah'ın
Resûlü'nün boynunun borcudur. Bir haksızlıkla
karşılaşır

veya sıkıntıya düşerlerse, onları
destekleyeceğine

Peygamber söz vermiştir.

Peygamber, ne zaman Gıfar'dan İslâm'a yardım
etmelerini isterse, evet cevabını vermeleri
gerekir. Onlar

artık Peygamber'in dostu ve arkadaşdır. Bu
anlaşma

bir günah işlenmezse her zaman için geçerlidir»
diye bir mektup yazdı.

Gıfar kabilesinin tamamı İslâm'ı kabul ediyordu.

Ebuzer, kendi kabilesinin grup grup İslâm'a
geçtiğini

gördükçe yüreğinde bir ferahlık ve genişlik hissediyordu.

Ellerini yukarıya kaldırıp, dua etmeye başladı:

— «Bizi bu yüce saadete eriştiren Allah'a
hamdolsun,

eğer Allah bizi erİştirmeseydi, kendiliğimize
doğruyu bulup erişmiş olmazdık.» (1)

Daha sonra bu kazançlarından dolayı,
Peygamber

dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle Ebuzer'e
döndü:

— «Allah'ın mağfireti Gıfar'm üzerine olsun...»

(1) A'raf sûresi, 43. âyet.

Aradan epeyi zaman geçti. Ebuzer, oldukça kederli

ve sıkıntılı olduğu bir gün ikindi namazını kılmak üzere

mescide gitti. Ayakta durmaya, mecali yoktu. İbadetini

tamamladıktan sonra gam yüklü bir çehreyle, mescidin

köşesinde Kur'an okuyan adamın yanına yaklaştı.

Yanındaki adam, ta yüreğinin içinden, yanık bir ses ve

tatlı bir makamla okumasına devam ediyordu. Başını

boynunun içine çekti ve dikkatle dinlemeye koyuldu.

Vücudunun baştan ayağa ürperdiğini, tüylerinin

diken

diken olduğunu hissetti, sanki gökler dile gelmişti:

«Ey iman edenler. Sizi elem verici bir azabtan kurtaracak

bir ticaret yolunu size göstereyim mi? Allah'a

ve Peygamberi'ne dosdoğru inanırsınız, Allah yolunda

mallarınızla canlarınızla cihad edersiniz. Bu, eğer bilerseniz

sizin için çok hayırlıdır. Bu durumda Allah, günahlarınızı

bağışlar ve altından ırmaklar akan Cennetlere,

Adn cennetlerindeki tertemiz, gönül açıcı konaklara

koyar. İşte bu büyük bir kurtuluştur.» Cl)

Ebuzer, Kur'an'ın bu âyetlerini dinlerken,
ruhunun

pür-heyecan Cennet'e kanat açtığını
hissediyordu. Bir-

(1) Saff sûresi, 10. 11 ve 12. âyetler.

70

den, Peygamber'in ve dostlarının yardımına
koşmak

için Yesrib'e gitmesine engel olan gündelik
işlerini düşündü.

Oysa Allah yolunun bir askeri olabilirdi! Bedir,

Uhud ve Hendek savaşlarına katılmamıştı. Ah!
Bu savaşlarda

Peygamber'in can dostları, er meydanlarında

şehit oluyorlardı. Peygamber savaşırken, Ebuzer
kendi

evinde rahatlığın keyfini çıkarıyordu... Olacak iş miydi?

Peygamber kendi elleriyle hendek kazarken
Ebuzer

yatağında mışıl mışıl uyusun!.. Müslümanlar,
anbean

kanla, ölümle burun buruna iken Ebuzer, Allah'a
şükrederek, ibadetle vakit geçirsin?!..

Onu, Gıfar'da kalmaya zorlayan sebep neydi?..

Hangi sebep onu mücahit kardeşlerine, Allah'ın
ve İslâm'ın

dostlarına katılmaktan alıkoymuştu? Hiçbir şey!

Öyleyse düşmanla savaşa girmesi gerekirdi. Bu
savaşta,

ya galip gelecek veya ölüm şerbetini, şehadetin
kucağında

iecekti. Kararlılığı ve azmi yüzünden okunuyordu.

Ansızın yerinden fırladı, doğruca bir solukta eve ulaştı ve kardeşi Üneys'e, sert ve kesin bir sesle :
«Ben

yarın Yesrib'e gideceğim,» dedi.

— Orada çok mu kalacaksın? Ne zaman geri döneceksin?

— Bir daha geri dönmeyeceğim.

— Orada ne yapacaksın?

—• Allah'ın Peygamberi'ne kavuşacağım ve bir daha

asla ondan ayrılmayacağım.

— Kimin evinde kalacaksın?

— Mescitten başka kalacak yerleri olmayan, Peygamber'in

dostlarıyla birlikte, aynı yerde kalacağım.

— Sen müslüman oldun ve Allah'ın dinini kabul ettin, artık bu kadarı senin için yeter. Herşeyden çok

sana ihtiyacı olan aileni ve kabileni terketme.
Senin

ailene bakman gerekiyor.

71

— Kardeşim, Peygamber'e ve onun candaşlarına yardım etmek herşeyden önce gelir, şimdiye kadar geciktiğim

bana yeter. Peygamber Bedir savaşında mücadele

ederken ben Gıfar'da idim. Uhud savaşında

Peygamberin dostları şehadet şerbetini içerken

ben

evimin bir köşesine kurulmuştum, Hendek olayı gerçekleşirken

ben herşeyden habersizdim. Şimdi söyle

bakalım benim sevgili kardeşim?.. Üneys, bu kadar iftihar

vesilesini kaçırdığım bana yetmez mi?..

— Öyleyse, evinde otur ve ne zaman seni cihada çağırırlarsa o zaman gidersin.

— Hayır, Allah bir yiğidin göğsüne iki kalp yerleştinnemiştir.

Bu canımı Allah'a bağışladım, dünyama

hiçbir şeyinde gözüm yoktur. Dünyanın en iyi işi

Allah'ı ve Peygamberi'ni memnun etmektir, hangi sebep

beni burada kalmaya zorlayabilir? Allah'ın adına
yemin ederim ki ben Yesrib'e gideceğim. Allah
bana

yardım edecektir.

Ebuzer yola çıktı fakat yanma hiç azık almadı.

Bunu gören kardeşinin:

— Yanma hiç azık almayacak mısın? sorusuna,

•— «Bu uğurda bana bir parça ekmek yeter.»
diye

cevap verdi.

Ebuzer Yesrib'e hareket etti ve Muhammed'ine
kavuştu.

Onun ilim çeşmesinden kana kana içti,
Peygamber'in

yumuşaklık ve kıbarlığım kendi üzerinde

uygulamaya

çalıştı ve etrafındakilere hikâye etti.

72

EHLİ. SÜFFA

Ebuzer, sürekli Peygamber'in mescidinde kalıyor,

günlerini; dua, ibadet ve tefekkür ile geçirmekten başka,

Allah'tan bir şey istemiyordu. Bu dünyanın güzelliklerinden

lezzetlerinden ve maddi oyuncaklarından

elini eteğini çekmiş, doğruluk ve takvada karar kılmıştı.

Geceleri, kendisi gibi evi ve ailesi olmayan, Muhammed'in

diğer dostlarıyla birlikte mescidin sofasında

uyuyordu.

Bu askerler, her an Muhammed'e ve İslâm'a
hizmet

için tetikte idiler; gönüllerini dünya bağlarından

koparmış, yalın kılıç, gözlerini kırpmadan
savaştan savaşa

koşuyorlardı.

Gece olunca, Peygamber bunların bir kısmını
yerliler

arasında paylaşıyor, bir kısmını da kendi evine

götürüyordu. Ebuzer, bu ikinci gruptandı.

Allah, onu mutluluk ve saadete garketmişti.
Yüreğindeki

sıkıntılar yerini, Allah aşkı, dürüstlük ve

ferahlığa terketmişti. Onun konuşması

doğruluğa, yüreği

temizliğe, duyguları saflığa; duymakta ve
görmekte

uyanıklığa dönüşmüştü; terbiye edilmişti artık.

73

Peygamberin bir sözünü bile kaçırmadan, can
kulağıyla

dinler ve başkalarına da anlatırdı. Savaşlarda

pek yaman; gözü kara bir muharip kesiliyor,
maharetle

kılıç kullanıyordu. Barış zamanı da kendini ilme

adamıştı. Öylesine çalışıyordu ki, artık büyük
alimlerden

biri sayılıyordu. Büyük hadis ravilerinden
olmuştu.

Peygamberin temizlik ve ibadetini anlatmada

en meşhur zahitlerden biri olmuştu. Ömer, bir gün mescide

girdiğinde, Ebuzer'in, üzerinde siyah bir abayla,

tek başına oturduğunu gördü. Ona, «Niçin yalnız oturuyorsun?

» diye sordu.

— Otur!.. İyi dost, yalnızlıktan iyi; yalnızlık da, kötü

bir dostla oturmaktan iyidir!..

Ebuzer ile Ömer kendi aralarında sohbe daldılar.

Daha sonra, akşam namazı için, cemaat yavaş yavaş

mescide gelmeye başladı.

Bilâl akşam ezanını okuyunca, Peygamber

evinden

dışarı çıkarak namaz kıldırarak üzere mescide
geldi.

Namazdan sonra cemaat grup grup toplaşıp
Peygamberin

sözlerini dinlemek için etrafında bir halka
oluşturdular.

Ebuzer de gözlerini Peygamberin dudaklarına
dikmiş,

sözlerinden bir kelimesini bile kaçırmadan
dikkatle

dinliyordu.

Daha sonra cemaatte bulunanların çoğu yavaş
yavaş

evlerine dağıldı «Sofa Ehli» ve benzerleri
sohbete

devam etti. Gece ilerleyince Peygamber evine gitmek

üzere mescitten ayrıldı. Mescitte barınan sahabeler de

uykuya daldı.

Vakit epeyi ilerlemiş, gecenin üçte biri geçmişti ki,

Peygamber evinden çıkarak mescide geri geldi ve Ebu

Hüreyre'ye «Dostlarıma buraya gelmelerini söyle» dedi.

74

Ebu Hüreyre herkesi yavaşça ve tek tek uyandırdı.

Peygamber'in evinin önünde toplandılar. Ebuzer de

bunların arasında idi. Daha sonra kapının önünde durup

izin istediler ve içeriye girdiler.

Yaklaşık otuz kişiydiler, Peygamber kendi eliyle

yaptığı yemeği önlerine indirdi ve elleriyle yemeğin

üstünü örterek:

— «Allah'ın adıyla başlayın. Muhammed'in canı

elinde olana yemin ederim ki, Muhammed'in ailesinin

bu yemekten başka bir yiyeceği yoktur.» dedi.

Yemekten sonra, uyumak üzere, herkes mescide

döndü. Ortalığa tatlı bir sessizlik çökmüş, sahabilerin

gözlerinden uyku akıyordu. Hemen derin ve tatlı bir

uykuya daldılar.

Ebuzer de uyumak üzereydi ki, birinin elbiselerinin

hışırtsısıyla gözlerini açtı. Peygamber, evinden ayrılmış,

mescide doğru geliyordu. Ebuzer, şaşkınlık içinde

Peygamber'in mescide gelişinin sebebini bulmaya

çalışıyordu. Bu sırada Peygamber namaza durdu.

Kulak, kabartınca Peygamber'in şu âyeti okuduğunu

duydu:

«Eğer onlara azab edersen, şüphesiz ki, onlar senin

kullarındır; bağışlarsan, doğrusu sen çok güçlü
ve

üstünsün, hem de hikmet sahibisin.» (1)

Ebuzer, yattığı yerde, bu âyeti işitince şaşkınlığı
bir kat daha arttı.

Gözleriyle Peygamberi izliyordu. Peygamber,
rûku'

ve secdelerle sabaha kadar namaz kılmaya
devam

etti. Ebuzer hayretler içerisindeydi. Bu işin sırrını
an-

(1) Maide sûresi, 118. âyet.

75

lamak istiyordu. Gece sona ererken Peygamber
namazını

bitirdi. Ebuzer kalktı ve Peygamber'in karşısına

geçerek:

— Ey Allah'ın Resulü!.. Bu âyeti rüku' ve secdede

neden sabaha kadar okudun?!..

— «Allah'tan beni daha müşfik ve merhametli yapmasını

niyaz ediyordum. Allah da bunu bana verdi.

Eğer Allah isterse; kimse ona şirk koşmaz ve bu şefaatten

faydalanır.»

76

VASIYET

Bizim Öyle bir evimiz var ki; değerli e\$-
yalanımızı, önceden oraya göndeririz.

«Ebuzer»

Zaman çarkını döndürürken, Ebuzer Hendek'ten
sonraki bütün savaşlarda Peygamber'in yanında
yer

alıyordu. Yiğit idi, düşmana acımadan saldırıyor,
tek

başına yola çıkıyordu. «Beni Lehyan ve Zikard» savaşlarında

Peygamber ile birlikte kılıç sallıyordu. Hicri
yılların altıncısında, Peygamber «Beni El
Mustalik» muharebesi

için dışarı çıktı. Ebuzer'i de kendi yerine vekil

olarak bıraktı. Bu davranış, Peygamber'in, onun
dürüstlük

ve olgunluğuna ne kadar itimat ettiğini
gösteriyordu.

Ebuzer, Peygamber'in yanında çok yüksek bir makam elde etmişti. Her yerde ve her vakit onunla

sohbet ediyordu. Eğer onu bulamazsa hemen soruşturuyordu.

Bir gün Peygamber'in üzerinde beyaz bir örtü ile uyuduğu sırada, Ebuzer yanına geldi ve onu

uyandırdı. Peygamber uyandığında, Ebuzer'e: «LA

İLAHE İLLALLAH dediği için, öldüğünde cennete gitmeyecek

kimse yoktur» dedi.

77

— Eğer hırsızlık ve zina etmiş olsa da mı öyle olacaktı?

— Eğer zina ve hırsızlık etmiş olsa da.

— Eğer zina ve hırsızlık etse de?!..

Peygamber pekiştirdi:

— Eğer hırsızlık ve zina etmiş olsa bile.

Ebuzer çok şaşırmıştı, bu söze inanamıyormuş
gibi:

— Ve eğer zina ve hırsızlık yapmış olsa da?!..

— Evet Ebuzer, eğer zina ve hırsızlık etmiş olsa
da!..

Ebuzer düşüncelere dalmıştı. Daha sonra
beraberce

camiyeye gittiler. Camiyeye girdikten sonra
Peygamber,

Ebuzer'e:

— Ebuzer, başını yukarıya kaldır, dedi.

Ebuzer başını yukarıya kaldırdığında, üzerinde güzel elbiseleri olan bir adam gördü. Oradan birkaç

adım uzaklaşınca, Peygamber yine:

— Başını yukarıya kaldır, dedi.

Ebuzer tekrar başını kaldırdığında üzerinde eski elbiseler bulunan bir adam gördü. Peygamber:

— Ey Ebuzer! Allah'ın indinde üzerinde eski elbiseler

gördüğün adam, ötekinin binlercesinden daha makbuldür...

* * *

Ebuzer, Ümmüzer ile evlenene kadar mescitte kalmaya

devam etti. Ümmüzer de Peygamber'in büyük
eshablanndandı. Çektikleri sıkıntıların hepsinde
cesur

eşiyile ortakta. Ebuzer'in bütün iftihar
mücadelelerinin

en büyük desteğı ve yardımcısıydı.

Ebuzer, Ümmüzer ile evlendikten sonra Eshab-ı

Suffa ile birlikte yaşamayı terketti. Hayatını
devam et-

78

tirmek üzere Medine'nin dışında kendisine
küçük bir

hayme yaptı. Artık Ebuzer için yeni bir hayat
başlıyordu.

Ebuzer, çölün tabiatına aşıktı. Onun büyük
yüreğı

şehrin içine bir türlü sığamıyordu. Gözleri daima ufuklarda

gezinmek istiyor; önünde her an uçsuz bucaksız uzanan geniş ve düzgün bir çöl olmasını arzu ediyordu.

O yalnızlığa alışmıştı. Çoğu zaman kendi haymesinin

önünde oturur; alabildiğine uzanan çölün sessizliğinin

sırrına dalar, yarınlarını düşünürdü. Zihninde

belirsiz düşüncelerle günün batışını seyrederken duygusallaşır,

güneşin doğuşu onu sevinçlere garkeder;

mutluluk bahşederdi. Güneşin onun dünyasında bambaşka

bir yeri vardı. Onu seyrederken ruhu; geçmişte

çektđđ acılar, kendi durumu, ailesi ve kabilesi ile
ufuklar

arasmda uçuşup dururdu.

Ebuzer, hırsızlık, yoksulluk ve vahşet içersinde
yaşayaduran

Arap kabilelerinin hüküm sürdüđđ; Arabistan'ın
nihayetsiz çöllerinde, artık eskisinden daha

büyük bir hızla yayılan inkılâbı, hâlâ yüreğinde
hissediordu.

Haymesinden dışarıya baktığında; Peygamber'in
önderliğinde çalışan insanları görüyordu. Çölün

sessizliğinin sırrım düşündüğünde; kölelerin
zincirlerinin

kırılışının çıkardıđđ sesi duyuyordu. Arapların,
İslâm'ın

gücüyle; İran ile Rum imparatorluklarının,

zulüm

ve baskısının altından kurtulurken, haykırdıkları
bağımsızlık ve hürriyet marşım işitiyordu.

Bu ebedi sessizlik içinde, sabah rüzgârı her
esişinde,

beraberinde; dünya milletlerinin, hürriyet,
dayanışma

ve beraberliği uğruna; İslâm'ın, İran'ın maddi

dünyaya tapan şanıyla, Rum'un dik kafalı
imparatoruyla

yaptığı, savaşların zafer çığlıklarını Ebuzer'e
getiriyordu.

Arabistan'ın başkenti Mekke'nin, İslâm'a

teslim oluşunda Ebuzer, İslâm'm Hüma kuşunun
Arap

yarımadasının üzerine gölge saldığını hissetti,
Allah'ın

dini sağlamlamıyordu. Muhammed'in akıllı
tedbirleri

sayesinde, insanların ayrıcalığı ve birbirine olan
düşmanlığı

ortadan kalkmıştı. İnsanlar arasındaki, sınıf

çatışmaları, kölelik ve patronluk yerini; birlik,
beraberlik,

kardeşlik ve dostluğa bırakmıştı. Bu kazançlar
Ebuzer'in

yüreğini sevinçle ve şevkle dolduruyordu.
Yoksul

kabilelerin; fakirlerin ve kölelerin bakışlarında
öyle

bir şimşek vardı ki, oradan onların ümitleri ve sevinçleri

akıyordu. Bu kurumuş gözlerdeki yoksulluk, cehalet ve çaresizlik kaybolmuş, yerine bambaşka bir

aydınlık ve parlaklık gelmişti. Geleceklerinden ümitli

olmaları, onlara yeni bir çalışma heyecanı aşılamıştı.

Ebuzer, evsiz barksız insanların ve yoksulların daha

rahat bir hayata kavuştuklarını görüyordu. Ama, Ebuzer'in

bu kazançları seyretmekten başka bir şeyde gözü

yoktu. O, büyük önderlerinden olduğu yeni devletten,

başka bir şey beklemiyordu. Kendi yararına herhangi

bir şey almamıştı. Büyük hizmetleri olmasına

rağmen şehrin dışında, çölde küçücük bir haymeden

başka bir şey yapmadı.

Bir gün, haymesine eski dostlarından bir arkadaşı,

onu ziyarete gelmişti. Adamcağız çevresine ne kadar

bakındıysa da, haymede herhangi bir eşya göremeyince;

şaşkınlıkla Ebuzer'e doğru dönerek:

— Ebuzer! Senin evinin eşyaları nerede?

— Bizim başka bir evimiz var ki, değerli eşyalarımızı

oraya gönderiyoruz!

— Sen uzun bir süredir buradasın, bir kaç parça eşyanın olması gerekir!

— Bu evin sahibi, bir an bile burada kalmaya izin

vermiyor.

Ebuzer daha sonra misafirine bakarak şöyle dedi:

80

— Allah'ın adına and içerim ki; benim bildiklerimi

siz bilmiş olursanızkadmırlarmızla beraber olamazsınız

ve yataklarınızda yatamazsınız. Dostum olan Allah'ın

adına and içerim ki, O beni meyvesi tükenince

kesilip

ortadan yokolan bir ağaç gibi yaratmıştır.

— Evet, ama bu konu seni dünyadan
faydalanmaktan

engelliyor mu?

Ebuzer:

— Allah'ın Resulü bana; «O insana yazıklar
olsun

ki; hem ahirete imanı vardır, hem de bu hilekâr
dünyadan

faydalanmağa çalışır,» demişti.

Arkadaşı evinden ayrılırken, Ebuzer de mescidin

yolunu tuttu. Mescide girdiğinde Peygamber'i
tek basma

otururken gördü ve hemen selâm vererek yanma

oturdu. Peygamber yüzünü Ebuzer'e çevirerek:

— «Ev Ebuzer. mescide girdiğindetahivveti vardır.

Tehiyyat; iki rekat nama z kılmaktır.Kalk iki rekat namaz kıl (1) Ebuzer, hemen yerinden kalkıp iki

rekaat namaz kıldı. Sonra tekrar Peygamber'in yanına

oturdu. Yalnız olduğu için iyi bir fırsatını bulmuştu,

hemen sordu.

— Ey Allah'ın Resulü, sen beni namaz kılmaya davet ediyorsun. Namaz nedir?

— En güzel kanundur. Ne çok kılınsın, ne de az.

— Ey Allah'ın Resulü, en iyi ve en güzel ameller

hangisidir?

— Allah'a iman ve O'nun yolunda cihad
etmektir.

— Hangi mü'minin imam daha kâmindir?

— Onların en iyi huylu olanlarının.

— Ey Allah'ın Resulü, mü'minlerin hangisi
müslümanlıkta

en üstünüdür?

(1) Tahiyet'ül Mescid : Camiye girildiğinde
selâm manasına kılınan

iki rekat namazdır. (Çev.)

F.: 6 81

— insanların, elinden ve dilinden zarar
görmediği

kimsedir.

— Ey Allah'ın Kesûlü, en üstün namaz hangisidir?

— Kunut'u en iyi olan namazdır.

— Ey Allah'ın Resulü, hangi hicret iyidir?

— Günahlardan uzaklaşmak.

— Ey Allah'ın Resulü, oruç nedir?

— Allah'ın yanında mükâfatı en çok olan ıştır.

— Ey Allah'ın Resulü, en iyi cihad hangisidir?

— O insanın cihadıdır ki; atını pey sürsünler, kanını

yerlere döksünler.

— Ey Allah'ın Resulü hangi köleyi serbest bırakmak

en iyisidir?

— Alimlerin yanında değeri çok fazla olanı ve

sevileni.

— Ey Allah'ın Resulü, insanın neyi bağışlaması daha iyidir?

— Kendi elinin emeğinden fakirlere bağışlaması.

— Ey Allah'ın Resulü, Allah'ın sana gönderdiği âyetlerden hangisi daha büyüktür?

— Âyet'ül-Kürsi... Ey Ebuzer, Kürsi ile birlikte yedi

kat gök, Arş (kainat) çölüne atılmış bir halkadır.

— Allah kaç kitap göndermiştir?

— Yüz dört kitap; Şife elli sahife, Nuh'a otuz sahife,

İbrahim'e on sahife ve Tevrat'tan önce Musa'ya

on sahife, daha sonra Tevrat, İncil, Zebur ve Kur'an'ı

indirmiştir.

—• Ey Allah'ın Resulü, İbrahim'e gelen sahifeler neden bahsediyordu?

—• Hemen hepsi öğüt ve hikmet idi: «Ey mağrur şah, kendini beğenmiş ve halkının sırtına yük olmuş

kişi! Sen benim tarafımdan mazlumların yardımına koşasın

diye seçildin...» Şöyle örnekler de vardı: «Akıl

B2

sahibi bir insanın belirli saatleri olmalıdır. Öyle bir

saat ki Allah'a dua edecek, öyle bir saat ki Allah'ın

karşısında hesap verecek ve öyle bir saat ki insanın

muhtaç olduğu yeme içmeye ayrılmalıdır. Akıllı insan

üç işten başka işe kalkışmaz: Ahiretin sıkıntısını düşünmek,

hayata çalışmak ve haramdan başka lezzetleri istemek. Akıllı insan zamanın kıymetini bilip kendi

işine yetişsin ve dilinin bekçisi olsun. İnsanın davranışları

fikirleri ve sözleri birbirine uymalıdır. Gerekmedikçe

konuşmamalıdır...»

— Ey Allah'ın Resulü, Musa'nın sayfaları neden bahsediyordu?

—• Baştan başa ibretlerle doluydu: «Hem ölüme

inanıp hem de sevinene şaşarım, ateşe inanıp
gülebilene

şaşarım, kadere inanıp üzüntü acı çekene
şaşarım,

bu dünyayı görüp hilelerini kendi kavmi için
düşünene

şaşarım. Hesap gününe imanı olup da iyi amel
etmeyene

şaşarım...»

— Ey Allah'ın Resulü, bana vasiyet et.

— Sana takva (Allah'tan korkma) yi vasiyet
ediyorum,

o nimetlerin en yücesi olan şeydir.

— Ey Allah'ın Resulü, bilgimi arttır.

—• Kur'an oku. Kur'an okunduğunda, senin için
yeryüzünde bir nur, gökte de anılmaktır.

— Fazlaıgölmekten sakın çok ölmek Kalbi
öldürür

ye yüzün nurunu giderir.

— Hayır söylemekten başka sus. Çünkü, susmak
şeytanı senden uazlaştırır, kendi dinine uymakta
sana

yardım eder, dost olur.

— Biçareleri ve yoksulları sev ve onlarla otur.

— Kendi elinin altındaki adama iyi bak ve ona
eziyet

etme, Allah'ın sana layık gördüğü bu nimeti
horlama.

83

— Akralarını ziyaret et, onlar senden soğumuş
olsalar da sen onlarla ilişki kur.

— Alan yolunda kınanmaktan korkma.

— Acı da olsa doğruyu söyle.

— Kendinde olmadığını bildiğin şeyleri başkasında

görünce ayıplama. Kendi yaptığın bir hata için başkasından

şikayetçi olma, başa kakma. Kendinde görmediğin

ayıp, senin için ayıp olarak yeter, öyleyse başkalarında

ayıp arama. Kendi yaptığın işi başkalarında görünce ayıplama.

Daha sonra eliyle Ebuzer'in göğsüne dokunarak buyurdu:

— Ey Ebuzer, tedbir almak gibi, hiç bir akıl yoktur.

Sakınmak (haramlardan) gibi hiç dindarlık yoktur.

Güzel ahlâk gibi de iyi niyetlilik (soyluluk) yoktur.

84

MEKKE'YE DOĞRU

«Hak geldi, batıl yok oldu. Çünkü, batıl yok olmaya mahkumdur.» (1)

Kur'an

Muhammedi, etrafında kalabalık bir grup olduğu halde, mescitte derin bir vecd içinde oturuyordu. Herkes

vahiy geldiğini sanarak onu kendi halinde bırakmıştı.

Zaman kıpırtısız ve mutlak bir suskunlukla

geçmeye

devam ediyordu. Zihinlerdeki hareketlerden başka

bir hareket görülmüyordu. Herkes nefesini tutarcasma

susmuş, bu sessizliğin neticesini öğrenmek için

bekliyordu. Sanki başlarına bir kuş konmuştu; kımıldasalar

veya bir laf etseler uçup gidecekti sanki. Bu

hal, bu suskunluk düzeni Ebuzer'in gelmesiyle bozuldu.

Ebuzer kalabalığın arasından zorlukla kendisini

Peygamber'in yanına attı ve karşısına oturdu.
Peygamber

yüzünü ona çevirerek sordu:

— Ebuzer bugün namaz kıldın mı?

— Hayır.

— Kalk ve namaz kıl.

(1) îsra sûresi, 81. âyet.

85

Ebuzer kalkıp dört rekaat öğle namazını kıldı.
Daha

sonra Peygamber yüzünü ona çevirerek:

— Ebuzer, tos ve cin şeytanlarından Allah'a
sığınının.—

Ey Allah'ın Resulü! İnsanlar içinde şeytanlar
var mıdır?

— Evet, ins ve cin şeytanları başkalarının
kulaklarına

güzel ve gerçek olmayan sözler söylerler.

— Peygamber susunca, Ebuzer de sustu.
Muhammed'in

bu sözü beyinlerde yatan yüzlerce hatırayı
canlandırmıştı.

Peygamber tekrar:

— Ebuzer, sana Cennet hazinesinden bazı
kelimeleri

öğreteyim, ister misin?

— Evet, canım sana feda olsun.

, — «Kuvvet ve kudret Allah'tan başkasında
yoktur

» de.

Sessizlik tekrar ortalığı kapladı.

Ansızın, Amr ibn Salim telaşla mescide geldi.
Perişan

bir vaziyette Peygamber'e doğru yaklaştı,

karşısında

durunca:

—• Ey Allah'ın Resulü, Kureyşliler Hudeybiye antlaşmasını

bozdular.

Kalabalık birden bağırmaya başladı:

— Nasıl?.. Nasıl?..

— Benim kabilem (Huzaa) sizinle, Bekr kabilesi

de Kureyşliler ile anlaşmıştı. Bildiğiniz gibi kabilem

ile Bekr kabilesi arasında eski zamandan beri çatışma

ve düşmanlık vardır. Bu düşmanlık sizin «Hudeybiye»

antlaşmasını yapmanızdan sonra kesildi. Fakat

siz

«Mute» savaşmda Rumlardan intikam
alamayınca, Kureyşliler

bu savaştan sonra sizin belinizi bir daha
doğrultamayacağınızı,

kudret ve kuvvet sahibi olamayacağınızı

sandılar. Bu fırsattan istifade etmek için Bekr

86

kabilelerini bize karşı kışkırttılar. Bizim malımız
sayılan

kuyunun olduğu yerde, ansızın bize hücum
ederek, içimizden

bir kısmını öldürdüler. Ey Allah'ın Resulü,
onların

bize yaptığı bu tecavüzüne karşı bize yardım
edesin

diye sana telaşla geldim.

Peygamber güven verici bir sesle:

—• «Amr îbn Salim, yardım alacaksın.»
dedikten

sonra uzun bir düşünceye daldı. Karşılaştıkları
bu

önemli olayı düşünüyordu. Aralarındaki
anlaşmayı bozan

bu olay karşısında Mekke'yi almaktan başka
çareleri

olmadığı görölüyordu. Peygamber, daha sonra

Arabistan yarımadasının her tarafına, müttefiki
olan

kabilelere, kendilerini, daha sonraki emrini
yerine getirmek

üzere hazırlamaları için haberciler gönderdi.

Peygamber kendini büyük zafer için
hazırlıyordu. Kan

dökülmeden Mekke'nin alınabilmesi için ne gibi
tedbirler

alabileceğini düşünüyordu. Mekkelilerin, verdiği

karardan haberleri olmasın diye, nereye
gidileceğini

bildirmeden halkı savaşa hazırlamaya karar
verdi.

Eğer Mekkeliler, yapılan bu hazırlıklardan
haberdar

olmazsa, kendilerini yapılmış bir işin karşısında
görüp

teslim olabilirlerdi.

Halk nereye gidileceğini bilmeden savaşa
hazırlanıyordu.

Ordu hareket ettikten sonra, Peygamber yanma
Ebuzer'i de alarak, Allah'ın evini ele geçirmek
için, Mekke'ye gidildiğini haber vermek üzere
şehrin

dışına çıktı. Yolda bir ağaca doğru giderek iki
dalından

tutup silkeledi. Yaprakları yere döküldükten

sonra:

— Ebuzer.

— Evet Peygamberim.

— «Müslüman bir kul, namazını Allah'ın
hoşnutluğu

için kılıyorsa, günahları bu ağacın yaprakları
gibi

dökülür.»

Daha sonra birlikte yola çıkarak orduya yetiştiler.

Peygamber, fetih merkez olmak üzere hareket edilmesini

emretti. Allah'tan, bilgi edinmek için yapılan casusluk

faaliyetlerinin başarısızlığa uğramasını ve hazırlıklarının

Mekkeliler tarafından anlaşılmaması için

yardım diledi. Orduya, bu zorluklarla dolu yolda ciddiyetle

çalışmaları gerektiğini hatırlattı. Daha sonra

ordu Medine'den Mekke'ye doğru hareket etti. Medine

o güne kadar böylesine azametli ve böylesine

büyük

bir orduyu hiç görmemişti. Ebuzer yol boyunca
Peygamber'in

yanından ayrılmadı ve ona, bir an bile gaflete
düşmeden, hizmet etti.

Müslüman ordusu «Merr'üz-Zahran» bölgesine
ulaşınca, Mekke şehrine müphem bir korku ve
endişe

gölge saldı. Mekke halkı savaş korkusuyla
kendini

kaybetmişti. Ebu Süfyan, Büdeyl ve Hakim'i
haber elde

etmek için Mekke'nin dışına gönderdiler.

Abbas da Peygamber'in atma binmiş yol
alıyordu.

Birden önünde konuşma sesleri işitince kulak

kabarttı,

Ebu Süfyan ve Büdeyl kendi aralarında konuşuyorlardı.

Ebu Süfyan:

— Bugüne kadar böyle parlak bir ateş ve büyük bir ordu görmemiştim!

Büdeyl:

—• Bunlar savaşmak üzere toplanan Huzaa halkı olmalı.

— Huzaa kabilesi bu kadar ateş yakabilecek ve böyle bir orduya sahip olacak kadar kalabalık değildir,

dedi. Ebu Süfyan.

Abbas Ebu Süfyan'm sesini tanıyıp seslendi:

— «Ebu Hanzala!..»

Ebu Süfyan da Abbas'ı tanımıştı.

88

— Evet Ebul Fazl Ne haberler var?

— Bu Allah'ın Peygamberi'dir, zorlukla
Mekke'ye

girerse, vay o halkın başına!..

Ebu Süfyan korkuyla titreyerek sordu:

— Ne yapabiliriz? Anam babam sana feda
olsun...

Abbas, onu, bindiği Peygamberin atının terkisine
alarak yola çıktı. Halkın gözü Peygamberin atına
ilişince

onlara yol açıyordu. Mekkelileri korkutmak için
onbinlerce askerin yaktığı ateşlerin arasından

geçiyorlardı.

Ömer'in ateşinin karşısından geçerlerken
Ömer'in

gözü Ebu Süfyan'a ilişti. Abbas'ın onu
koruduğunu anladı.

Bunun üzerine kendini hızla Peygamberin
haymesine

attı. Peygamber'den Ebu Süfyan'ın boynunu
vurabilmek

için izin istedi. Tam bu şurada Abbas da huzura
geldi ve:

— Ey Peygamberim, ben onu korumam altına
aldım!

Bunun üzerine Ömer ile Abbas arasında şiddetli
tartışmalar oldu. Bu sırada, sonunda Peygamber,
Abbas'a:

— Ya Abbas onu sen bir gecelik yanında muhafaza

et, sabahleyin yanıma getirirsin, dedi.

Ertesi sabah Ebu Süfyan'ı Muhammed'in yanına getirdiler. Muhacirlerin ve Ensarın büyükleri de oraya

gelmişti. Peygamber:

— Ey Ebu Süfyan! Daha henüz Allah'tan başka bir tanrı yoktur (Lâilâheillâllâh) diyeceğin vakit gelmedi

mi?

— Anam babam sana feda olsun, ne kadar bağışlayıcı

ve büyüksün, akrabalarına ne kadar iyi müşfik

davranıyorsun. Allah'a yemin içerim ki, eğer bir Allah'tan

başka bir tanrı olsaydı şimdiye kadar mutlaka
bir şeyler yapmıştı!

89

Muhammed:

— Ey Ebu Süfyan! Henüz benim Allah
tarafından

gönderildiğimi anlayacağın vakit gelmedi mi?..

— Anam babam sana feda olsun, ne kadar
bağışlayıcı

ve büyüksün. Akrabalarına ne kadar
merhametlisin.

Allah'a, and içerim ki, ben senin boşuna
olmadığımı

düşünüyorum.

Abbas yüzünü Ebu Süfyan'a çevirerek ondan

boynu

vurulmadan îslâm'ı kabul etmesini istedi. Ebu Süfyan

da direniş göstermeden İslâm'ı kabul etti.

Ordu hareket ettikten sonra Muhammed, bir grup

muhacir ile birlikte Mekke'nin arka taraflarında bulunan

bir tepeye çıktı. Karışıklıklarla, çalkantılarla dolu

yedi yıl gurbetlikten sonra önlerinde duran Mekke'-

nin manzarasına baktılar. Muhammed bulunduğu tepenin

üzerinden etrafa göz gezdirirken bir hatırası da

ona doğru hızla yaklaşıyordu : Yalnızlık ve suskunlukla

uzun geceler geçirdiği Hıra dağmdan derin
bakışlarını

ayırmıyordu. Kendiisne ilk defa vahiy indiği
gecenin

hatırası beyninde birden bire canlanıvermişti.
Çöle

baktığında kendi çobanlık ve tüccarlığını
hatırlıyordu.

şehre baktığında ise gördükleri baskı ve
işkenceler geliyordu

aklına.

şefkatli Hatice'nin evi ve Allah'ın büyük evi
görünüyordu.

şehrin her sokağından acı tatlı hatıralar

ayaklanmış ona doğru geliyorlardı.

Muhammed'in arzu

ve hasret dolu gözleri çevredeki dağların
arasında

dolaşıyordu. Mekke'nin evlerinin bulunduğu
vadiye

bakarken, etrafa sırlar saçan bir suskunlukla
hatıralarına

dalmıştı. Ansızın yanaklarına dökülen iri
gözyaşları

bu suskunluğu bozdu ve Muhammed secdeye
vardı.

90

Peygamber'in istirahat etmesi için Hatice ve Ebu
Talibin mezarlarının yanında özel bir yer
hazırlamışlardı.

Sordular:

— Acaba dinlenmek için kendi evinize mi

gideceksiniz?

— Hayır, Mekke'de benim için ev bırakmadılar!

Hatice ile Ebu Talib'in mezarlarının yanında
hazırlanan

yerde dinlendikten sonra devesine binip dağdan
aşağıya indi. Ebuzer etrafına hamur parçalarının
yapıştığı

bir kabı, su ile doldurup getirdi. Bir kumaş
parçasını

Muhammed'in önüne tuttu ve Muhammed
yıkandı.

Muhammed de öyle yaptı ve Ebuzer gusletti.

Daha sonra yürekleri sevinçle dolu Ka'be'yi
ziyarete

koştular. Peygamber atının üzerinden inmeden
Ka'be'-

nin etrafında yedi kere tavaf etti. Sonra da
Ka'be'nin

kapısını açtı. Artık tarihin bir dönüm noktasına
ulaşılmıştı.

Yakında Putperestliğin sonu ve Tevhid'in
başlangıcı

ilân edilecekti. Putlar kendi kudret ve
büyüklüklerinin

son anlarını yaşıyorlardı. Muhammed, Ka'-

be'nin kapısında durdu ve yüzünü halka çevirdi.
Kureyş'in

ölüm kalım mücadelesi onun iki dudağının
arasında

görünüyordu. Bekleşenler bakışlarını oraya
dikmiş,

Muhammed'in, mağlup Mekke'nin geleceğim
belirlemesi

için, savaşın sonucunu ilân edecek sözlerini
bekliyorlardı. İntikam tehlikesiyle, büyük
olaylara gebe

suskunluk arasında dalgalanan kalabalıklar
duruldu.

Ansızın Peygamber'in dili çözüldü ve
konuşmaya

başladı:

— «Ey insanlar! Hakikat biz sizi bir erkek ve bir
dişiden yarattık ve birbirinizle tanısasınız diye
sizi milletlere

ve kabilelere ayırdık. şüphesiz ki, sizin Allah'ın

91

yanında en şerefli ve en itibarlınız, ondan (en
Çok saygı

ile) korkup, (fenalıklardan) sakınmazdır.» (2)

Buna rağmen Kureyşliler canlarını emniyette hissetmiyorlardı.

İçlerindeki korku henüz geçmemiş, korkunç geleceklerini bekliyorlardı. «Acaba herkesi öldürecekler

mi? Acaba intikam mı alacaklardı?..» Daha sonra Peygamber sordu:

— «Ey Kureyşliler. Benden ne umarsınız, benim sizin hakkınızda nasıl muamele edeceğimi zannediyorsunuz?

»

— İyilik yapacaksın, sen büyük bir kardeş ve büyük

bir kardeşin oğlusun.

— «Gidin. Hepiniz hürsünüz.»

Muhammed güçlüyken affetmekten haz duyuyordu.

Elinde bir sopa olduğu halde Ka'be'ye girdi.
Yüreği

Allah'ın kudreti karşısında teslimiyetle dolu bir
şekilde Ka'be'nin içindeki putları işaret ederek:

— «Hak geldi batıl zail oldu. Çünkü batıl yok
olmaya

mahkumdur.»

Bunun üzerine putlar etrafa; arkaya ve öne
doğru

yıkılmaya başladı. Bu hareketi herkes sevinç ve
heyecanla

tekrar ediyordu. Ebuzer de putların imhasında

çalışırken içinde kopan sevinç tufanı, dışarıya
göz yaşı

olarak dökölüyordu, etrafındakiler de onun ağlayışına

katıldılar. Bir yandan da haykırmaya devam ediyorlardı:

— «Hak geldi batıl yok oldu. Çünkü batıl yok olmaya

mahkumdur.» (3)

(2) Hucurat sûresi, 13. âyet.

(3) tsra sûresi, 81. âyet.

92

MELEKLER ALEMİNDE

«Muhammedi Seni peygamberliğe seçene andolsun ki; Ebuzer, göklerdeki melekler aleminde, yeryüzünde olduğundan daha ünlüdür.»

Cebrail (A.S.)

Arap kabileleri grup grup, Peygamber'e yüz sürmek

ve Allah'ın dinine girmek için geliyorlardı. îslâm bayrağı yarımadanın bir ucundan diğer ucuna kadar

dalgalanıyordu. Peygamber, artık vergi ve zekât toplamak

için etrafa adamlar gönderiyordu. Müslümanlar arasında servet ve zenginlik belirtileri görülmeye başlanmıştı. Açlar doyurulmuştu. Yoksulluk ve çaresizliğin

tuzakından kurtulmuşlardı.

Ama Ebuzer?!.. Ebuzer dindarlık ve dürüstlükten

elini eteğini çekmemişti. Kendi kendine arpadan

yaptığı

yemeğinden başka bir şeyi yoktu. Bir ara
Rebeze'-

ye giderek orada bir süre eğleşti. Sonra
Medine'ye geri

döndü. Daha yoldan gelir gelmez sevgili
Peygamberine

koştı. Yanında kıpırtısız ve tek laf etmeden
oturuverdi.

Peygamber:

93

— Ebuzer! diye seslendi.

Ebuzer, buna başını önüne sessizce eğip cevap
vermedi.

Muhammed:

— Ebuzer! Annen matemini tutsun!

Ebuzer büyük bir utanç içindeydi, alçak bir sesle :

— «Temiz değilim.» dedi.

Peygamber, kadın bir köle çağırıp su getirmesini emretti. Ebuzer suyu aldı ve devesinin arkasında gizlenerek

gusletti. Daha sonra geri dönerek selâm verdi ve Peygamber'in yanına oturdu. Peygamber:

— Eğer yirmi yıl da su bulamazsan; toprak yeterlidir.

Ne zaman su bulursan hemen vücudunu yıkarsın.

Peygamber, tatlı bir nağmeyle ve cana can katan sözlerle Ebuzer'e nasihat ediyordu. Ebuzer de onu pürdikkat

dinliyordu. Tam bu sırada vergi toplama memuru

olan «İbn Leytiye» çıkageldi. Getirdiklerini gösterdikten

sonra bir kısmını kendine alıkoydu -. «Bu kısım sizin olsun, diğer kısmı da ben kendime ayırdım»,

dedi. Peygamber'in yüzü öfke ateşiyle parladı. Bu manzarayı

gören Ebuzer, İbn Leytiye'ye doğru dönerek :

— Sana nasıl tarif etmişlerdi? diye sordu.

Bu sırada Peygamber'in yüzünde ıstırap ve öfke görölüyordu, «Allah'a şükürler olsun» dedikten sonra,

halkı muhatap olarak:

— Allah tarafından bana verilen görevi yerine getirmek

için ben aranızdan bazı kişileri memur ettim.

İçinizden biri gelip; «Bu kısım sizin, diğer kısmı da kendime

götüreyim mi?» diyor.

— Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki; ne

olursa olsun, halka ait olan maldan, kim bir şey alırsa,

kıyamet gününde deve, koyun veya halka ait hangi

mal ise, boynuna binecektir. Mahşer çölünde, bu hay-

94

vanlar bir yandan feryat ederken, o kimse

rüsvay olacaktır.

»

İbn Leytiye getirdiklerinin hepsini geri verdi ve hiçbir

şeye de el sürmedi. Ebuzer ona taraf dönerek:

— «îşte bu senin için daha iyidir.» dedi. Adam:

— Ben bilmiyordum...

Başını boynunu arasına çekti, utanç içindeydi ve pişmanlık duyuyordu. Sıkıntılı bir suskunluğa gömülmüş,

içinde zıt kuvvetler fırtınalar koparıyordu. Ebuzer:

— Üzülmene gerek yok! Şunu bilmelisin ki, bu

dünya başka bir evi olmayanın evidir. Servet ve mal,

serveti olmayanındır. Bilgiden başka şeye çalışan boşunadır.

Hemen Peygambere git ve özür dile.

İbn Leytiyye, Peygamber'in yanma giderek özür diledi. Peygamber; «Allah diyor ki:

— Ey benim kullarım, hepiniz günahkâr olabilirsiniz,

fakat benim terbiye ettiğim hariç. O zaman, sizi

affedinceye kadar benden af dileyin. Benim bağışlayıcılığımla

bilip, var gücüyle benden af dileyeni bağışlarım.

Sizin hepiniz yolunuzu kaybetmişsiniz, benim doğru

yolu gösterdiğim kişi hariç. Hepiniz fakirsiniz, benim

zengin ettiğim hariç. Öyleyse bana, dua edin ki

sizi de zengin edeyim...»

Peygamber gittikten sonra, halkın arasında her kafadan

bir ses çıkmaya başladı. Ebuzer de Allah'a dua ederken dürüstlük ve dindarlığı için şükürler ediyordu.

Bu fani ve küçük dünyaya bağlanmayı aşagılıyordu.

Ebuzer, fakirler ve yoksullar ile anlaşılarak mallarını

paylaşanları, sermayedarlık ve altın severlikten uzak duranları ebedi cennetle müjdeliyordu. Halk dağılınca,

Ebuzer de evine gitmek üzere yola koyuldu.

Yolda Peygamber ile karşılaştı. Cebrail de bir erkek

suretinde Peygamber'in yanında idi. Ebuzer selâm vermeden

onların karşısından geçti. Cebrail:

— Bu Ebuzer idi, eğer selâm vermiş olsaydı, ona cevap verirdim.

Muhammed:

— Cebrail sen onu tanıyor musun?!

— «Senin peygamber olmana karar verene yemin

ederim ki, o göklerdeki melekler aleminde, yeryüzünde

olduğundan, daha meşhurdur.»

— Bu rütbeye hangi sebeple ulaştı.?

— Bu fani dünyadaki dindarlığı, sadeliği ve dürüstlüğü

ile...

\$6

EBUZER OLSA GEREK

Peygamber'e, Şam'da bir çok grubun bir araya gelerek

İslâm'a karşı hazırlandıklarına dair haberler geldi.

Heraklius, Rum İmparatorluğunun askerlerini silahlandırmış;

Lahnı, Cüzam, Amile ve Gassan kabileleri

de onunla elbirliği etmişlerdi. Heraklius Arabistan'ın

kuzeyinde, Mute savaşının kötü hatırasını gide--rebilmek için, savaşa karar kılmıştı. Bu olaylar

cereyan

ederken Muhammed, memlekette asayiş ve emniyeti

sağlamakla uğraşırken, bu güçlü düşmana karşı koyabilmek için kendi kuvvetlerini hazırlamak zorunda

kaldı. Arabistan'ın havası; yazın sonunda, özellikle

sonbaharın başlangıcında çok sıcak oluyordu. Muhammed

bu şartlara rağmen savaşmaya karar verdi.

Adeta gökten ateş yağıyordu. Sanki güneşin yakıcı

ateşi ile yeryüzü arasındaki mesafe ortadan kalkmış;

çöl yanıp kavrulmuştu. îslâm Ordusu, Rumlarla

savaşabilmek

için, ülkenin dışına çıkıp, şam'a gitmek zorundaydı.

Yolda çölün sıcağı, insanın adeta beynini kavuruyor, damarlarındaki kanı kurutuyordu. İşte

böylesine etin bir yolculuk yapmaları gerekiyordu.

İmanı zayıf bazı kişilerin iradeleri, bunları düşündükçe

daha da zayıfladı. Peygamber'i bu yolculuktan alı-

F.: 7 97

koyabilmek ve müslümanların ona itaat etmemeleri

için çeşitli dzenbazlıklar yaptılar. Peygamberin

aleyhinde

çeşitli dedikodular çıkarmaya başladılar. Bu münafıklara

göre Roma İmparatorluğu'na karşı, bu dehşetli

çöl sıcağında, sefere çıkmak çok tehlikeliydi.

Halka

Peygamberin aleyhinde çeşitli propagandalar yaptılar

ve itaatsizlik için kışkırttılar fakat bütün bu çabalan

kendilerini ve toplandıkları yeri yaktı.

Peygamber, her sefere çıkışında, düşmanı gafil avlamak

için ordusunu en kestirme yoldan götürür ve

başlangıçta da nereye gidileceğini kimseye bildirmezdi.

Fakat bu sefer yapılacak her şeyi daha ilk adımda

açığa vurdu, çünkü bu çok zor ve dehşetli bir işti. Böylesine

çetin bir mücadeleye, herkesin kendi iradesiyle

ve cam gönülden katılması gerekiyordu.

Kabileler Medine'ye

geldiler. Zenginler de orduyu donatmak için

çeşitli yardımlarda bulundular. Bu orduya karşılaştığı

sıkıntılar yüzünden «Zorluklar Ordusu» adı verilmişti.

Ebuzer, Peygamberin ordusu ile birlikte; Rum İmparatoru

ile savaşmak üzere, Tebük'e doğru hareket

edeceğini öğrenince, onlarla beraber gitmeye

karar verdi.

Devesinin çelimsiz halini görünce, Medine ile Tebük

arasındaki uzun ve zahmetli yolu, bu deveyle aşamayacağım

anladı. Biraz düşündükten sonra kendi

kendine şöyle mırıldandı:

— «Ona birkaç gün ot verir ve kuvvetlendiririm, daha sonra da Peygamberin yanma yetişirim.»

Çölün kavurucu sıcaklığı ve bu uzun yolculuğun sıkıntıları,

baza imam zayıfların şehirde kalmak için, çeşitli

bahaneler aramasına yetiyordu. Oysa bu sırada,

yolculuk için bir merkepleri bile bulunmayan yoksul

müslümanlar, iman ve Allah yolunda
savaşabilmek için

98

yanıp tutuşuyorlardı. Ağlaya sızlaya, bu büyük
saadetten

mahrum kalmasınlar diye, Peygamber'den
kendilerini

de birlikte götürmesi için yal varıyorlardı.
Peygamber

bunların mümkün olan bir kısmını sefere
hazırladıktan

sonra, geriye kalanlara yüzünü dönerek; «Sizi

bindirecek bineklerim yok» dedi. Geride
kalanları savaşa

gidememenin uktesi boğazlarını sıkıyor ve yaşlı

gözlerle, imrenerek mücahitlere bakıyorlardı.

Muhammed

çok çalışmasına rağmen yorulmadı. Rumlarla savaşmak

üzere otuz bin asker hazırladı. Ordu Medine'-nin dışında namaz kıldıktan sonra hareket etti. Her

tarafından büyük bir toz ve toprak bulutu göğe yükseldi.

Çöl ortasında, damlara çıkarak onları uğurlayan kadın

ve çocuklar, gözden kaybolana kadar, onları izlediler.

Daha sonra yaşlı ve ümitsiz gözlerle evlerine döndüler.

Zorluklar ordusu, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak

ve Allah yolunda cihad etmek için; her devenin
üzerinde iki veya üç asker olmak üzere, yol
alıyordu.

Münafıklar ise, şehirde Allah'ın gazabı ve utanç
içinde

boğuldular. Ordu çölün kalbini yararken, güneş
göğün

göğsünden onlara ateşler yağdırıyordu. İmanı
zayıf

olanlara bu sıkıntılar herkesten daha çok acı
veriyordu.

Attıkları her adımda geri dönme fikirleri daha

da kuvvetleniyordu. Ka'ab Ibn Malik ansızın
Medine

yoluna doğru geriye döndü. Sahabeler,
Peygamber'e:

— Ey Allah'ın Resulü, Kaab îbn Malik döndü!..

— Bırakın gitsin, eğer onda bir iyilik varsa,
Allah

onu kısa zamanda geri döndürecektir. Aksi
halde,

sizleri onun kötülüklerinden kurtarmıştır.

Ordu yoluna devam ediyordu sahabeler
bağırdılar :

— Ey Allah'ın Resulü, Merare İbn Rebi' döndü.

— Bırakın gitsin, eğer onda bir iyilik varsa,
Allah

99

onu kısa zamanda geri döndürecektir. Aksi
halde, sizi

onun kötülüklerinden kurtarmıştır.

Ordu gene yoluna devam etti. Biraz gittikten

sonra

sahebeler tekrar bağırdı:

— Ey Allah'ın Resulü, Hilal İbn Ümeyye (1) döndü.

Peygamber önceki sözlerini tekrarlayarak yoluna devam etti. Çekilen sıkıntı ve meşakkat her an biraz

daha artıyordu. Peygamber ansızın yeni bir haykırış

duydu:

— Ey Allah'ın Resulü! Ebuzer döndü!!..

— Bırakın gitsin, eğer onda bir iyilik varsa, Allah

onu kısa zamanda geri döndürecektir. Aksi halde, sizi

onun kötülüklerinden kurtarmıştır.

«Ooh! Ebuzer savaştan mı kaçıyor?
Peygamber'e

karşı mı geliyor? Acaba Medine'ye mi dönecek?
Hayır,

nasıl olur da, Ebuzer sevgili Peygamberine karşı
çıkarsın? Onu çölün ortasında güç durumda bırakıp
şehirde

nasıl döner? Ebuzer, Medine'ye münafıkların
araştırması

katılmaya nasıl döner? İmkânsız...

Ebuzer basma bir uğursuzluk geldiğini anlamıştı.

Var gücüyle hayvanın hareket etmesi için
dehşetler. Belki

devesi bir gayrete gelir de sevgili Peygamberine
yetişirdi.

Ama bu çabalan hiçbir işe yaramadı. Çelimsiz hayvan gücünün son damlasını da harcamış, artık bir

adım atacak hali bile kalmamıştı. Hiç bir çaresi yoktu.

Kendisinin utancına sebep olan bu deveyi çölün ortasında

bırakıp, eşyalarını sırtına vurarak, savaşa ve yiğit kardeşlerine katılmak için, Muhammed'in ardı sıra

yürümeliydi.

(1) Bu üç kişi garip bir utanç içinde kalmıştı. EM gün kadar

kimse onlarla konuşmadı ve onlarla hiçbir iş yapmadı. Ta

ki hayat ve yaşamak onlara acı gelip tövbe

ettiler. (A.Ş.)

100

Devesinden inerek üzerindeki eşyaları aldı ve hayvanı

kendi haline bıraktı. Eşyalarını sırtına vurduktan sonra, çölün uçsuz bucaksız yolunu önüne aldı. Gökten

ateş yağarken adeta taşlar eriyordu. Aşırı susuz-, luk ve güçlük bunaltmıştı. Yol uzun, çöl geniş ve kuru;

hava da yakıcı ve sıcaktı. Her adımda ölümün soğuk

tebessümünü ve gölgesini ensesinde hissediyordu. Fakat,

o adımlarını güven ve sebatla atmaya devam ediyordu.

Yüreğini Allah'a dayamıştı. Onun lütfundan
ümidini kesmemişti. Belindeki kemerini daha da
sıktı. Vicdanı ona siyah gecelerin sonunun
aydınlık,
her zorluğun bir kolaylık ve her darlığın
sonunun genişlik
ve ferahlık olacağını fısıldıyordu.

İradesi daha da güçlenmişti, kendini sıkıntılara
karşı daha sabırlı hissediyordu. Güçlü iradeyi
tanımıştı.

Ne olursa olsun, hedefe varmak zevki onu
rahatlatıyordu.

Dolayısıyla yoluna devam etti. Çölün bu
kavurucu

sıcaklığı ve susuzluk ona Peygamberini
hatırlatıyordu

: *Acaba Şimdi o ne yapıyor? Başına neler geldi?

Bu zahmetler ve sıcaklık ile nasıl baŐediyor?..
Mutlaka

bu nihayetsiz ve ateş yağan çölde su
bulamamıŐtır, susuz

olmalı...» diye dűŐündű. Tam bu sırada gűĐűn
bir

kűŐesinde bulutlar gűrdű. Bu karaltılar orada
yağmur

yaĐdıĐını gűsteriyordu. Ebuzer kendi yolunu o
tarafa

evirdi. Sonunda yağmur sularının biriktiği
bűyűk bir

taşın yanma geldi. Yanındaki tulumunu
doldurdu ve

yanık ciğerini serinletmek için birazcık içmiŐti ki

(*),

beyninde bir şimşek ansızın çakıverdi. Bu fikir şimşeği,

onu fazla içmekten alıkoydu. Suya kanmadan, tulumunu

sırtına vurdu ve iradeli adımlarla yola koyuldu.

Muhammed'in ordusu da büyük güçlüklerle karşılaşmıştı.

Güneşin yakıcı ışınları, onları adeta yakıp ka-

(•) Sahhar, Ebuzer'in çölde su bulduğuna kani değildir. (A. Ş.)

101

vurmuştu. Yanlarında getirdikleri su bitmiş; sıcaklık,

sıkıntı ve susuzluk onları takatsiz bırakmıştı. Sonunda

bir yerde mola vererek, etrafta su aramaya
koyuldular.

Fakat hiç bir şey bulamadılar, Müslümanlar,

aşırı susuzluğun kendilerini mahvedeceğini ve
kesinlikle

öleceklerini sandılar. Fakat gökte birden bire bir

bulut kümesi görüldü. Biraz sonra da yağan
yağmur

müslümanları suya kandırdı.

Ebuzer, çölün hareketü kumlarının bir yandan
öte

yana kaydırıldığı tepeleri büyük bir azim ve
kararlılıkla

geçiyordu. Muhammed'in ordusunu gördüğünde
ölgün

arzulan canlamverdi. Yüreğı hızla çarpmaya

başladı.

Allah'tan, sevgili Muhammed'e kavuşması için,
kendisine iki kanat vermesini istiyordu. Dostu
Muhammed'in

kendisi için kötü düşüneceğini, düşünerek

büyük bir endişe hissediyordu. Kendisini de
münafıklardan

ve muhaliflerden sanacağından korkuyordu.

Ebuzer arzu dolu .bakışlarını Muhammed'in
ordusundan

hiç ayırmadan hızım arttırdı. Bu sırada askerler
arasından biri, çölde bir karaltının yaklaşmakta
olduğunu

gördü. Biraz durduktan sonra:

—• Ey Allah'ın Resulü! Bu ıssız çölde bir kişi
tek

basma yol alıyor!?

Peygamber:

— Ebuzer olsa gerek...

Oradakiler gelenin kim olduğunu anlamak için

merakla bekliyorlardı. Ansızın içlerinden biri
bağırды:

— Ey Allah'ın Peygamberi, vallahi bu
Ebuzer'dir.

Muhammed:

— «Allah Ebuzer'i bağışlasın, yalnız yaşıyor,
yalnız

ölecek ve yalnız neşrolunacaktır.» dedikten
sonra

böyle vefakâr bir dostu olduğu için sevinç ve
istekle

ona doğru koştu. Elini boynuna koyarak:

102

— Ebuzer! Bana doğru attığın her adım için
Allah

günahlarını bağışlayacaktır. Daha sonra
Ebuzer'in sırtından

eşyalarını alarak yere indirdi. Ebuzer, açlık,
susuzluk

ve aşırı yorgunluktan yere yığıldı. Peygamber:

— Ebuzer'e su verin, çok susamıştır.

— Benim yanmada suyum vardı...

— Yanında su olduğu halde susuz musun?!..

— Evet. Babam anam sana feda olsun, yolda
yağmur

suyunun biriktiğı bir taşla karşılaştım. Ondan
biraz

tattığımda çok soğuk ve lezzetli olduğunu
anlayınca;

kendi kendime, dostum Muhammed de bu sudan
içinceye kadar, içmeyeceğim diye karar verdim.

Muhammed:

— Allah seni bağışlasın Ebuzer! Yalnız
yaşıyorsun,

yalnız öleceksin ve yalnız haşrolunacaksın...

103

MÜJDE

Ebuzer, Peygamber ile beraber hacdan döndü.
Bu

Peygamber'in son hac yolculuğu idi. Ebuzer,
kendi kendine

bu yolculuğu düşünüyordu. Peygamber, hac

farizasını

yerine getirdikten sonra, yaptığı konuşmada

(hutbede) çok önemli şeyler söylemiş;
ümmetinden

yeni ve son isteklerde bulunmuştu.

Bu yolculukta bir olağanüstülük vardı, Ebuzer'in

zihnindeki fikirler darmadağınık olmuştu.
Peygamber'in

tatlı sesiyle okuduğu; «Bugün sizin dininizi
kemâle

erdirelim, nimetimi üzerinize tamamladım. Sizin

için din olarak İslâm'ı beğendim» (1) âyeti
kulağında

tehlikeli çınılamalar yapıyordu. Üzerine ağır bir
sıkıntı

çökmüştü; bu yolculuğun Peygamber'in son

yolculuğu

olduğunu, görevini tamamlayan Peygamber'in
kısa bir

zaman sonra bu dünyayı terkederek, göklerdeki
dostuna

kavuşacağını biliyordu. Ebuzer, Muhammed'den
ayırılma düşüncesine cesaret edemiyordu. Can
sıkıcı

kara düşünceler içerisine gömölüp kalmıştı.
Yıllardır

beraber olduğu, bir an bile yanmdan ayrılmadığı
dost

ve liderinden, nasıl olup da ayrılacaktı? Belki de
Al-

(1) Maide sûresi, 31. âyet.

lah'ın Resulü daha hayatta iken, kendisi bu hayattan

kurtulacaktı. Ancak Allah'ın dediği olur diye düşündü.

Ebuzer, ayrılığı düşününce bütün vücudunu, tepeden

tırnağa yakıcı bir ateş bastığını hissetti.
Muhammedi

görmek arzusuyla evinden ayrıldı. Peygamber, kendisini

dikkatle dinleyen dostlarıyla birlikte, camide bir köşeye oturmuş sohbet ediyordu. Bu sırada Ensar'dan

iki kişi, Peygamberin ashabı tarafından çepeçevre kuşatıldığını

görünce, biri diğesine:

— Şunlara iyice bak; bunlar her zaman
birliktedirler

ve birbirlerinden çok ender ayrılırlar. Bunlar

Peygamberin çok samimi ve candan
dostlarıdır!

— Onların arasında büyük bir dostluk ve
samimiyet

vardır.

— Fakat bugün aralarında birini göremiyorum!

— Onun kim olduğunu tahmin edersin?

— Bunların arasmda Ebuzer'i göremiyorum.

— Belki de bir işi çıkmıştır.

— Onu, Peygamberin ne kadar sevip saydığını
herhalde biliyorsun?

— Acaba neden daima onunla konuşur ve

olmadığı

zaman da, gelmeyişinin sebebini sorar?

— Doğrusu, Ebuzer, onun en samimi dostudur.

Çünkü, o dürüst ve temiz bir kişidir.

— Allah'ın Resulü, onu çok temiz ve dürüst bir insan olduğu için sever.

Tam bu sırada Peygamberin müezzini Bilâl, öfkeli

ve canı sıkkın bir vaziyette Peygamber'e yaklaşıp

titrek bir sesle:

— Ey Allah'ın Resulü! Ebuzer ile benim aramda bir tartışma çıktı. Ebuzer bana; «Anası kızıl derili» dedi.

dedi.

O sıra Ebuzer de çıkageldi. Peygamber, Ebuzer'e
:

105

— Ebuzer! Arkadaşının annesine hakaret ettiğini
duydum?!..

— Evet, diye cevap verdi Ebuzer.

— Ebuzer! Sen hâlâ cehaletten kurtulamamışsın,
başını kaldır da yukarıya bak. Hem şunu da
unutma

ki; iyi işlerde, kızıl veya kara derili insanlardan
üstün

olamazsın!

Ebuzer bu sözler karşısında büyük bir utanç
duymuş

ve mahcubiyetinden boncuk boncuk ter
dökmüştü.

Bilâl de ona kötülük ettiğini anlamıştı.
Muhammed'in

kızgınlığı, Ebuzer'in yüreğine korku salmıştı. O
anda kendini yere attı ve yüzünü toprağa
yaslayarak :

— Ey Bilâl! Bana doğru gel de ayağını yüzüme
koy! dedi.

Bilâl, Ebuzer'in yanına koşarak selâm verdi ve
onu

bağışladığını söyledi. Ebuzer, utançmdan
boynunu bükmüş

ve sesi sedası çıkamaz olmuş, mahzunlaşmıştı.
Mu~

hammed:

— Ebuzer, neden dostuna hakaret ettin?

— Beni sinirlendirdi.

— «Sinirlendiğinde; eğer ayakta isen otur, eğer oturuyorsan bir yere yaslan» diye cevap verdi.
Sahabiler

kendi aralarında konuşmaya devam ederken,
Peygamber

tekrar Ebuzer'e dönerek:

— Sana yapması kolay fakat kân çok büyük olan

bir iş öğretmemi ister misin? diye sordu.

— Nedir? Ey Allah'ın Resulü!

— Susmayı tercih et, bu şeytanı senden uzaklaştırır,

dine uymakta sana yardımcı olur.

Kalabalıktakiler yavaş yavaş dağıldı. Peygamber

ile Ebuzer beraberce yola çıkıp çarşıya geldiler.
Halk

günlük alışveriş ve ticaret faaliyetlerine dalmıştı.
Peygamber

yüzünü Ebuzer'e çevirerek:

106

— Ebuzer. Ben öyle bir âyet biliyorum ki, eğer
insanlar

yalnız onu bilip ona göre amel etseler bu onların
kurtuluşu için yeterlidir:

«Kim Allah'tan korkar (da karşı gelmekten)
sakınırsa,

Allah ona bir çıkış imkânı sağlar. Ve ummadığı,
hesaplayamadığı bir cihetten onu rızıklandırır.»
(2)

Ebuzer, Peygamber ile birlikte yoluna suskun bir

halde devam ediyordu. Peygamber, tekrar Ebuzer'e dönerek

:

— Ebuzer sen dürüst bir insansın ve yakında büyük

bir belaya duçar olacaksın.

— Allah yolunda mı?

, — Allah yolunda.

Ebuzer, ileride Allah rızası için basma belalar geleceğini

düşündükçe kendi kendine övünç duydu.

Ahenkli, sağlam ve güven dolu bir sesle şöyle dedi:

— Ben o dostumdan gelecek her şeye razıyım...

(2) Talak sûresi, 2. âyetin sonu ve 3. âyetin

başlangıcı.

Skltev^-.

107

FİRAK (1)

Peygamber çok hastaydı, kendine geldiği bir gün,

Ayşe'den dostlarını mescide çağırması için haber göndermesini

istedi. Ayşe onlara haber verdiğinde, sahabiler

selâm verip karşısında oturdular. Peygamber derin

bakışlarını, bu saf, cesur ve cefakâr arkadaşlarına

dikmiş, onları süzüyordu. Sonra, «Allah'ın rahmeti

üzerinize olsun, Allah'ın bereketi üzerinize

olsun, Allah

rızkınızı ve gücünüzü arttırsın» dedikten sonra,
sözlerine şöyle devam etti: «Size iyilik ve takva
vasiyet

ediyorum. Allah sizi bana ısmarlamıştı, şimdi
ben

de tekrar O'na ısmarlıyorum. Allah'tan
korkmanızı

emrediyorum. Sizi korkutuyorum ki, İslâm
ülkelerine

ve Allah'ın kullarına kötülük ettiğiniz zaman
övünmeyesiniz.

O (Allah) bana dedi ki: «İşte ahiret yurdu.

Onu yeryüzünde böbürlenip başkalarına tepeden
bakmak,

fitne çıkarmak arzu ve isteğinde olmayana

veririz.

İyi sonuç (Allah'tan) korkup (fenalıklardan) sakınanlarıdır.

» (2)

(1) Dostların ayrılması.

(2) Kasas sûresi, 83. âyet.

108

Peygamber susunca odaya bir sessizlik çökmüştü.

Etrafindakilerden çıt çıkmıyordu. Sözlerine şöyle devam

etti:

— Acaba sizce Cehennem'de dikbaşlulara yer yok

mudur?

Odaya tekrar derin bir sessizlik çökmüştü.
Peygamber'in

can dostları, yaşla gözlerle ona bakıyordu.

Tekrar devam etti:

— Ayrılık ve uzaklık yakındır. Allah'a dönme vaktidir.

Ebedi Cennet'e ve bitip tükenmeyen göklere
erişme

zamanıdır.

Odada bulunanlardan biri sordu :

— Ey Allah'ın Resulü seni-kim yıkayacak?

— Kendi ailemden hangi erkek bana çok
yakınsa,

o yıkasın.

Başka biri:

— Ey Allah'ın Resulü, sana nasıl bir kumaşı kefen

olarak hazırlayalım?

—• Eğer isterseniz üstümdekilerle, olmazsa; ya Mısır

kumaşı veya Yemen Hüllesi (3) ile.

Üçüncü biri:

—• Ey Allah'ın Resulü! Namazım kim kıldırırsın? diye

sordu.

Bunlar olup biterken Ebuzer'in yüreği acı ve kederle

parçalanıyordu; gözleri yaşlarla dolmuştu. Sükûnetini

muhafaza etmeye büyük bir çaba sarfetmesine rağmen, sonunda kendini tutamadı. Boğazını

sıkan

yumruk, ölüm kokan bu konuşmalar sonunda gittikçe

büyümeye başlamıştı; yüksek seslerle başlayan hıçkırıklar,

hüngür hüngür ağlamaya dönüştü. Gözlerinden

(3) Bir cins yöresel kumaş.

109

yaşlar boşalırken sevgili Peygamberi'ne hasretle bakıyordu.

Etrafındaki ashabın diğerleri ağlayınca,
Peygamber

de ağlamaya başladı. Sıkıntı, keder ve bir ölüm

sessizliği eve hakim olmuştu. Ebuzer'in yüreği ateşlerle

doluydu, ayrılık vaktinin geldiğini anlamıştı.
Ağlamak

ihtiyacını hissediyor, ancak ağlayamıyordu; göz
pınarları kurumuş, boğazına da bir yumruk
tikanmıştı.

Artık daha dayanamayacağını anlayınca başını
önüne

eğerek evden dışarıya çıktı.

Mescitte Ebubekir cemaate namaz kıldırırken
ansızın;

basma beyaz bir sarık bağlamış olan, Peygamber

içeriye girdi. Herkesin, bu güzel manzara
karşısında,

yüreği sevinç ve coşkuyla doldu. Ebuzer de
Peygamber'i

görünce, bütün vücudunu tepeden tırnağa bir

sevinç

dalgasının sardığını ve yüreğinin heyecanla
titrediğini

hissetti. Yüzünde sevinç ifadesi, gözlerinde bir

ümit ışığı görölüyordu. Namaz bitince
gönüllerinde büyük

bir sevinç ve heyecanla ona doğru koşup selâm

verdiler. Ebuzer de onu dinlemek ve yakından
görmek

için koşup, etrafındaki halkaya katıldı.
Peygamber,

evine çekildikten sonra cemaat dağıldı. Ebuzer
çok rahatlamıştı,

Peygamber'in iyileşeceğine dair içine bir his

doğmuştu. Yüreği, sevinç ve ümitlerle yüklü
evinin yolunu

tuttu. Oysa, Ebuzer bunun son görüşme olduğunu

ve Peygamberi bir daha böyle göremeyeceğinden

habersizdi. Ebuzer bilmiyordu ki; Peygamber, uzun yıllardır

yanında yer alan, acı keder ve sıkıntı dolu günlerinde

kendisini hep destekleyen dostlarıyla vedalaşmaya

gelmişti. Bu acı gerçekten habersiz, saadet ve

mutluluk içerisinde evine dönerken, ümidi ve sığmağı

Peygamber'den sonra kendisini nelerin beklediğini

ve rehberinin verdiği emri yerine getirirken başının

nasıl derde gireceğini bilmiyordu. Rehberi ona:

«Ne kadar da acı olsa, daima hakkı söyle ve Allah yo-

110

lunda kimseden korkma» demişti. Ebuzer,
yüreği acılardan

arınmış ve rahat bir şekilde evine dönüyordu.

Oysa kaderin ona nasıl kötü bir oyun
 oynayacağından

ve ne gibi kötülüklerin planlandığından
 habersizdi. Allah'ın

onu denemek için belâ girdabına tutacağını
 nereden

bilebilirdi ki?..

Yolda akrabalarından birine rastlayınca sordu:

— Kime gidiyorsun?

— Sana, diye cevap verdi adam.

— Niçin?

— Hanımın bir kız doğurmuş.

Ebuzer bir an için susmuştu. Adam :

«Onlardan biri kız çocuğuyla müjdelendiğinde,
Öfkesini

yutarak yüzü kararır» (4) âyetini okuyunca:

— Hayır, vallahi, ölmek için doğarlar ve yıkmak

için yaparlar ve... Sevilemeyen büyük iki dost:
Ölüm

ve fakr!..

* * *

Ansızın Peygamberin evinden taraf yürek
parçalayan

çığlıklar duyuldu. Halk büyük bir korku içinde
titreye titreye Peygamber'in evine doğru koşuyor
ve

bu esnada birbirine soruyorlardı:

— Allah'ın Resulü öldü mü?!..

— Allah'ın Resulü öldü mü?!..

Fatime'nin arka arkaya feryat çığlıkları
duyuluyordu

:

«Babacığım ay babacığım?.. Babacığım

Duan kabul oldu... Babacığım

Cebrail'in başı sağolsun... Ay babacığım

Firdevs cennetinin de başı sağolsun... Ay
babacığım

Allahına ne kadar yakın... Ay babacığım.»

(4) NahI sûresi, 58. âyet.

XII

Halkın feryat ve şivanı mescitten göklere yükseliyordu.

Ebuzer, kendinden geçmiş; yağmur gibi gözyaşı dökerken, bağıırıyor ve bu can yakıcı habere inanmak

istemiyordu. Bu haberi düşünmek bile onu dehşete düşürüyordu.

Bu sırada ashabtan bazıları kendi aralarında acı haberi konuşuyordu. Fakat, halk onları dinlemiyordu.

Yüreklerine ve benliklerine düşen ateş, bir an bile sakinleşmelerine fırsat vermiyordu. Ömer, Peygamber'in

başucuna gelerek yüzünü açtığıında, onun

sessiz halini görünce, bir an kendini kaybetti.
Telaşla

mescide geldi ve:

—• İçinizde bazı garazlı kişiler Allah'ın
Resûlü'nün

öldüğünü zannediyor! Allah'a yemin ederim ki,
o ölmedi!

Musa ve İsa gibi Allah'a doğru gitmiştir!

Bu sözlerle, Ebuzer'in kanlı yüreğine ince bir
ümit

ışığı yansıdı. Ömer'in söylediklerinin doğru
çıkmasını

istiyordu. Muhammed'in münafıkların ortadan
kaldırmak

için geri gelmesini tasarlıyordu. Fakat,
Ebubekir'in

gelişiyile, yüreğindeki bu ümit ışığı da
kayboluverdi.

Ebubekir:

— Sabret Ömer! Ey ahali susunuz! Her kim
Muhammed'e

tapıyor idiyse; bilsin ki Muhammed ölmüştür.

Allah'a kulluk edenler ise bilsinler ki, Allah
diridir

ve hiç bir zaman ölmeyecektir.

Ömer, Allah'ın Resûlü'nün öldüğüne inanıp
ağlamaya

başladı. Ebuzer, yürek parçalayan haykırıışlarla

göğsünü döverken; «Arkadaşım dostum,
Allah'ın Resulü

öldü! Şefkatli ve hayırsever kardeşim öldü!
Büyük

ikram sahibi öldü. Allah'ın gönderdiği emin öldü.»

diye ağıt yakıyordu. Ebuzer, yüreğinden dışarıya taşan

ateşi söndürecek, içini rahatlatacak bir su; teselli bulacağı

bir ilâç arıyordu. Sonunda aradığı teselliği Kur'an'da bulup okumaya başladı:

112

— «Her canlı ölümü tadıcıdır (tadar).
(Amellerinizin)

karşılığını ancak kıyamet günü tam olarak göreceksiniz.

» (5)

Daha sonra ümitsiz bir şekilde yola koyuldu.
Kendi

kendine şu cümleyi mırıldanıyordu:

— Hayatım elinde olana yemin ederim ki,
Allah'ın

Resulü öldü. Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerine
olsun

ey Allah'ın Resulü!..

* * *

Peygamber'in mescidi gam tozuna bulanmış,
korkunç

olaylarla dolu gelecek dişlerini göstermeye başlamıştı.

Ömer, Ebu Übeyd, Ebuzer ve diğerk müslümanlar oldukları yerde çakılı kalmışlardı. Üzüntü ve sıkıntılarının

izleri yüzlerinden okunuyordu. Bu esnada biri Ömer'e yaklaşarak:

— *Ensar Sakife'de toplandı, kendi kendilerine halife

olarak Saad İbn Ubade'yi seçmek üzereler.» diye haber verdi.

Ebuzer büyük bir şaşkınlık içindeydi, nasıl olur da,

insanlar arasında en seçkini olan Ali'ye biat edilmezdi?!

Bu şaşkınlık esnasında kendi kendine

mırıldanıyordu

: «Bu iş için en uygunu Ali'dir. O, Peygamber'e inanan ilk erkektir, aynı zamanda Peygamber'in amcasının

oğludur, damadıdır. Acaba halk, ona biat etmekten

başka neyi düşünebilir ki?..» Ebubekir dışarıya çıktı. Ömer, Ebubekir'e:

— Senin haberin var mı? Ensar, Beni Saide'nin

Sofa (Sakife) smda toplanmış, halife olarak Saad İbn

Ubade'yi seçmek istiyorlarmış. Ebubekir bu haberi

alınca Ömer'le birlikte yanına Ubeyde (İbn Cerrah) 'yi

(5) Al-i İmran sûresi, 185. âyet.

F.: 8 113

alarak Beni Saide'nin sofasına koştular. Ebuzer
de onların

peşine takıldı.

Bu sırada Ali, Abbas ve Beni Haşını'den bazıları

Peygamber'in teçhiz ve tekfini (kefenlenmesi) ve
gömülmesi

ile meşgul olduklarından Beni Saide Sofasına

gelmemişlerdi. Abbas, halkın Peygamberin
vekaleti

üzerine düşündüğünü ve saman altından bazı
şeylerin

yapıldığını hissetmişti. Bunun üzerine Ali'ye
yüzünü

çevirerek;

— Elini ver sana biat edeyim! Çünkü, o iki kişiden

başka herkes, senin Peygamber'in amcasının oğlu olduğunu

söyleyecek ve sana biat edecektir.

AH:

—• Başkasının da bu işte gözü var mı?!

Abbas:

— En yakın zamanda anlayacaksın.

Bu sırada, birinin telaşla kapıyı vurduğu işitildi.

Ali kapıya gidip:

— Kimsin?

— Ebuzer.

— Ne haber?

— Halk Ebubekir'e biat etti!

Ali kapıyı açtı ve Ebuzer içeri girdi.

— Nasıl?

— «Ensar, Saad İbn Ubade'ye biat etmek için
Beni

Saide'nin Sofası'nda toplanmıştı. Ebubekir, Ömer
ve

Ebu Ubeyde de oraya geldiler. Ebubekir orada
bir konuşma

yaptı. Ona cevap olarak:

— «O halde bir sizden bir bizden Emir olsun.»
dediler.

Ebubekir:

— Araplar bu fikri benimsemezler, Emir, ancak

Kureyş kabilesinden seçilmelidir. Sonuç olarak
Emir

bizim aramızdan, vezirler (bakanlar) de sizin aranızdan

olur, diye cevap verdi. Ömer söze katılarak :

— Allah'ın adına yemin ederim ki, Arap milleti,

Peygamber hangi kabileden ise, o kabileden halife olmazsa,

itaat etmez ve bunu kabul etmez. Peygamber

sizin aranızdan değildi, siz onlara hükmedemezsiniz.

Biz Muhammed'in kabil esindeniz. Bu herkes için apaçık

bir delildir. Kim karşı çıkarsa sapıtmış ve helak olmuştur,

dedikten sonra Ömer'in sesi tekrar işitildi:

— Ebubekir, elini ver! Ömer, Ebubekir'in elini sıkarken

:

— «Ey Ebubekir, Peygamber sana müslümanlara

namaz kıldırasm diye izin vermedi mi? Sen Allah'ın

Resûlü'nün halifesisin, biz Peygamber'in dostları arasında

en çok sevdiğine biat ettik.» dedi. Daha sonra Ebu

Ubeyde de biat ederek şöy-le dedi:

— Sen muhacirler arasında en faziletlisisin. Allah'ın

Resûlü'nün mağara dostu, Allah'ın Resûlü'nün halifesidir. Bu konuda sen Peygamber'e en yakın

olansın,

bu konuda senden önde olacak hiç kimse var mı?»

Ebuzer'in sesi kesilince, başı önüne düştü ve derin

bir düşünceye daldı.

Abbas ona bakarak:

— Ben size dememiş miydim?.. Kulak asmadınız...

«Sancağın dikildiği yerde emrettim ben onlara

Kuşluktan başka aldırان olmadı bunlara.»

Ali:

— Ne yapmalıyız?

Ebuzer :

— Mikdad, Selman, Ubeyde İbn Samit, Ebu

Heysem,

Huzeyfe ve Ammar'ı, nasıl davranacağımıza karar

vermek için, çağırınılıyız.

* * *

115

Gece oldu. Her zaman olduğu gibi karanlık her yeri kapladı. Fakat bu geceki karanlık; öbür gecelerden

daha zifiri daha siyahtı. İlk İslâm hükümetinin temeli

atılmıştı. Bütün Ensar ne yapılacağına karar vermek

için, mescidin önünde toplanmıştı. Ebuzer onlara hitaben:

— Şüphesiz ki bu milletin içinde halifelige en çok

layık olan Ali'dir. Bizler halifelik seçimini muhacirlere

bırakalım. Onlar kendi aralarında bu konuyu bir karara

bağlasınlar. Sakife anlaşmasına bu şekilde engel olmalıyız.

Kalabalığın arasından biri sordu :

— Nasıl?!

Ebuzer:

— Ensar, Muhammed'in kendi aralarından yaşadığı

için, halifelik konusunda bizden daha üstün olduklarını

söylüyorlar. Oysa biz Ensar ve Muhacir

arasında,

Peygamberin hayatında ve ölümünde ona en yakın

kişi olarak Ali'yi biliyoruz.

Kalabalığın arasında bir dalgalanma oldu, düşündüler

ve kendi aralarında tartıştıktan sonra bir karara

vardılar. Bu karara göre, göçmenler arasında yapılacak

bir müzakere neticesinde halifelik seçimi yapılacak

ve halife belli olacaktı.

Güneş doğunca Ebuzer, kendi evinden ayrılarak

Peygamber'in kızı Fatma'nın evine, Ali'yi görmeye gitti.

Orada Ammar, Zübeyr, Mikdad ve Selman'ı
görünce

kendisi de onlara katıldı. O sırada Halit İbn Said
çıkageldi

ve Ali'ye şöyle dediğini anlattı:

— Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in
yerine

insanlar arasında senden daha uygunu yoktur.

110

Ebubekir ve Ömer Fatma'nın evinde yapılan
toplantıyı

öğrenince, Ömer oraya giderek; Ali ve
dostlarının

dışarı çıkıp herkes gibi Ebubekir'e biat etmesini
istedi,

fakat oradakilerden kimse davetini kabul etmedi.

Bu sırada Ebu Süfyan gelerek ;

— Allah'a yemin ederim ki; öyle bir inkılâb görüyorum

ki kandan başka bir şey onu
sakinleştiremiyecektir

(sonra Ali ve Abbas'a hitaben) :

— Ey dayanıksız! Yazıklar olsun sana. (Ali'ye dönerek)

:

— Elini uzat sana biat edeyim. Eğer istersen
Medine'yi

Ebubekir'e (Ebu Füzeyi) karşı piyade ve atlılarla
kuşatırım.

Ali bu sözler karşısında sakındı ve dudaklarında
acı bir tebessümle şu iki beyti okudu :

«Aşağılanmayı kimse kabul etmez, ancak

İki zelil ve alçaktan başka.

Biri ipine mahkum edilen kabilenin eşegi,

Tepesine vurulduğu halde ağlayanı olmayan
çivi.»

Ebuzer, öfke dolu bakışlarla Ebu Süfyan'ı
süzüyordu.

Çünkü bu sözleri Ali'nin dostlarının yolunda
söylemediğini biliyordu. Belki müslümanlar
arasında

ikilik çıkmasını, onların zayıf ve perişan
düşmelerini

istiyor olabilirdi. Bu hassas dönemi kendine
ganimet

bilmişti. Ali'nin dudakları konuşmak için
davrandığında,

Ebuzer gözünü oraya dikti ve zevkle bekledi.
Duyduğu

bir kaç söz yüreğine su serpmiştii.

Ali:

— Ey Ebu Süfyan!.. Senin îslâm'a karşı kinin ve
zararın artmıştır. Senin atlılarına ve piyadelerine
ihtiyacım

yok...

117

EBUBEKİR

Ebuzer, elini yanağına dayamıştı. Göz
pınarlarından

süzülen damlalar elini ıslatırken derin bir
düşünceye

daldı. Kaybettiğı sevgili arkadaşı Muhammed'i

düşünüyordu. Peygamberin ateşler içerisinde
hasta yatağından

kalkıp mescide geldiğini hatırladı. O gün :

— «Ey insanlar, Usame'nin ordusuna yol açın.
Bazılarınız,

onun emirlerine itiraz ediyorsunuz, babası gibi,
oda bu işe layıktır...» demişti.

Ebuzer, bu olayları zihninde tekrar
canlandırırken

bir taraftan da kendi kendine soruyordu :
«Acaba Ebubekir,

Usame'nin ordusunu Kuzaa savaşıma
gönderecek

nü? Acaba sahabeler, onun sözlerini
dinleyecekler

mi? Çünkü Usame ordunun başına getirilmek

için daha

Çok gençti; henüz yirmi yaşıma bile gelmemiştii.
Oysa

ordunun başına tecrübeli birisinin getirilmesi
gerekirdi...

Ama İslâm'da yaş ne zamandan beri önemli
işlerin

yapılmasına engel olmuştu ki?.. Acaba
Peygamber

Ali'yi daha ocuk denecek yaştayken kabul
etmemiş

miydi? Onu kendisine halife etmemiş miydi? O
sırada

Ali daha 14 yaşındaydı. Acaba Peygamber:

— «Ömer ile İslâm iki misli daha
güçlenecektir,»

dediğinde, Ömer 26 yaşında değil miydi? Acaba henüz

118

17 yaşındaki Saad Vakkas, Peygamberi müdafaa etmek

için, bir günde bin ok atan değil miydi?
İnkarcılarla

savaşmamış mıydı?. İslâm gençlerin eliyle kuvvetlenmişti.

Öyleyse herkes, Usame'ye nasıl itiraz edebilirdi?!

Hem de Peygamber, Allah'a kavuşmadan önce onu seçmemiş miydi? Ebubekir'in başka çaresi de

yoktu ki? Allah'ın izniyle Usame'nin ordusu gönderilecekti...

Bunun aksinin olması mümkün değildi...»

Ebuzer, olduğu yerde kımıldadı ve düşünceleri tekrar

Peygamberine doğru uçup gitti. Peygamberin yanına

oturup vücudunun bütün zerreleriyle onu dinlediği

günü düşündü tekrar: Peygamber ona vasiyet ve nasihat, ediyordu. O, bu düşünceler arasındayken yerinden

kalktı ve Ebubekir'in yanına gitmek üzere yola

koyuldu. Ebubekir'in etrafına müslümanların büyük

bir çoğunluğu toplanmış, Usame'nin ordusunun yola

çıkışının engellenmesini istiyorlardı. Bunların

çoğu

Peygamberin ölümünden sonra her şeyin
değişeceğini

zannediyorlardı. Kimse Peygamberin ölüm
haberinin

kabilelere ulaştıktan sonra, neler olacağını
kestiremiyordu.

Ebuzer, Peygamberin kendisine yaptığı vasiyeti
yerine getirmek için fırsat kolluyordu.
Peygamberin

vasiyeti şöyleydi: «Hak ne kadar acı da olsa
söyle, kimsenin

seni kötülemesinden korkma.» Kararını vermişti;

eğer halife, Usame'nin ordusunu göndermek
istememezse,

ona şiddetle karşı çıkacaktı. Fakat, Ebubekir

kendisinin

yerine konuşunca, Ebuzer'in yüreği yumuşadı
ve sevince boğuldu.

Ebubekir:

«Ebubekir'in cam elinde olana yemin ederim ki;
beni vahşi hayvanların parçalayacağını bilsem
yine

Peygamberin emrini yerine getirir; Usame'nin
ordusunu

gönderirim. Tek başıma kalacağımı bilsem yine
o işi yaparım» dedi.

119

Bu sözler Ebuzer'in yüreğini ferahlattı, canına
canlar

katan ümitler bağışladı. İçi sevinçle dolmuştu.

Birden

Ömer'in, ona doğru geldiğini gördü, merak içerisinde

kaldı. Çünkü Ömer'in, Usame'nin İslâm ordularının

başkumandanı olmasını istemediğini biliyordu.

Öte yandan Ömer, Ebubekir tarafından, büyük bir

şahsiyet olarak sayılırdı. Belki Ebubekir'i bu kararından

vazgeçirebilirdi. Neler olacağını bekledi. Ömer,

Usame'nin ordusunun durdurulmasını istedi. Ebubekir:

— «Eğer köpekler ve kurtlar beni parçalasalar bile

Allah'ın Resûlü'nün emrini yerine getireceğim.»

diye

cevap verdi.

Ebuzer, büyük bir gönül hoşluğuyla dışarı çıktı.

Yolda müslümanlardan bir grubun, Ömer'in yaptığı

davranışın sonucunu öğrenmek için bekleştğini gördü.

Ömer, gittiği yerden geriye dönünce Ebubekir'in,

Usame'nin ordusunu göndermeye kararlı olduğunu öğrendiler.

Fakat, yine Usame'nin değiştirilmesi için,

Ömer'in Ebubekir ile konuşmasını istediler. Çünkü ordunun

kumandası için, Usame çok genç olduğundan,

onu uygun görmüyorlardı. Askerler arasında bu

iş için

en uygun olanların; Peygamber'in güzel
sahabileri arasından

biri, hatta Ömer'in bizzat kendisi kumandanlık
için layıktı. Geriye bunlar kalıyordu.

Ömer, tekrar Ebubekir'e dönerek Usame'nin
değiştirilmesini

teklif etti. Ebubekir bu teklifi tekrar duyunca,

Ömer'e hiddetle:

— «Anan matemini tutsun ve senin yokluğunu

görsün!.. Ey Hattab'ın oğlu, Allah'ın
Peygamberi'nin

görevlendirdiğini benim azletmemi mi
istiyorsun?!..

Ömer, Ebubekir'in yanından ayrılırken :

«Yumuşak

huylu Ebubekir nasıl olmuştu ki böylesine
öfkelenip,

120

galeyana gelmişti?., diye düşünüyordu. Perişan
ve mahcup

bir halde grubun arasına döndü. Utancı ve
perişanlığı

yüzünden okunuyordu, oradakiler bu halini
görünce

her şeyi anladılar.

Halk Ömer'e koşarak; ne yaptığını sorunca,
Ömer

bağırmaya başladı:

— «Gidin! Analarınızın mateminizi tutmasını
istiyorum!

Sizin yüzünüzden Allah'ın Resûlü'nün
halifesinden

nasıl muamele gördüm.

Ebuzer, Allah'a şükürler ederek yola koyuldu.
Üsanie'nin

ordusuna katılmak için hazırlandı. Boru
çalındığında,

ordu harekete geçti. Ebuzer de onların arasında,

Ebubekir'in politikasına güven duyarak, Allah
yolunda savaşmaya gidiyordu.

Ebuzer, Ebubekir'in hilafeti süresince, İslâm
ordularının;

putperestliği ortadan kaldırmak ve İslâm'ın
gelişmesi

için, yaptığı bütün savaşlara katıldı. Bu
savaşlarda

İslâm'ın başarısı ve îslâm medeniyetinin tesisi
için her türlü fedakârlıktan kaçınmadı. Hiçbir
zaman

kendini kaybetmedi; daima dindar dürüst
olmaya çalıştı.

Ebubekir de, onun gibi dindar, dürüst ve temiz
bir insandı. Onun için hiçbir zaman ondan
(Ebuzer'-

den) itiraz duymadı. Her geçen günle birlikte
İslâm'ın

kudret ve azameti artıyordu. Ebuzer, çok basit
ve sade

bir hayat sürdürmeye devam ediyor; Alah
yoluna kılıç

sallıyordu. İslâm'ın sadeliğinin ve iman ruhunun
hakim

olduğunu gördükçe, müslümanların birlik ve beraberliğinden

lezzet ve şevk alıyordu.

121

FİTNE KİLİDİ

Ebubekir hastalandı ve bu dünyayı terk etmeden

önce halifeliği Ömer'e bıraktı. Ebuzer,
Ebubekir'in ölüm

haberini alınca çok üzüldü. Birkaç gün
Medine'de kaldıktan

sonra, karısı ve kızını da yanına alıp Şam'a gitti.

Bir gün, Şam'da mescitte oturuyordu. Başka bir
yerde

kendi aralarında bir halka teşkil edecek şekilde
oturan

bir öbek insan her telden konuşuyorlardı.

İçlerinden

biri:

— Ey Ebuzer! Acaba sen de Bahreyn hakimi (*)

olan Ebu Hüreyre gibi, kendine bir makam
edinmeyecek

misin?

— Bana günde bir bardak su veya süt ve haftada

bir kilo buğday yetiyor! Başka ne isteyebilirim
ki hakim

olayım?

Ebuzer böyle söyleyince, başka biri:

— Ömer'in Ebu Hüreyre'ye ne yaptığından
haberiniz

var mı?

— Hayır! diye cevap verdiler.

— Ömer, onun servetini hesaplayınca, «Seni Bahreyn'e

bıraktığım zaman bir ayakkabın bile yoktu, fakat bana bugüne kadar gelen haberlere göre; aldığın atların her birine bin altı yüz dinar vermişsin. Doğru

(•) Hakim : Bugünkü vali anlamında kullanılmaktadır. (Çev.)

122

mu?» diye soruyor. Ebu Hüreyre de şöyle cevap veriyor

: «Birkaç tane atım vardı, doğurdular. Hem bu sırada

bazı hediyeler aldım.» Bunun üzerine Ömer; «Ben

senin maaşını hesapladım, ona göre bunlar fazla

oluyor, onları geri ver!» Ebu Hüreyre de
«Vermem» deyince,

Ömer «Allah'a yemin ederim ki belini kıracağım
» diyor ve Ebu Hüreyre'nin sırtına kırbaçla kan
fişkırıncaya

kadar vuruyor, sonra da «Git ve onları getir!

» diye ona emir veriyor. Ebu Hüreyre,
«Allah'tan

yardım dilerim diyor. Ömer; «Eğer helal yoldan
gelseydi

veya kendin vermiş olsaydın söylediğin doğru
sayılırdı.

Fakat sen Bahreyn'in son noktasından gelen
vergileri

bile müslümanlar için değil kendin için
harcıyorsun.

Anan sana aptal çoban olmaktan başka bir şey
öğretmedi mi?» diye Ebu Hüreyre'ye çıkışmış.

Ebuzer:

— Ömer ne yapmışsa, Allah'ın ve
Peygamberinin

hoşnutluğu için yapmıştır. Çünkü amir olan bir
kimse

kendisi için değil, halk için çalışmalıdır.

Oturanlar arasında olay tartışılmaya başlandı. Bu

sırada Şam valisi Hübeybe İbn Mesleme
taftarlarından

biri mescide girdi. Ebuzer'i arıyordu, onu
bulunca

:

— «Benim ağam (patronum) ihtiyacım gidermen

için sana verilmek üzere bana üç yüz dinar
verdi.»

dedi.

— Acaba Allah'ın indinde bizden daha aziz
insan

bulamadı mı? Onu kendisine geri götür.
Hakkımız olan

bir dam ve bir hizmetçi verdiler, başka bir şeye
de ihtiyacımız

yok!..

* * *

123

Ebuzer maaşını aldıktan sonra, Abdullah İbn
Samit

ve onun hizmetçileriyle birlikte dışarı çıkıp
pazara

gittiler. Hizmetçiler alışverişini yaptıktan sonra parasının

üstünü Ebuzer'e geri verdiler. Ebuzer de bunu

hemen fakirlere dağıttı. Olanları gözleyen Abdullah İbn

Samit dayanamayıp:

— «Keşke onu dağıtmasaydın! Evde başka paraya

ihtiyacın olacaktır, belki de misafirin gelir!..» dedi.

— Benim dostum : «Bir kimse geriye ne kadar para

bırakırsa sahibine büyük ateş olacaktır. Eğer parayı

Allah için ne kadar harcarsa, Allah da onu o kadar

bağışlayacaktır.» demişti, diye cevap verdi Ebuzer.

*

Ömer, halkının halini daha yakından görüp dertlerini

anlayabilmek için, Şam'a bir seyahat yapmaya

karar vermişti. Şam halkı, onu sevinçle karşıladı ve

etrafını çepeçevre kuşattı. Ömer, Ebuzer ile karşılaştığında;

kucaklaşıp hararetle tokalaştılar. Ebuzer, şaka

yollu: — Elimi bırak, ey fitne kilidi!

— Ebuzer! Fitne kilidi de ne demek?!

— Bir gün Peygamber'le otururken sen çıkageldin.

Kalabalık çok fazla olduğundan, sen halkı

rahatsız ederek

bizim yanımıza gelmeyip en arka sıraya oturdun.

İşte o zaman Peygamber, halka seni göstererek:
«Bu

adam aranızda yaşadığı müddet zarfında sizin
aranızda

fitne çıkmayacaktır.» dedi.

Artık Ebuzer ile Ömer birlikte geziyorlardı.
Ebuzer,

bir gün Ömer'i düşünceli görünce sordu:

— Seni üzgün ve kederli mi görüyorum?!

— Büşr'ü hazine vergilerini toplamak için
görevlendirdim,

fakat kabul etmedi. Onu gördüğümde; «Ne-

den görevi kabul etmedin? Yoksa bizim emirlerimizi

kabul etmiyor musun?» diye sordum. O da bana: «Ben

Peygamber'den işittim ki; «Müslümanlar arasında bir

kişinin bile bende hakkı olsa, kıyamet gününe kadar

Cehennem köprüsünde duracaktır, eğer iyi olursa kurtulur,

aksi takdirde düşer ve orada yetmiş yıl kalır.»

— Sen bunu Peygamber'den duymamış mıydın?

— Hayır!

—• Ben de Peygamber'in; «Eğer halkı ilgilendiren

bir iş yapsam ve bir kişinin bende hakkı kalsa,

bu hak

kıyamet gününe kadar Cehennem köprüsünde duracaktır.

Eğer kişi iyi işler yapmışsa kurtulur, yoksa düşer ve orada yetmiş sene kalır.» dediğini duymuştum.

— Her ikisi de kalbime ağır bir dert yükledi. Biri olsa da (halifelik) onu benden alsa, benden ne isterse onu verirdim.

— Evet! Allah'ı unutanın sonu kötüdür, burnu toprağa sürülür. Ama şu anda iyilikten başka bir şey göremiyorum. Sen halifeliği, haketmeyen birine bıraktığını

düşün; o zaman hakettiğinden daha fazla ceza

çekersin ve günahlarından hiç kurtulamazsın...

* * *

Ömer, halkın çeşitli işleriyle ilgileniyor; amir ve memurları da denetliyordu. İnsanlar arasında kardeşlik,

dostluk ve eşitliğin tesisi için çabalıyordu. Halk,

Ömer'den; Bilâl'in ezan okuması için, emir vermesini

istedi. Bilâl, Peygamber'in müezzini idi. Onun ölümünden

sonra dudaklarına kilit vurmuştu, cana can katan

büyüleyici ve etkili sesini artık kimse ruhunun derinliklerinde

duyamıyordu. Müslümanlar, sevgili Peygaraber'in

hayatındaki günlerin hatırasını tekrar canlan-

125

dırmak için; eski aşinaları Bilâl'in ezan sesini
işitmek

istiyorlardı. Ömer Bilâl'e doğru dönerek :

— «Bilâl, ezan oku.» dedi.

Ayağa kalkan Bilal, mahzun ve ahenkli
nağmesiyle

ezan okumaya başladı. Bu ses, Medine'yi
yıllarca yerinden

sarsmıştı ve müslümanlar ona alışmışlardı. Bu

ezan, Ebuzer'in yüreğine ateş düşürdü. Zihninde
uçuşan

düşünceleri Medine'ye kanat açıverdi. Hayalinde

Peygamber'i mescitte otururken gördü.
Sahabeler etrafında

halka oluşturmuşlardı. İini burkan hatıralar
canlanıvermişti.

— Eşhedüenne Muhammeden Resûlallah..
Eşhedüenne

Muhammeden Resûlüllah...

Bilâl, daha fazla devam edemedi. Ebuzer de
ağlamaya

başladı, göz yaşları yanaklarına bahar
yağmurları

gibi dökölüyordu. Ezan yarıda kaldı, Bilâl
susmuştu.

Ebuzer hüznölü bir suskunluğa gömölümüş,
sevgili

Muhammed'ini düşünüyordu...

MUHADDİS EBUZER

Yoksullar ve kimsesizler Ebuzer'in etrafında toplanmışlardı. Bu insanlar bütün vakitlerini onunla geçiriyorlardı.

Ebuzer, Peygamber'in sözlerini ve yaşayışını anlatıyor; onlar da şevkle dinliyorlardı. Ebuzer, İslâm

topluluğu içinde en güzel ve en açık biçimde hadis

nakledenlerden biriydi. Kendisi çok temiz ve dürüst

bir insan olduğundan, herkes onun sözlerini dinlemek

istiyordu. Aralarında, bir konuda anlaşmazlık

veya şüphe olsa hemen Ebuzer'e müracaat ediyor ve

onun sözlerine kulak asıyorlardı. Her zaman olduğu

gibi, bir gün yine mescitte oturmuş sohbet ederken,

halkın arasından biri hasretle; «Keşke ben de Peygamber'i

görseydim» dedi.

Ebuzer:

— Peygamber bana: «Kavmim arasında bana en çok dost olan grup odur ki, beni görmek için bütün servetini

ve ailesini terketsin.» Ebuzer bu hadis ile adama

cevap verdikten sonra, konuşmasına Miraç olayını Peygamber'in

dilinden anlatarak devam etti. Bu esnada

garip bir adam gözüne ilişti ve:

— Kimsin? diye sordu.

— Nafi'-i Tahî.

— Hangi kabiledensin?

127

— Iraklılardanım.

— Abdullah İbn Amir'i tanıyor musun?

— Tabii, evet.

— O, daima benimle birlikteydi ve Kur'an okurdu,

fakat mevki sahibi olmak istedi. Eğer Basra'ya gidersen,

onunla görüş. O, sana «Ne istiyorsun?» diye soracaktır.

O zaman, «Beni sana Ebuzer gönderdi» de ve

ona selâmlarımı söyle. Ayrıca «Yemeğimizin
hurma,

şarabımızın da su olduğunu, bizim de onun da
yaşadığını

» anlat.

Ebuzer konuşmasına devam ederken
dostlarından

biri gelerek selâm verip yanma oturdu. Ebuzer:

— Ne zaman Medine'den geldin?

— Bugün.

— Ne var ne yok?

— Ömer, Ebu Süfyan'm Şam valisi olan oğlu
Muaviye'nin

yanından döndüğünü haber aldı. Muaviye'nin

babası ile birlikte kendisine büyük bir servet
(vergi)

göndereceğini zannediyordu. Ömer, «Bize bir şey getirmedi

mi?» diye sorunca, Ebu Süfyan, «Bize bir şey gelmedi ki sana verelim» dedi. Bunun üzerine Ömer,

Ebu Süfyan'ın elini yakalayarak parmağındaki yüzüğü

çıkarttı. Yanma bir haberci çağırıp, Ebu Süfyan'ın

evine gitmesini ve hanımına bu nişanı kocasının gönderdiğini

ve getirdiği torbayı vermesini istediğini söyledi.

Haberci, Ebu Süfyan'ın kansı Hind'in yanma gitti

ve biraz sonra içinde on bin dinar olan bir torbayla geri

döndü. Ömer de bu parayı devlet hazinesine teslim etti.

Ebuzer:

— Vallahi bu insanların altın ve gümüş biriktirmek

için, neden bu kadar çabaladıklarını anlayamıyorum!

Onlar, Peygamberin; «Ben ve dünya? Benim ve dünyanın misâli, sıcak bir yaz günü atma binip yola

128

çıkan süvarinin hikâyesine benziyor: Yola çıktıktan

biraz sonra bir gölgelikte bir süre dinlenecek ve orayı

terkedecektir.» dediğini duymamışlar mı acaba?

içlerinden biri:

— Allah'ın Resulü, «Servet ve çocuklar dünya hayatının süsüdür.» demişti.

Ebuzer:

— Ne garip. Siz öteki dünyaya inanırken nasıl oluyor

da, bu yalancı dünya için yalan söyleyebiliyorsunuz?!

Buna şaşarım. Yüce Allah: «Baki kalan güzelyararlı

ameller ise Rabbinin yanında sevapça daha hayırlıdır,

emel ve umutça da daha hayırlıdır...» (1) demiyor

mu?..

* * *

Nafî-i Tahî Basra'ya gelince doğruca şehrin
hakimi

Abdullah İbn Amir'in evine gitti ve selâm verip
içeri

girdi. Abdullah, niçin geldiğini sorunca, Nafî:

— Ben Şam'da idim. Orada Ebuzer ile görüştük
ve

beni sana o yolladı...

Abdullah, Ebuzer ismini duyunca sahabilerin
dürüstlük

ve dindarlığını, Muhammed'in sade ve basit
yaşayışını;

maneviyat ve dürüstlük deryasına garkoldukları
günleri hatırladı. Nafî sözlerine devam etti:

— «Size selâmları var. Ayrıca diyor ki; «Bizim

yemeğimiz

hurma, şarabımız sudur, oysa biz de yaşıyoruz
sen de yaşıyorsun!»

Abdullah bu sözleri işitince çok etkilendi.
Yüreğini

hüzün sarmış, içini sıkıntı kaplamıştı; göğsünün
düğmelerini

çözdü ve başını elbisesinin içine çekti. Öylesine
ağladı ki, giydiğı şey sırlıklam olmuştu...

< 1) Kehf süresi, 46. âyet.

Mal ve evlat dünya hayatının süsleridir.
Hayattan maksat

mal ve evlat değildir. Çünkü dünya, insanların
ahirete hazırlanma

ve orası için, eğitilme yeridir. (Çev.)

İNKILAB

Kûfe'den Medine'ye götürülen, İranlı Ebu Lülü

adında bir kölenin Ömer'i namaz tekbiri
getirirken öldürdüğü

ve Ömer'in hilafeti, aralarında Ali'nin de
bulunduğu;

Osman, Talha, Zübeyr, Sad İbn Ebi Vakkas

ve Abdurrahman İbn Avftan oluşan bir şûraya
(meclise)

bıraktığı haberi Şam'a ulaştı. Ebuzer kendi
kendine;

«Hilafet Ali'nindir. Vallahi Ali'den başka kimse

bu işe lâayık değildir» diye düşünüyordu. Ali
hayatta

iken Ebuzer sevgili Peygamber'in yanma

Medine'ye gitmeye

karar verdi.

Hanımım ve kızını da yanma alarak Medine'ye giden

bir kervana katıldı. Yol boyunca zihni hep Ali ile

meşgul oldu. Ali'nin güçlü bilekleriyle yapılacak parlak

geleceği tasarlıyordu. Müslümanlar arasında gerçekleştirilecek

birlik beraberlik, eşitlik ve adaleti düşündükçe

bundan sınırsız bir haz duyuyordu. İslâm'ın

parlak geleceğinden ümitli olmak, onu yüreğine rahatlık

ve kendine güven veriyordu. Cesur ve dürüst politikacılarla

yeni ve cesur bir müslüman toplumu
düşünüyordu.

Fakat Ebuzer'in bütün bu tatlı hayalleri ve
arzulan, yolda, Medine'den Şam'a giden bir
kervana

rastlayıncaya kadar sürdü. Bütün hayalleri ve
arzuları

130

bir anda uçarak yokoldu. Bunların yerine korku
ve

bunaltıcı bir iç sıkıntısı yüreğine gölge saldı.
Osman

İbn Affan müslümanların halifeliğine seçilmişti.
Başını

esefle önüne indirdi sıkıntılı bir suskunluğa
dalarken

mırıldanmaya başladı:

«Osman mı? Osman'ın mukaddes bir insan olduğuna

kimsenin şüphesi yoktur. Ama bu yaşlı adam, liyakat,

sertlik ve ileri görüşlülük gerektiren, Ömer'in

yerini mi alacak? Osman onun yerine nasıl geçebilirdi?!..

»

Kervan Medine'ye varınca Ebuzer, Ali'nin yanma

gitti ve selâm vererek oturdu. Ali ile biraz konuştuktan

sonra, Osman'ın nasıl seçildiğim öğrendi. «Ali, neden

hakkını almak için hiçbir davranışta bulunmamış

» diye düşünüyordu. Yüzünü Ali'ye çevirerek:

— «Allah'ın meramı böyleymiş, onun isteğine kimse

karşı duramaz.» dedi.

Ebuzer, daha sonra Medine'de kalmaya başladı.

Osman'ın Beni Ümeyye'ye olan meyi ve
rağbetini ve

onların da islâm devletine hızla nüfuz ettiklerini
görüyordu.

Halifelik yönetimi şahlığa dönüşüyordu.
Şahların

teşrifat (protokol) ve şatafatı İslâm hükümetinde
de görülmeye başlanmıştı. İslâm rejiminde,
dünya sevgisi

ve şehvetperestlik dindarlık ve dürüstlüğe galebe
çalmıştı. Peygamber'in arkadaşlarının çoğunun

da değiştiğini

görüyordu. Osman'a oy veren Zübeyr, Talha

ve Abdurrahman Avf, pek çok mal ve mülk elde etmişlerdi.

Sa'ad İbn Ebi Vakkas, Akik'de büyük bir bahçesi

ve salonları olan çok güzel bir ev yaptırmıştı.

Ebuzer bu bozulmaları gördükçe onlara karşı koymaktan

başka bir çare bulamıyordu. Sonunda ayaklandı.

Devrinin halif esinden zerrece korkmuyordu.
Halkı

dindarlığa, eşitliğe ve beraberliğe davet ediyor,
Os-

man'ın kötü davranışlarına şiddetli ve sert sözlerle karşı

çıkıyordu.

Bir gün, Osman'ın, Hayber kalesinin ve Afrika'nın

beşte bir gelirini, (Peygamberin babasıyla beraber sürgüne

gönderdiği) amcası olan Mervan-ı Hok'a (1) bağışladığını

öğrendi. Üçyüz bin dirhem, Haris İbn Ebi

El-Ass'a ve yüz bin dirhem de Zeyd İbn Es-Sabit'e vermişti.

Ebuzer bunları da öğrenince mescitte halka şu

âyeti okumaya başladı:

«Altın ve gümüşü hazine edip de Allah yoluna harcamayanlar

elem verici bir azab ile müjdele.» (2)

Mervan, Ebuzer'in kendisine ve Osman'a karşı çıktığını

duyunca, olayı Osman'a haber verdi. Osman, Nail

adındaki kölesini Ebuzer'e göndererek yanına çağırdı.

Ebuzer yanına geldiğinde, Osman yüzüne bakmadan:

— Ey Ebuzer, seninle ilgili bazı haberler duydum,

bu davranışlarından vazgeçmelisin.

— Benimle ilgili sana ne söylediler?

— Halkı bana karşı kışkırttığını duydum.

— Nasıl?

— Senin, mescitte «Altın ve gümüşü hazine edip

de Allah yolunda harcamayan lan elem verici bir
azapla

müjdele» âyetinden başka bir âyet okumadığımı
duydum.

— Ey Osman, acaba Allah'ın Resûlü'nün halifesi
beni Allah'ın kitabını okumaktan ve Allah'ın
emirlerini

terkedenlere karşı gelmekten alıkoymak mı
istiyor?

Allah'a yemin ederim ki, Osman'ın kızgınlığı ile

Allah'ı hoşnut edeceğime sevinirim. Osman'ın
hoşnutluğuyla

da Allah'ın gazaplanacağını çok iyi biliyorum!

(1) Mervan ibn Hakem'in kısaltılmış şeklidir.

(2) Tevbe sûresi, 34. âyet.

Osman'ın yüzü, öfkesinden alev alev yanıyordu, cevap vermedi. Sesini çıkarmadan bir müddet sustu.

Ebuzer, güçlü bir irade ve kararlılık dolu bir yürekle

dışarıya çıktı.

Ali ile Ebuzer sık sık bir araya gelerek sohbet ediyorlardı.

Ebuzer'in, Osman'a ve onun yönetimine karşı yaptığı hamleler gittikçe sertleşiyordu. Osman ise bu

isyankârdan kurtulmak ve onu sürgüne göndermek

için bahane arıyordu. Çünkü o, her an artan bir tehlikeydi

ve yok edilmeliydi.

Ebuzer bir gün Osman'ın yanına gitti. Ka'ab El-Ahbar,

Osman'ın başbakanıydı, onunla sohbet ediyordu.

Oysa bu adam aslen bir yahudi papazıydı ve Ömer'in

devrine kadar da müslüman olmamıştı. Osman yüzünü

Ka'ab'a çevirerek:

— Halife aldığı bir malın karşılığını istediği bir zaman

öderse bu caiz midir?

— Hayır bu doğru değildir, diye cevap verdi Ebuzer.

Ka'ab:

— Bunun hiçbir yanlışlığı yoktur.

Ebuzer, (Ka'ab'a hitaben) :

— Yahudizâde! Sen bizim dinimizi bize mi öğretiyorsun?!..

Ka'ab şaşkın gözlerle Osman'a baktı. Osman :

— Senin bize eziyetin ve arkadaşlarıma karşı yaptığın

dilinin yarası ne kadar çoğalmış!

Bunun üzerine Osman ile Ebuzer arasında şiddetli

bir tartışma oldu. Osman öfke dolu bir sesle:

— Şam'a git...

133

SOSYALİZM

Ebuzer Şam'a gittiğinde Muaviye'nin Yeşil Saray'ı

yapılmaktaydı. Binlerce işçi bu sarayın
inşaatında

çalışırken, Muaviye onları zevk ve neşeyle
seyrediyordu.

Oradan geçtiği bir sırada bu manzarayı gören
Ebuzer,

yüzünü ona doğru çevirerek:

— Ey Muaviye! Eğer bu sarayı halkın parasıyla
yaptırıyorsan hıyanettir. Yok eğer kendi paranla
yaptırıyorsan
israftır.

Muaviye'nin yüzü utançla kızarmıştı, bu soruyu
cevapsız bıraktı. Ebuzer de kendi yoluna devam
ederek

mescide gidip oturdu. Bir grup müslüman
yanma

yaklaşarak kendisine Muaviye'yi şikâyet ederek;
bir

süredir maaşlarını alamadıklarını söylediler.
Ebuzer,

başını önüne indirip, bir an düşündükten sonra
yerinden

doğruldu ve halkın karşısına geçti:

— Ben şimdiye kadar meydana gelenleri bir
türlü

anlayamıyorum! Allah'a and içerim ki, bu
ameller ne

Allah'ın kitabında var, ne de Peygamberin
davranışlarında

vardır. Allah'a yemin ederim ki, hakkın ayaklar
altına alındığını, batılm dîriltildiğini ve doğru
dürüst

konuşanların yalana diye gösterildiğini görüyo-

134

rum. Her şey birbirine karıştırılmış, ortalık toz duman

edilmiştir.

Ey servet sahipleri! Fakirlerle kendinizi eşitleyin,

«Altın ve gümüşü stok edip de Allah yolunda harcamayanları

elem verici bir azab ile müjdele. Öyle bir günde

ki, bunlar Cehennem ateşinde kızdırılarak onların

alınları, yanları ve sırtları dağlanacak...» (i)

Ey sermaye sahipleri! Her malın üç ortağının bulunduğunu

bilin: Biri alın yazısıdır ki, malmnı mahvolmasında

senden izin almaz. Biri, başını öteki dünyanın yatağına koyacağı gün; malını çalmak için, bekleyen

varisindir. Sen Allah'a borçlu çıkarsın. Üçüncüsü de sensin, eğer kudretin varsa ve Allah'a borçlu çıkmaktan

korkuyorsan; diğer iki ortağından güçsüz olma.

Yüce Allah kitabında şöyle buyurmaktadır:
«Sevdiğiniz

şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça, gerçek iyiliğe elbette erişemezsiniz...» (2) Ey sermaye sahipleri!

Acaba siz her insanın öldükten sonra hiçbir iş yapmaya kudreti olmadığını bilmiyor musunuz? Yalnız

kendilerinden sonra insanların yararlandığı bir
yadigar

bırakanlar veya kendisini yad edecek temiz ve
dürüst evlâtlar bırakanlar müstesna. Peygamber
de

buyurdu ki: «Rabbim bana; eğer istersen senin
için

Mekke'nin putlarını altın yaparım» dediğinde,
«hayır»

dedim. Ben Rabbime, bir gün tok isem, bir gün
aç olmak

isterim: Aç olan günü senin huzurunda ibadet ve

dua etmek için, tok geçireceğim günü de sana
şükür

etmek için isterim, dedim.» Allah'ın Resulü hasır
üstünde

yattığı halde, sizler nazik bedenleriniz rahatsız olmasın diye; ipek kumaşlar ve diba perdeler seçiyorsunuz.

Allah'ın Resulü arpa ekmeğine doymadığı hal-

(1) Tevbe sûresi, 34. ve 35. âyetler.

(2) Al-1 tmran sûresi, 92. âyet.

135

de, sizler, birbirinden farklı çeşit çeşit yemekler yiyorsunuz.

Ey sermaye sahipleri! Acaba sizler, her gün iki

meleğin yeryüzüne indiğini ve bunlardan birinin: «Ey

Allahun, yoksulları doyuruyorlar, ödül ver!»
İkincisinin

de: «Ey Allahım, sermaye topluyorlar, toplayanların

canını al!» dediğini bilmiyor musunuz?!..

Halk Ebuzer'in konuşmasını dikkatle dinliyordu.

Yoksullar söyledikleri karşısında, ona meczub oldular.

Fakat sermaye sahipleri korkuya kapılıp, titremeye

başladılar. Cündeb İbn Müslin'e-i Fahrî kendi kendine,

«Bu bir fitnedir» diye düşündü. Daha sonra doğruca

Muaviye'nin yanma giderek: «Ebuzer Şam halkını kesinlikle

sana karşı kışkırtacak, eğer Şam'ı istiyorsan

halkı anlamaya çalış.» diye olanları haber verdi.

Muaviye, başını önüne eğerek kara kara

düşünmeye

başladı: «Acaba ona baskı mı yapmalıydı?
Hayır,

böyle bir davranış fitne ateşini daha da
alevlendirirdi.

Acaba onun yaptıklarını Osman'a mı şikâyet
etmeliydi?

Osman ne diyecekti acaba? Kendi üzerine düşen
bir görev olmadığını söylemez miydi? Hayır,
hayır, hayır

iyisi mi onu devam eden savaşlardan birine
gönderip

Şam'dan uzaklaştırmalıydı. Çünkü, o Allah
yolunda

savaşmayı büyük bir sevinçle kabul eder.> diye
düşünen Muaviye, sonunda bu şekilde

davranmaya karar

kıldı. Bir adamını onu çağırması için görevlendirdi.

Ebuzer geldiğinde, Ebu'I-Derda, Şedad İbn Evs ve Ubade

İbn Samit Muaviye'nin yanında oturuyorlardı. Ebuzer

de onların yanına oturunca Muaviye konuşmaya başladı:

— Ben Ömer'e, rahmetullahi aleyh, Humus vilayetinin

köylerinden birinden, Kıbrıs'tan köpek ulumalarının

ve horoz seslerinin işitildiğini ve fethedilmesi

138

gerektiğini yazmıştım. Böylece oranın fethinin

kolay

olduğunu anlatmak istemiştim. Fakat Ömer,
Allah'ın

rahmeti üzerine olsun, Amr İbn'ül As'a, «Bana
denizin

ve gemilerin durumunu bildir.» diye mektup
yazdı.

Amr İbn'ül As da yazdığı cevapta; «Deniz,
içinde çok

küçük yaratıkların yol aldığı; göğün, ve suyun
maviliğinden

başka bir şeyin görülmediğı, bir mahluktur.
Deniz

durgun olduğı zaman yelkenliler hareket
edemez,

yürekler korku içinde kalır; dalgalı ve fırtınalı
olduğı

zaman da akıllar perişan olur, durgunlaşır. Orada
ümit

azalır, korku artar. Denizde seyahat eden bir
insan,

küçücük bir çöp parçasının üzerindeki bir
kurtçuk gibidir;

eğer ağaç dönerse boğulur, eğer fırtınalardan

kurtulursa şaşırır kalır!» Bu cevabı alan Ömer:
«Muhammed'i

hak diye gönderene andolsun ki, böyle bir

yere asla müslümanları göndermeyeceğim.»
Fakat, ben

davetimi tekrarladım; Osman'a Kıbrıs'ın fethi
için ısrar

ettim. O da bu konuyu, halkın onaylamasına
bıraktı.

Şimdi nasıl olmasını istiyorsanız birlikte karar veriniz.

Ebuzer:

— Allah yolunda bir gün eğleşmek, başka amaçlar

uğruna binlerce gün yol almaktan daha evladır.

Bizler Allah yolunda cihad için çağırılmışız, bunu kabul

etmekten başka bir şey bize yakışmaz.

Orada hazır bulunan bazı sahabiler, Ebuzer'in söylediklerini

tasdik ettiler. Muaviye, Beni Fezare kabilesiyle

anlaşan, Abdullah Ibn Kays'ı bu seferin komutanlığına

tayin etti. Gemiler hazırlandıktan sonra ordu

komutanı kareket emrini verdi.

Kürekler çalışmaya başlayınca İslâm'm deniz kuvvetleri

savaşmak üzere hareket etti. Gemiler dalgaları

yararak denizin ortasına kadar geldiler. Sahiller görünmez

olmuş; gök ve deniz mutlak ve ürkütücü bir

137

suskunluk içindeydi. Çepeçevre ufuklarda gökle deniz

birbirinin üzerine oturmuştu. Yelkenliler bu ürkütücü

sessizlik içinde yol alırken, ansızın görünmez sahillerden

kopan bir fırtınanın gümbürtüsü yaklaşmaya

başladı. Sarhoş dalgalar, bir yandan alkış

tutuyor, diğ er

yandan ayaklarını yere vurarak tepmiyor; cinnet

i kisini i mi  gibi, birbirinin üstünden atlayarak
seferz delerin

 zerine  zerine geliyorlardı. Ölüm  sl m
ordusunun

karşısında cisimle mi ; yokluk onları yutmak

için dipsiz ağzını a mı tı.

Fırtına yavaş yavaş yorulunca deniz sakinle ti;
 ılgın

dalgalar yerlerine dönüp oturdu ve vahşi fırtına
ehlile iverdi.

Ebuzer'in de dili üzülüp dudaklarından  u

 yetler döküldü:

  Denizde size bir sıkıntı dokunduğu zaman
O'ndan

başka taptıklarınız ortadan yok olur, derken O,
sizi

kurtarıp karaya ulaştırınca yüz çevirirsiniz.» (3)

Müslümanların sağlıcakla kurtulup karaya
çıkmaları

Allah'ın bir lûtfuydu. Mücahitlerle Kıbrıslılar
arasında

çatışma başladığında; kılıçlar öfkeyle şakımaya

başladılar. Müslümanlar korkusuz arslanlar gibi,
düşman

saflarını yara yara adada ilerliyorlardı. Derken

kılıç şakırtıları kesilip, ortalık sakinleşti,
Kıbrıslılar savaşmaktan

vazgeçip teslim oldular.

Ortak dış düşmanlar savaşı kaybedince

Ebuzer'in

orada kalması için, ortada bir sebep kalmamıştı.
Kendi

mücadelesini yeniden başlatmak; Muaviye'yi
korkutup,

sermaye sahiplerini perişan edebilmek için tekrar

Şam'a döndü. Abdullah İbn Sebe Ali'nin taraftan
idi

ve Şam halkını Osman'a ve onun yaptıklarına
karşı

kışkırtıyordu. Ebuzer'in döndüğünü öğrenince,
onun

yanma gelip:

(3) İsra sûresi, 67. âyet.

138

— Ey Ebuzer! Sen gerçekten bu Muaviye'nin

yaptıklarına

ve söylediklerine şaşmıyor musun?.. Sanki

Allah'a ait olmayan bir şey varmış gibi, benim elimdeki

servete, Allah'ın malıdır diyor. Anlaşılan Muaviye,

halkın servetini de ele geçirmek ve müslümanları

mahvetmek için bu sözleri söylüyor!

Ebuzer:

— Sen onun bu sözü söylediğinden emin misin?

— Evet, bütün konuşmalarında böyle söylüyor.

— Allah'a yemin ederim ki, ona itiraz edeceğim.

Ebuzer, hemen yerinden kalkarak telaşla Muaviye'nin

sarayına gitti ve izin isteyip içeri girdi.

Muaviye Ebuzer'i sıcakkanlılık ve güler yüzle karşıladı.

Fakat Ebuzer, onun bu davranışlarını görmezlikten

gelerek öfkeyle bağırdı:

— Ey Muaviye! Sen neden müslümanlarm mallarının,

Allah'ın malı olduğunu söylüyorsun? (4)
Bundan

maksadın nedir?

(4) Dünyada bir taraf Allah, diğer taraf da O'ndan başka olan

her şey vardır. Fakat toplumda ise, bir tarafta Allah ve halk

vardır. Karşılarında ise, halka karşı olan kişiler

gruplar ve

tekelciler vardır. Böyle durumlarda halkı, daima Allah'ın

yerine koyabiliriz, çünkü halk anlamlıdır. «El-Hükmü Lillah,

El-Ard-u Lillah, El-Mal-u Lillah, Fi-Sebilillah...» yani hükümet,

yeryüzü ve sermaye halkındır, kişilerden değildir. (Allah'tan

olmayan nedir ki?)

Muaviyeler, herşeyin Allah'ın olduğunu ve halkın olmadığını

söylüyorlar. Allah'ın görüntüleri (yerdeki vekilleri) nin,

yani kendilerinin olduğunu söylüyorlar. Ebuzer de, Allah'ın

görüntüleri halktır diyor. Kur'an'da bu konularda Allah'ın

adı, halkın adının yerine getirilmiştir
(kullanılmıştır):

«Eğer Allah'a (faizsiz) güzel ödünç verirsiniz,
O, onu sizin

lehinize kat kat arttırır ve sizi bağışlar. Allah,
şükredenlere

arttırandır ve azab etmekte acele etmeyen,
kullarına karşı

sabır ve şefkatle muamele edendir.» Teğabun
sûresi, 17. âyet.

(A.Ş.).

139

Buna karşılık Muaviye gülerek:

— Ey Ebuzer! Allah seni bağışlasın... Acaba biz

Allah'ın kullan değil miyiz? Mal O'nun malı değil midir?

— Sen böyle söyleme, müslümanlarm malı olduğunu

söyle!

— Peki, bundan sonra malın müslümanlarm malı olduğunu söylerim!

Ebuzer gitmeye davranmıştı ki, Muaviye :

— Ey Ebuzer! Seni hangi sebepler bize karşı kışkırttı?

— Ganimet, müslümanlarm haklarındandır ve sen

onlardan kendine hiçbir şey alıkoyamazsın.
Peygamber'in

söylediklerine, Ebubekir ve Ömer örneklerine

rağmen, sen malları kendin ve Beni Ümeyye için

topluyor

sun.

— Ebuzer! Senin zannettiğın gibi ben hiçbir mal

toplamadım. Yalnız halk için harcanmak üzere
mal

topladım. Ben halkı servetten yoksun
bırakmadım. Yoksullara

yardım gereken yerde yardım ettim.

— Senin bu bağışlarının ve yaptıklarının altmda

yatan sebep Allah'ın hoşnutluğı değil. Sen halk
tarafından

bağışlayıcı tanınmak istiyorsun. Öylece
isimlendirilmek

şöhret bulmak istiyorsun. Ey Muaviye, sen

zengini daha zengin, yoksulu da daha yoksul

yaptın!

— Ey Ebuzer bu işten el çek! Sen halkı, sonunu

Alim Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği bir
inkılâba

kışkırtıyorsun.

— Canım elinde olana and içerim ki, zenginler
mallarını

yoksullarla paylaşına kadar davamdan
vazgeçmem!

Ebuzer bu sözleri söyledikten sonra hiddetle
sırtını

dönüp dışarı çıktı.

140

Muaviye başını önüne eğip; «Acaba bu yaşlı ve
inatçı

adamlarla nasıl başedebilirim?!» diye

düşünüyordu.

Daha sonra ayağa kalktı ve odanın içinde bir
aşağı bir

yukarı yürümeye başladı. Sonunda kararını
verip, içinde

üç yüz dinar bulunan bir para kesesinin
getirilmesini

emretti. Bir hizmetkârını da yanma çağırdı ve :

— «Hemen Ebuzer'in arkasından yetiş ve bu
torbayı

ona ver.» diye talimat verdi.

Hizmetçi Ebuzer'in arkasından koşarak, onu
yolda

yakaladı:

•— «Bunu Muaviye sana gönderdi.» dedi.

Ebuzer, hizmetçinin torbayı tutan eline bir bakış
fırlattı:

— Eğer bu benim gibi yoksul bırakılanların
hakkı

olsaydı kabul ederdim. Fakat bağışlıyorsa,
benim buna

ihtiyacım yoktur!

Hizmetçi, torbayı tutan eli havada, Ebuzer'e
bakıp

şaşakalmıştı! Bu cevaba bir türlü anlam
veremiyordu,

acaba kabul mü ediyordu!? Ebuzer oldukça sert
bir

edayla:

— Dön ve kendisine geri ver! Benim ona
ihtiyacım

yok!

Sonra öfke ateşiyile baştan ayağa yanar bir vaziyette

mescide gitti. Halk, özellikle Muaviye'nin eza ve baskısından Ebuzer'e sığınan yoksullar, etrafım sarınca,

tok bir sesle bağırdı:

— Ey sermaye sahipleri! Allah'ın size verdiği mallan

yoksullara dağıtm! Bu dünya hayatı sizleri aldatmasın,

mallarınızdan yoksullara da bir pay ayırın.

Allah'ın Resulü buyurdu ki: «İnsan, benim malım,

benim malım der. Acaba senin yediğin yokolucu, giydiğin

eskiyen değil midir? Ancak bağışladığından baş-

141

ka geriye kalan malın var mı?» Ey zenginler grubu!

Yüce Allah sermayedarlığı yasaklamıştır.
Allah'ın Resulü

: «Mahvolsun altın! Yokolsun gümüş!» diye buyurmuştur.

Halbuki bu sözler sizlerin çok zoruna gidiyor.

Onun dostlarının da ağırına gitmiş ve kendi kendilerine

«Acaba hangi malı alalım?» diye sormuşlardı.

Bunun üzerine Ömer onlara «Ben size Peygamber'in

kararını bildireceğim» diyerek, Peygamber'in yanma

gitti; «Bu söz arkadaşlarımızın çok ağırına gitti.

Kendi aralarında acaba hangi malı toplayalım?
diye

münakaşa ediyorlar» dedi. Sevgili Peygamber
cevabında

«Allah'ı öven dil, şükreden gönül ve iman
üzerinde

sizi destekleyen hanım...» diye cevap verdi.

Malların kıymeti halkın hakkıdır. Ama Muaviye,
bu hakkın tamamını kendi büyüklük ve azameti;
sarayının

koruyucu ve hizmetçileri için harcıyor. Muaviye,
kendisi için iki elbise (biri kışlık, biri yazlık)
den, Allah'ın

evini ziyaretinin masrafı, yemeğinin masrafı ve
ailesinin harçlığından fazlasının caiz olmadığını

unutmuş

mu? Tıpkı Kureyş halkı gibi yaşaması gerekmez

mi? Ne herkesten daha fakir, ne de herkesten daha

zengin olmaması gerekmez mi? Ömer'in davranışı, tavrı

buydu. Acaba Muaviye neden onun izinden gitmiyor?..

Malların kıymetini herkesin arasında eşit bir şekilde

paylaştırması gerekir. Bu şekilde paylaşırma; Peygamber,

Ebubekir ve Ömer zamanında da vardı.

Oysa Muaviye çok sayıda mülkler edinip, onların

döşenmesi ve düzenlenmesi için binlerce dinar

harcıyor.

Müslümanları bir kenara itti. Ömer hacca gittiğinde,

sadece onaltı dinar harcadığı halde oğluna; «Bu yolculukta fazla harcadık.» demişti... Ömer, müslumanlann

önderi... Hac yolculuğunda onaltı dinar harcadığı

halde onu çok buluyor... Ama Muaviye, binlerce

142

dinarı Beni Ümeyye'ye bağışladığı halde, yaptıklarını

az buluyor...»

Ebuzer bu sert ve ateşli konuşmasına devam ederken,

bu söylediklerinin duyulmasından korkan bir

kişi,

Ebuzer'in kulağına eğilerek, yavaşça :

— «Muaviye'ye fazla dokundun, dikkatli ol!»
deyince,

Ebuzer; «Benim arkadaşım Muhammed bana;

«Ne kadar acı da olsa hakkı söylememi ve
kimsenin

kınamasından korkmamamı» söylemişti. Ben
onun her

zaman okuduğı şu duayı okurum :

— Allahım, korkundan sana sığınmıyorum.
Kıskançlıktan

sana sığınırım, hayatın aldatmasından ve ölümün
işkencesinden sana sığınırım.»

Ebuzer'in bu sözleri üzerine, karşısındaki

adamın

sesi kesildi ve boğulup gitti.

Ebuzer, ihtiyatlı müslümanlardan bıkmıştı artık.

Aldırış etmeden konuşmasına devam etti:

— Bunlar kendi yemeklerini hazırlamak için bir

sürü döşeme yapıyor ve uğraşlar veriyorlar. O kadar

çok çeşitli yemekler yiyorlar ki, sindirebilmek için ardından

bir ilaç içmek zorunda kalıyorlar. Halbuki Peygamber,

bu dünyadan karnını iki çeşit yemekle doyurmadan

gitti. Hiçbir gün hurma veya ekmeğe doymamıştı.

Muhammed'in hanımlarının hiçbir zaman ard ar

da, üç gün arpa ekmeğine, sabah ve akşam yemeğinde

doydukları olmamıştı. Allah'ın Peygamberi'nin ailesinin

evinde, aylarca ekmek veya herhangi bir şey pişirmek

için, ateş yakılmadığı oluyordu.

Orada bulunanlardan biri şaşkınlıkla sordu :

— Acaba neyle yaşıyorlardı?!

— Hurma ve su ile. Allah'ın Peygamberi buyurdu

«İnsan karnından daha kötü hiçbir kabı doldurmamıştır.

» Ve yine buyurdu; «Çok yemekten uzak durun, na-

maz kılmakta tembelliğe sebep olur. Vücudu çürütür

ve hastalıkların oluşmasında en büyük etkindir.» Sizlere,

yemekte orta yolu tercih etmek vaciptir. Çünkü

hem israftan uzak durmuş olursunuz, hem vücudunuz

için daha menfaatli, hem de Allah'a ibadet etmekte daha

fazla kuvvet vericidir.»

Peygamber'in arkadaşlarının harcayacak hiçbir

şeyleri olmadığından, dindar olduklarını sanmayın! Hayır,

fakat yalnız Allah'ın hoşnutluğu için ve Allah'ın vadettiklerinden ümitli olduklarından dürüstlük

ve

dindarlığı kendilerine meslek edindiler... Daha sonraları,

fethedilen ülkelerden, Medine'ye bir hayli mal toplandı.

Bir gün Hafsa, Ömer'e; «Baba! Allah gelirimizi arttırdı, bu giydiğinden daha yumuşak elbise giysen;

yediğinden daha yumuşak ve iyi yemekler yesen çok

daha iyi olur.» dedi. Ömer: «Ben seni kendime hakem

tayin edeyim. Söyle bana; acaba Allah'ın Resûlü'nün

karşılaştığı zorluklara karşı nasıl tahammül ettiğini

unuttun mu? Ebubekir'in nasıl yaşadığını
unuttun

mu?!...»

Ömer'in verdiği bu örnekleri, kızının hatıralarını
canlandırıp ağlamasına sebep olmuştu, babasına:
«Sakın

ha! Allah'a yemin ederim ki, saadetlerini anlarım
diye ben de onlarla geçim sıkıntısına ortaklık
ediyordum.

Allah'ın Resulü, gelirin beşte birini alıyordu;
onları

ne saklıyor ne de biriktiriyordu. Öyle ki eline ne
geçerse dağıtıyor ve yemek için bile bir şey
ayırmıyordu.

Bir gün Ayşe, onu aç görünce, üzüntüsünden
ağlamaya

başladı ve:

— Ey Allah'ın Resulü! Acaba Allah'tan sana yemek

vermesini dileyemez misin? diye sorunca,
Peygamber

:

— Ey Ayşe. Canım elinde olan Allah'a and
içerim

ki, eğer ben Allah'tan yeryüzünün bütün
dağlarını, ne-

144

reye gidersem benimle birlikte hareket edecek
şekilde,

altın yapmasını isteseydim, kabul ederdi. Ama
ben dünyanın

açlığını, tokluğuna, fakirliğini, zenginliğine ve

ilesini, sevincine tercih ederim.

Ey Ayşe! Bu dünya Muhammed'e ve
Muhammed'in

hanımlarına layık değildir. Allah bütün büyük
peygamberlerinden

dünyanın çirkinlik ve güzellikleri karşısında

sabredilmesini ister, başkasından hoşnut olmaz.
Beni

de onlar gibi yükümlü kıldı. Bana; «Diğer
peygamberlerin

sabrettiği gibi, sen de sabret.» buyurdu. Allah'a
and içerim ki, O'nun emirlerine uymaktan başka

çarem yoktur. Allah'a yemin ederim ki, onlar
gibi gücümün

yettiği kadar sabredeceğim ve Allah'tan başka
güç ve kudret yoktur.» diye cevap vermişti.

Bir gün Kansir'in valisi olan Celam ibn Cündeb,

Muaviye'nin yanına taraf giderken, sarayın
önünde;

uzun boylu, sırtı biraz bükülmüş, yanakları
sarkmış,

buğday renkli ve çıkık kemikli bir adamın
öfkeyle bağırıldığını

gördü.

— «Ateşin (Cehennem'in) yükleri sizler için
geldi!

Allahım! Nehyil münker'i tenkit edenlere lânet
et! Ey

Allahım, Emr'il ma'ruf'u terkedenlere lanet et!»
(5)

Muaviye'nin yüzünün rengi uçuklamıştı.
Korkuyla

titriyordu. Yüzünü Celam'a çevirerek, dertli ve çilekeş

bir tavırla:

(5) Lanet sözcüğü akidevî Konularda çok tartışmalara sebep

olmuştur. Kafirler için kullanılan bir beddua olduğu sanılmıştır.

Yezid'e lanet edilir mi, edilmez mi? diye çok tartışılmıştır.

Fakat Arap diline, âyet ve hadîslere dikkat edildiğinde

görülür ki, lanetten maksat «Allah'ın rahmet ve yardımından yoksun kalmaktır. O'nun azabına uğramaktır.

Bu kavram ise mü'minler için ve kâfirler için de geçerlidir.

(Yayıncı).

F.: 10 145

— Bu bağırان adamı tanıyor musun?

— Hayır.

Muaviye çaresiz bir şekilde :

— Kim beni Cündeb İbn Cünade'nin elinden kurtarabilir?

Her gün tepemize dikilip, duyurmak istediklerini yüksek sesle söylüyor.

Daha sonra etrafındakilere:

— Onu benim yanıma getirin! diye emir verdi.

Ebuzer'i çeke çeke, sarayın önünden
Muaviye'nin

yanına getirdiler ve karşısında ayakta durdurdular.

Muaviye;

— Allah'ın ve Peygamberin düşman! Her Allah'ın

günü tepemize dikilip bu işi tekrarlıyorsun.
Peygamber'in

ashabından birini, Osman'ın iznini almadan, ne zaman öldürtmek istediysen karşımda seni görüyordum.

Ama senin Ölümünle ilgili Osman'dan izin almam

gerekiyor...

— Ben Allah'ın ve Peygamberi'nin düşmanı değilim.

Sen ve baban Allah'ın ve Peygamberi'nin düşmanıydınız.

Görünüşte müslüman oldunuz, oysa gerçekte

kâfirsınız (6).

(6) Tabakat tbn Sa'd.

Burada kâfir deyimi mutlak dinsizlik manasında değildir.

İslâm dininin esas ruhuna inememişsiniz. Onu yaşamıyorsunuz.

Sadece İslâm safında yer alıp heva ve hevesiniz peşine

gidiyorsunuz demektir. Yoksa eğer Ebuzer, Muaviye'yi

mutlak kâfir bilseydi, onun emrinde cihada çıkmazdı. Şiilerin

bu gibi sözlere bakıp bazı sahabilerin küfrüne hükmetmeleri

tarafgirane ve yanlış bir iştir. Fitneye sebep olmaktan başka

bir Şeye yaramaz. (Yayınacı).

146

SÜRGÜN

«Ebuzer'den daha doğru konuşant ne
gökler tammtş, ne de böyle biri yeryüzüne
gölge salmıştır.»

«Peygamber.»

Ebuzer, zenginlere ve sermaye sahiplerine karşı
yaptığı mücadelesine, hamlelerini daha da
sıklaştırtarak

devam ediyordu. Varlıklılardan uzak duruyor,
onları,

mallarını ve servetlerini yoksullara dağıtmaya;
eşitliğe davet ediyordu. Peygamber, Ebubekir ve
Ömer

zamanında olduğu gibi; eşitlik için, servetlerini
yoksullar

arasında dağıtmaya çağırıyordu. Ebuzer'in bu
aydınlık fikirleri ve uyarıcı sözleri, zulmün
kalesini

sarstı. Yardıma muhtaçların ve yoksulların
yüreğinde

intikam ateşi yaktı. Bu ateş, Beni Ümeyye
hanedanının;

zulüm rejiminin, ortadan kalkmasının
belirtisiydi.

Yoksullar ve muhtaçlar ellerinden alınmış olan
haklarının

farkına varmışlardı. Bu hakları elde etmek için;

zenginlere, köleliğe, köle sahiplerine ve
tüccarlarına

karşı ayaklandılar. Zenginler, yaklaşan inkılâp ve isyanı

hissedince, Muaviye'ye koşup, bu işe bir çare bulmasını

istediler. Peygamber'in korkusuz ve yiğit yaveri

Ebuzer'in, düşünce ve görüşlerinin ortaya çıkaracağı

etkiden ürkmüşlerdi. Muaviye'ye onun hakkında çeşitli

şikâyetlerde bulundular. Muaviye de, onu bulup getirmeleri

için adamlarını Ebuzer'i aramaya gönderdi. Ebu-

147

zer'in Şam'da yaktığı bu ateş, her gün biraz artarak,

yeni zenginlerin ve eski eşrafın hayatını

tehlikeye sokuyordu.

Zaten Muaviye de dini otoritesini sarsan,
emellerine engel olacak bu inkılâp ateşini, bir an
önce

söndürmek istiyordu.

Ebuzer ince uzun boyluydu, kararlılığı
yüzünden

okunuyordu. Yanına vardığında, Muaviye
yerinden

kalkarak, onu karşılamaya koştu. Ebuzer'e sevgi
ve

ilgiyle yanında yer gösterdi. Daha sonra
hizmetçilerine

yemek getirilmesini emretti. Ömründe ilk defa
gördüğü

birbirinden güzel yemekleri, Ebuzer'in önüne

dizdiler.

Muaviye ne kadar ısrar ettiyse de Ebuzer kabul etmedi ve:

— «Allah'ın Peygamberi'nin zamanında, benim yemeğim,

haftada bir kilo arpa idi. Allah'a yemin ederim

ki, bu yemeğime başka bir şey ilâve etmeyeceğim. Allah'a

kavuşuncaya kadar da böyle yemeye devam edeceğim.

» diye karşılık verdi.

Yüzünü Muaviye'y© çevirip üzgün bir ifadeyle :

—• Değişmişsiniz!.. Sizin için arpadan ekmek pişiriyorlardı;

hamur konulacak yer yoktu. Ateşin dumanına

tutulduktan sonra, iki parça etle yenilirdi. Oysa
şimdi

eşit çeşit yemekleri değişik şekillerde pişirip
yiyorsunuz;

sabah bir elbise, akşam ise başka bir elbise
giyiyorsunuz,

halbuki Peygamber'in zamanında böyle
değildiniz!..

Muaviye:

— O devirler gerilerde kaldı! şimdi biz, yabancı
bir lkedeyiz. Bunların karşısmda ululuk ve
azametle

davranmazsak, bizi yoksul ve güçsüz
sanacaklardır.

(*) Daha evvel Hz. Ömer de, onu ipek elbiseler
içinde görünce,

ona sert çıkışmış. İmparatorlara benzediğini söylemiş... Bu

cevabı alınca susmuştur, tbn-i Haldun bu bilgiyi verdikten

sonra Hz. Ömer, onu, iyi niyetli sanıp İlişmedi diyor.

148

— Sakın ha! Ben durumumu asla değiştirmeyeceğim;

öteki dünyada Allah'ın Resûlü'ne en yakın adam

olsam bile... Peygamber'in «Kıyamet gününde bana en

yakın olan insan, bu dünyayı ben nasıl terkettiysem

öylece terkedendir.» dediğini işitmiştim.

Aranızda benden

başka kimsenin böyle olmadığına Allah'ın adına
yemin ederim.

Muaviye:

— Ey Ebuzer, sermaye sahipleri seni bana
şikâyet

ettiler. Söylediklerine göre, sen yoksulları
kendilerine

karşı kıskırtıy örmüşsün. Doğru mu bu?

— Ben onları sermayedarlara karşı
aydınlatıyordum.

— Niçin?

— Çünkü Allah, Kur'an'da diyor ki: «Altın ve
gümüşü

hazine edip de Allah yoluna hare amayanları

elem verici bir azab ile müjdele.» (1) İşte ben de,
servet

ve mal peşinde koşanları şiddetli bir azapla müjdeliyorum.

— Bu âyet, kitap ehli için nazil olmuştur (indirilmiştir)

(2).

— Hayır, bu âyet hem bizim için, hem de onlar için indirilmiştir.

— Ben, sana bu işlerle uğraşmamanı emrediyorum!

— Vallahi halkı dürüstlüğe ve dindarlığa davet etmeye;

zenginleri ve sermaye sahiplerini de şiddetli bir azapla müjdelemeye devam edeceğim!

— Senin iyiliğin için bu işlere son vermeni diliyorum.

(1) Tevbe sûresi, 34. âyet. Ayette, geçen infak;
(nafaka vermek)

sınıflar arasındaki sosyal çukuru kapatmak
manasına gelir.

Nifak, çukur demek. İnfak ise çukuru
doldurmak demektir.

(2). Kur'an'dan önce kitap ehli olanlar, Yahudi,
Hrisüyan ve

Zerdüştilerdir.

149

— Vallahi, servetler bütün insanlar arasında eşit
olarak paylaş tırılncaya kadar, benim
mücadelem son
bulmayacaktır.

Muaviye tehditkâr bir sesle:

— Ey Ebuzer! Bu iş ikimizin arasmda ayrılık

doğuracaktır,

dikkat et!..

Ebuzer soğukkanlılıkla:

— «De ki, bize ancak Allah'ın (takdir edip) yazdığı

dokunur (zarar verir)» (3) âyetini okudu.

Muaviye, Ebuzer'i sarayından kovarak kimsenin

ona yaklaşmamasını emretti. Ebuzer oradan ayrıldıktan

sonra doğruca mescide gidip abdest aldı ve Kur'an

okumaya başladı. Bu sırada üzerinde kaba elbiseler bulunan

kızı çıkageldi. Benzi sararıp solmuştu. Babasının

önünde durarak:

—• Ey babacığım. Mal ve sermaye sahipleri, senin

paranın, öz gelirinden fazla olduğunu söylüyorlar?.,

dedi.

— Kızcağızım! Sen onlara kulak asma. Allah'ın

lûtfu ile birkaç kuruştan başka, altın ve gümüşten hiçbiri

babanın yanında yer almayacaktır.

Ebuzer'in kızı geri döndü, Muaviye ve çevresindeki

elpençe hizmetkârları camiye girdiler.

Münadi (müezzin) halkı namaza çağırdıktan sonra

Muaviye minbere çıkarak konuşmaya başladı:

— Mal bizim malımız, ganimet bizim

ganimetimizdir.

İstediğimize verir, istediğimizi de yoksun bırakırız.

Dinleyenlerden biri ayağa kalkarak, Muaviye'ye karşı, cesur ve tok bir sesle:

— Mal bizim malımız, ganimet de bizim ganimetimizdir.

Kim bizi yoksun (mahrum) bırakmak isterse,

Allah'ın huzurunda, hesabını kılıçlarımızla görürüz!

(3) Tevbe sûresi, 51. âyet.

150

Muaviye başını önüne eğdi. Bu sözlerin, Ebuzer'in

başının altından çıktığını anlamıştı, bunu başkası

yapamazdı.

«Acaba bütün ihtilalcilere örnek olacak bir

biçimde, bu küstah adama, sert mi davranmalıydı. Böyle

davranırsa, kendisine karşı başgösteren isyanı daha

da yaygınlaştırmış olmaz mıydı?..» Devrinin zeki politikacısı,

düşünüp taşındıktan sonra bu meseleyi en güzel halletmenin yolunun, halkı kandırmak olduğuna karar kıldı .

Namaz bittikten sonra Ebuzer'in yandaşı olan o müslümanın ayağının dibine bir adamını göndererek

halka; *Bu adam bana hayat verdi. Allah da ona hayat

versin. Ben Allah'ın Resûlü'nün şöyle dediğini duymuştum

: «Benden sonra gelecek iktidar sahiplerine kimse

karşı koyamayacaktır. Bunlar kendilerini maymun gibi

ateşe atacaklardır!» dedi.

Daha sonra Muaviye kendi sarayına döndü. Sınırinden

dişleri birbirine kenetlenmişti, bağırp duruyordu.

Odasına birkaç akrabası girdiğinde halini görüp şaşakaldılar. Birisi dayanamayıp sordu :

— Hayrola, ne oldu?!

— Ebuzer beni rezil etti! Vallahi, eğer onu

serbest

bırakırsak halkı bize karşı kışkırtacaktır.

— Vallahi, ben seni onun elinden kurtaracağım.

— Çok zor, ona hiç bir şey kâr etmiyor.

— Nereden biliyorsun?

Adam hemen Ebuzer'in evine koşarak kapıyı şiddetle

çalmaya başladı. Ebuzer kapıyı açınca karşısındakini

tanımadı. Fakat, kötülüğü yüzünden okunuyordu.

— Hayrola? diye sordu.

— Hayır Ebuzer! Serdir, eğer Muaviye ile çatışmaktan

ve halkı ona karşı kışkırtmaktan vazgeçmez-

sen, bugünden itibaren yeryüzünde bir adım daha atamayacaksın.

— Ben ölmekten korkmuyorum.

—• Ebuzer! Sen bu işten elini çekip Muaviye'yi kızdırmazsan

senin için iyi olur!

— Muaviye'yi öfkelenlendirmek benim için Allah'ın

öfkesinden daha iyi ve hayırlıdır.

— Kendi kendini tehlikeye atma, halkın gönlünü bize karşı kıskırtıp, onları kendi tarafına çevirme!

— Allah'a yemin ederim ki, bütün mallar ve servetler

müslümanlar arasında paylaşılcaya kadar, bu

işin peşini bırakmayacağım.

— Allah'a yemin ederim ki, biz senin neden göğsüne

taş bastığımı biliyoruz! Vallahi bu işten el çekmezsen

azap kırbacını sana vurup işkence ederiz.

— Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın kitabının yönüne

dönmenize kadar savaşmaktan vazgeçmeyeceğim.

Adam çaresizlikle başını önüne eğdi ve sustu.
Ebuzer'e

ne yapacağını şaşırmıştı. Tehdit onu hiç etkilemiyordu.

Belki, istekleri tatmin edilirse bu işten vazgeçebilir

diye düşündü.

— Ey Ebuzer, anan matemini tutsun! Ali, sana ne

fayda sağlayabilir, ne de zarar verebilir. Ama Muaviye'nin

zenginliği denizin dalgaları gibi bitmek tükenmek

bilmez; senin elindedir.

—• Ben sizin paralarınıza muhtaç değilim. Allah'ın

hoşnutluğundan başka bir şeyde gözüm yoktur.

— Benden söylemesi, sen kendi ayağınla ölüme gidiyorsun!

— Benim için ölmek böyle yaşamaktan daha iyidir.

1 * *T* *p

Bela ve şiddet dalgaları Ebuzer'i dört bir yandan kuşatmıştı, Beni Ümeyye'nin zulüm ve işkenceleri aralıksız

devam ediyordu. Maaşını kestiler. Fakat, Ebuzer mücadelesinden bir an bile vazgeçmedi ve zaaf göstermedi.

Basma çevrilen olayların fırtınasında bir an bile titremedi. Aksine sermaye sahiplerine karşı sürdürdüğü

mücadelesini daha da şiddetlendirdi. Muaviye"ye

açıkça hakaret ediyordu. Osman'ın hükümetinin elindeki

silahı; yüzlerindeki kutsanmış perdeyi yırtarak. ellerinden alıyordu.

Bir gün halkm arasında durdu ve :

— Beni Ümeyye, beni fakirlik ve cinayetle tehdit

ediyor. Halbuki ben fakirliği, zenginlikten daha çok severim;

toprağın altını üstüne tercih ederim!.. Ey zenginler!

Allah'ın servetini, kölelere geri verin. Demeyin

ki Allah'ın eli açık değildir ve Allah fakirdir...

«Her

halde mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır.

Büyük

mükâfat Allah katındadır. Gücünüzün yettiği kadar

Allah'tan korkun, dinleyin, itaat edin. Kendi lehinize

(mallarınızdan) hayırlı yollara harcayın; kim nefsinin

aşırı cimrilik, kıskançlık ve ihtirasından korunursa, işte

onlar muradlarına eren, umduklarına kavuşanlardır.

Eğer Allah'a (faizsiz) güzel bir ödünç verirsiniz,

O, onu sizin lehinize kat kat arttırır ve sizi bağışlar.

Allah, şükredenlere arttırandır ve azab etmekte acele

etmeyen, kullarına karşı sabır ve şefkatle muamele

edendir. Görüleni de görülmeyeni de bilendir. Çok üstündür,

çok güçlüdür, hikmet sahibidir.» (4) diye haykırmaya

başladı.

(4) Teğabun sûresi, 14 -18. âyetler.

Allah yoluna harcanan her para ve mal, Allah'a verilen bir

ödünç sayılmıştır. Faizsiz olmak şartıyla. Fakat, Allah onu

kat kat arttıracaktır.

153:

Ebuzer, o gün sermaye sahiplerine karşı yaptığı

hamlelerini daha da sıklaştırdı. Onları, servetlerini halkın

arasında paylaştırmaya, gece olup evinin yolunu

tutana kadar devam etti. Yola koyulunca, evde hasta

yatağında bıraktığı kızını hatırladı. Kızının hastalığı son

kertesine ulaşmıştı. Oysa, sabahtan beri kendi mücadelesi

ve konuşmalarına dalıp kızını unutmuştu.
Ansızın

kulağının dibindeki bir sesin gönlünün
derinliklerinde,

şu âyeti okuduğunu hissetti: «Her halde
mallarınız

ve çocuklarınız bir imtihandır... Her halde
mallarınız

ve çocuklarınız bir imtihandır...»

İçindeki ses yavaş yavaş yükselerek, dilinden
dışarıya

kelimeler halinde döküldü. Ağzından çıkan
kelimeleri

iyice işitiyordu artık, başını önüne indirerek

evine

ulaştı. İçeri girdiğinde kızının baştan ayağa bir parça

kumaşa sarılı olduğunu ve boylu boyunca yattığını

gördü. Anası da yatağının bir kenarına ilişmiş, yüreğini

yakan acının gölgesi yüzünü kaplamıştı. Göz yaşları

gözlerini doldurmuştu, gözleri dolu dolu idi. Karısının

bu halini görünce boğazını sıkan düğüm açıldı ve

ağlamaya başladı. Göz pınarlarından yağmur gibi yaşlar

süzölüyordu. Ebuzer başını indirip, düşüncelere dalarken

gözlerini sıkıca kapattı ve hafifçe mırıldandı:

— Biz Allah'tanız ve O'na geri döneceğiz.

Daha sonra bir köşeye çekilerek başını önüne indirdi.

Eve kederli bir sessizlik çökmüştü. Ebuzer, Kureyş'in

müslüman olmadan önceki günü hatırladı:

Peygamber ile beraber Medine'de idi. Sabahleyin Medine'ye

saldındığında, oğlunu öldürüp kaçmışlardı.

Sevgili Peygamber, kendisini teselli ettikten sonra şöyle

mırıldanmıştı:

— «Kuvvet Allah'tan başkasında değildir. Ölmek

için doğarlar ve yıkmak için yaparlar.»

* * *

154

Ebuzer saldırılarına tekrar başladı. Sermaye sahiplerini

acı bir azapla müjdeliyor ve Muaviye'nin iktidarını

sarsıyordu. Muaviye kendisini Ebuzer'in elinden

kurtaracak bir çare arıyordu. Bu tehlikeli ihtilalciyi

nasıl meydanlardan uzaklaştırmalı? diye düşünüyordu.

Sonunda, zenginlik ve sermaye sahipleri karşısında

şiddetle mücadele eden bu adamı halka nasıl rezil edeceğine

karar verdi. Onun niyetinin mal ve altın olduğunu

isbat edebilirse, istediğini elde edebilirdi. Çünkü

takva, mücahidin biricik silahıdır. Münafığın silahı ise

töhmettir. Öyleyse bu işi nasıl becerebilirdi?
Muaviye

bir çare bulması gerektiğini düşünmekte haklıydı. Çünkü

iktidarını büyük bir tehlike tehdit ediyordu.
Ebuzer

yaptığı konuşmalarla, karanlıklarla kuşatılmış olanların,

çevresini aydınlatıyordu. Muaviye, sonunda istediğini

elde edebileceği güvenilir bir yol bulduğunu sandı.

Geceleyin bir hizmetçisini çağırarak Ebuzer'e götürmesi

için bin dinar verdi. Gece geçti, Muaviye sabah namazını kıldıktan sonra, habercisini çağırarak;

«Muaviye beni öylesine dövdü ki vücudum yaralar içerisinde,

sana getirdiğim para başkasına aitmiş, ben yanlışlıkla sana getirmişim de.» dedi.

Hizmetçi gidip Ebuzer'i gördü ve Muaviye'nin kendisine

söylediklerini tekrarladı. Ebuzer:

— Oğlum! Allah'a yemin ederim ki getirdiğin paradan

bir dinarı bile sabaha kadar yanımda kalmadı.

Bana o parayı toplayabilmek için, üç gün mühlet vermesini

söyle.

Muaviye Ebuzer'in bin dinarı fakirler arasında
paylaştıracığını,

hatta sabaha kadar yanında kalmayacağını

biliyordu. Ebuzer'in söylediği her şeyi
yapacağından

emin olmuştu. Yumuşak davrandı, fayda
vermedi.

Sert davrandı, olmadı. Para vermekle onu
harcamak

istedi, gücü yetmedi. Son çare onu Şam'dan
uzaklaştı-

155

malıyım, diye düşündü. Bu fikrini
gerçekleştirmek için,

Osman'a; «Ebuzer'in çevresinde bazı gruplaşmalar var.

Bunlar benim işlerimi zorlaştırıp başımı ağrıtıyorlar.

Onları sana karşı ayaklandırmasından korkuyorum.

Eğer Şam halkı sana lazımsa Ebuzer'i ortadan kaldır.»

diye bir mektup yazdı.

Osman da cevabında: «İnkılâp dişlerini göstererek,

alevlerinin kıvılcımlarını etrafa saçmaya başladı.

Sen bu yaranın üstünü açma. Ebuzer'i çelimsiz bir merkebe

bindir ve ona en ağır şekilde, kötü davranarak

bana gönder. Halka engel ol, elinden geldikçe

soğukkanlı

davran. Eğer halka karşı bir alıp vereceğin olmazsa,

onlardan da sana ilişmezler.» diye Muaviye'ye nasıl davranması gerektiğini yazdı.

Emir'ül Mü'minin'in Osman'ın mektubu, Muaviye'-

ye ulaştıktan sonra halk Ebuzer'in sürgüne gönderileceğini

öğrendi. Yoksullar ve kimsesizler sevdikleri adamın

bu haberini alınca çok müteessir oldular. Yaşlı

gözlerle fedakâr arkadaşlarının çevresine toplandılar.

Bunlar, Muaviye'nin rejiminin korkusuyla, kendilerini

pervasızca savunan dürüst ve sağlam sığmağa
iltica

edenlerdi. Fakat şimdi bu sığınakları da gidince,
kendilerinin

Yeşil Köşk'te oturanlar tarafından tekrar esir

alınacaklarını hissediyorlardı. Ona yapılan bu
davranışa

engel olmak istiyorlardı. Ebuzer, sevgi ve
fedakârlık

dolu bakışlarını onların yüzüne dikerek :

— «Arkadaşlar! Ben size yararlı olanı tavsiye
ediyorum.

Fitne ve ayrılığın yanında değilim, Allah'a şükür

ediniz! (Kalabalık huşu içerisinde; «Allah'a
şükürler

olsun» dedi) Eşhedüenlailahe illallah ve eşhedü

enne Muhammeden resulullah. (Kalabalık da kendisiyle

birlikte şehadet getirdi.) Arkadaşlar! Ben kıyametin

gerçek olduğuna şehadet ederim, Cennet gerçektir, Cehennem

de gerçektir. Allah'tan gelen her şeyi onaylı-

156

yorum. Siz de bana şahit olun. (Oradakiler: Şahidiz.).

Eğer bir kimse, sitemkâr ve günakâr dostları olmadan

ve böyle bir inançla ölürse, Allah'ın rahmeti ve Peygamberin

şefaatiyle müjdelensin! Arkadaşlar! Ne zaman

hıyanet edilirse, nasıl namaz kılıyorsanız ve nasıl

oruç tutuyorsanız öylece gazabnak olun. Siz Allah'ın

gazabı ile bu reislerin ve dönemin iktidarını elinde tutanların

sevinmesine fırsat vermeyin Eğer hıyanet

ederlerse, onlardan uzaklasın. Eğer işkence görür ve

sürgüne gönderürseniz, o zaman Allah'ı sevindirirsiniz.

Alah daha yüce, daha büyük ve sevindirilmeye daha

layıktır. Kulu sevindirmek için, Allah'ı kızdırmak

yakışmaz.

Ebuzer'i, sert bir ağaçtan yapılmış palam bulunan,

bir devenin üzerine bindirdiler. Bizans'tan kalan
beş

vahşi köleyi onu götürülürken refakat etmesi
için memur

ettiler. Bunlar Muaviye'nin emri gereği onu çok
hızla götürüyorlardı. Dinlenmesine de hiç
müsaade etmediler.

Sonunda bacaklarının derisi soyuldu ve ölüm
yüreğini sıkıştırmaya başladı. Büyük bir sıkıntı
içerisindeydi.

Bu beyaz derililerin kaba davranışları karşısında
büyük bir sıkıntı içerisine düşmüştü. Bu
yolculuğun

verdiği sıkıntı bir yana, İslâm topluluğu içindeki
fesat dalgaları hepsinden daha kötüydü :
Muhammed'in

temelini sağlam attığı İslâm topluluğunun dayandığı;

kardeşlik, birlik, beraberlik ve sınıfların eşitliği, halkın

arasında çıkarılan fesat dalgalarıyla ortadan kaldırılıyordu.

Bunlar elbirliği ederek Ebuzer'i ümitsizliğe sevk ediyordu.

Deve bir gemi gibi çölü hızla yarararak yol

alıyordu. Ebuzer suskun ve düşünceliydi.

Çektiği şiddetli

sıkıntının hüznü yüzüne vurmuştu. Basma gelen

bunca sıkıntının, Allah'ın kitabının emrettiği her şeyin

peşinden gitmesinden ve halkı iyiliğe davet etmesinden

geldiğini hissediyordu. Daha sonra Peygamber ile Me-

157

dine'de birlikte yürüdükleri günü hatırlayıverdi: Peygamber

kendisine; «Benden sonra, çok yakında, senin

başına bir belâ gelecek» demişti, o zaman; «Allah yolunda

mı?» diye sormuş ve Peygamber de; «Allah yolunda

» diye cevap verince «Allah'ın rızasına razıyım»

diye cevap vermişti kendisi de. Bu hatıralar, kalbini

güven ve kararlılıkla doldurdu. Yüzüne gölge salan

üzüntü ve sıkıntıların yoğun bulutlarını

dağıtıverdi.

Ruhunu bir rahatlık ve hafifliğin kapladığım
hissediyordu.

Birdenbire bu seçtiği yolda (mücadelesinde)
basma

gelen sıkıntı ve eziyetlere karşı dayanma
gücünün

arttığını hissetti.

Ebuzer'i bir dakika bile dinleme fırsatı
vermeden,

süratle götürüyorlardı. Oysa o, gördüğü bütün
eziyet

ve sıkıntıları ruhunda yok ediyordu. Yüreğini
Allah'a

dayamıştı. İleri gelenler, Osman'ın hükümeti ve
Mua~

viye'nin Yeşil Sarayı ile giriştiği çatışmayı;
büyük

servetler elde eden sermaye sahiplerini; yaşamak
için

gerekli olan her şeyden yoksun bırakılanları ve
İslâm'ın

ürkütücü geleceğini; Muhammed'in ve ailesinin
yoksulluğunu,

Ali'nin hakkının yenilmesini; kendi basma

gelenleri ve tatsız kaderini düşünüyordu.

Ebuzer, sevgili

arkadaşı Muhammed'in sevimli yüzünün, üzüntü

bulutlarının arasından ve ufukların
kenarlarından,

memnuniyet dolu bir tebessümle kendisine
baktığını

görüyordu. Bu düşünceler, Ebuzer'in zihnini o kadar

meşgul etti ki; ne kendisine yapılan zulüm ve bu vahşilerin

kabalıkları, ne de Osman ve Muaviye'nin iktidarlarının

baskıları hatırına bile gelmiyordu. Muhammed'in

—sevgili rehberinin— hatırasının tekrar canlanması,

içindeki sıkıntıları ve zayıf vücudundaki, yaraları

tedavi etmiş, ona yeni bir can bağışlamıştı.

Gurubun eteğinde, Medine uzaktan göründü ve

cana canlar bağışlayan akşam ezanı Ebuzer'i kendine

getirdi. Sel dağının eteğinde halka oluşturan bir grubun

oturduğunu görünce, uzaktan bağırmaya başladı:

— Medine halkına tarihi bir isyanın başlangıcını müjdeleyin!..

Atlı dağın eteğine yaklaştı.

Osman, Ali ve birkaç kişi daha.

Osman:

— Allah, seni görmek için hiçbir göze ılık vermesin,

ey Cüneydib! (5)

— Ben Cüneydib'im, ama Allah'm Resulü beni «Abdullah

» diye isimlendirdi. Ben de Peygamberin seçtiği

adı, kendi adıma tercih ettim.

— Neden Şam halkı senin dilinin yarısından bu kadar şikâyet ediyor?

Ebuzer:

— Sermaye biriktiriyorlardı, ben de onlara ateşle dağlanacaklarını müjdeledim.

Osman:

— Sen bizim «Allah fakirdir, biz ise zenginiz» dediğimizi

zannediyorsun?

—• Eğer böyle düşünmüyorsanız, Allah'ın servetini,

O'nun kullarına dağıtınız. Sana nasihat ettim beni hain

saydın. Arkadaşına da nasihat ettim, o da benim

hain

olduğumu kabul etti!

Osman:

—• Yalan söylüyorsun. Sen ihtilâl çıkarmak istiyorsun

ve onu seviyorsun. Sen, Şam'ı bize karşı ayaklandırđın.

—. İki arkadaşın (Ebubekir ve Ömer'in) rejimini devam ettir ki; kimsenin senden bir alacağı kalmasın.

— Sana ne bu işlerden? Annesiz!

C 5) Cündeb'in küçültülmüşü (: Cünde bcık), Ebuzer'i tahkir etmek

için.

— Allah'a yemin ederim ki «Emr'il ma'ruf ve nehy'ü münker»den başka bende bulacağın başka bir

bahane yoktur. Bana karışamazsın.

Osman'ın kan beynine sıçramıştı yüzünde öfke dalgalan

koşuşturuyordu. Bağırıyor:

— Bu yalancı ihtiyarı ne yapacağımı bana söyleyin?!

Söyleyin bana, döveyim mi? Öldüreyim mi?
Müslümanları

birbirine düşürdü. İslâm memleketlerinden
sürgün mü edeyim?

Ali:

— Ben; kendi adamlarından birinin Firavun'a söylediğinin

aynısını sana söyleyeyim: «Eğer yalancı ise yalanı kendisine dönecektir. Eğer dürüst ise gelecekte

olacağını söylediği şey başımıza gelecektir.» (6)

Osman, Ali'ye çok sert sözlerle cevap vererek kendisini

de Ebuzer ile ortak olmakla suçladı. Bunun üzerine,

Ali daha sert sözlerle Osman'a cevap verince tartışma

daha da kötüleşti. Halk aralarına girerek ikisini

de sakinleştirdi. Sonunda Osman; «Ben Ebuzer ile aynı

yerde oturmayı ve konuşmayı yasaklıyorum» dedi. Ebuzer,

Osman'm yanma gittikten sonra; onun
emrettiğinin

tam aksine, halk sanki o güne kadar onu hiç
görmemiş

gibi, etrafına toplandı ve sözlerini hayranlıkla
dinlemeye

başladı. Osman, ondan fetva sorulmasını
yasaklamasına

rağmen Ebuzer'in fetvaları peşpeşe çıkmaya
devam ediyordu.

Yine bir gün mescitte otururken adamın biri
gelerek

ona:

— Osman'ın memurları vergilerimi
ağırlaştırdılar.

Acaba daha fazla vergi vermemek için

mallarımın bir

kısmını vergi memurlarından gizleyebilir miyim?
diye

bir fetva sordu. Ebuzer:

(6) Mü*min sûresi, 28. âyet.

160

— Hayır, malını tut ve hakkınız olanı alıp
hakkınız

olmayanı bırakın» de. Eğer sana haksızlık
yaparlarsa,

kıyamet günü hesabı görülecektir.

Bu sırada Kureyş'ten bir genç :

— Ey Ebuzer! Acaba Emir'ül Mü'minin seni
fetva

vermekten alıkoymadı mı?

Ebuzer:

— Vay sen dedektif misin?! Canım elinde olana
yemin ederim ki; kılıcı buraya (boynunu işaret
ederek)

dayasalar, kanaat getirirsem; gücüm yeterse
başım

kesilmeden önce yine Muhammed'den işittiğimi
söylerim.

Ebuzer mücadelesini yeniden ele aldı.
Hücumlarını

köle sahiplerine ve zenginlere karşı daha da
şiddetlendirdi.

Onları, sınıf farklılıklarının ortadan
kaldırılmasına,

eşitliğe ve servetlerini halka dağıtmaya
çağırıyordu.

Osman, fakirleri zenginlere karşı ayaklandıran âyet

ve hadisleri açıklamaktan uzak durması için Ebuzer'e

haber gönderdi. Fakat, Ebuzer buna aldırış bile etmedi.

Kölelerin azat edilmesi, eşitlik ve servetin insanlar arasında

paylaşılması için, Osman'ın hükümetine tekrar

saldırmaya başladı, hamlelerini sıklaştırdı.

Osman, bir

gün Ebuzer'in etrafını saran kalaabhk bir halk kitlesini

tahrik ettiğini gördü. Yanına gelmesi için peşine

bir adam gönderdi. Ebuzer, Osman'ın yanına geldiğinde,

orada Ka'ab'ül Ahbar ile birkaç kişi daha olduğunu

gördü. Osman:

— «Ey Ebuzer! Ne zaman bu işlerden elini çekeceksin?

» diye sordu.

— Ne zaman yoksulların hakları zenginlerden alınırsa.

Osman (orada bulunanlara dönerek) :

— Sizce bir insan zekâtını verdikten sonra başkasının

onda bir hakkı kalır mı?

F.: 11 161

Ka'ab'ül Ahbar:

— Hayır, Emir'ül Mü'minin. Malının zekâtını verdikten

sonra bir tuğlası altından, bir tuğlası da
gümüşten

bir ev yaptırsa bile onun boynunda kimsenin
hiçbir

hakkı yoktur.

Ebuzer elindeki bastonu, Ka'ab'ın göğsüne
şiddetle

vurarak bağırdı:

— Yalan söylüyorsun, ey Yahudizâde!

Daha sonra da şu âyeti okumaya başladı:

«Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz
(hakiki

imanı yansıtan) iyilik ve erdemlilik değildir.
Ama

(gerçek) iyilik ve erdemlilik: Alah'a, ahiret

gününe,

meleklerle, kitaba ve peygamberlere inananların,
malı,

ona olan sevgisiyle yakınlarına, yetimlere,
yoksullara,

yolda kalmışlara, dilenenlere, köleleri ve esirleri
kurtarmaya

harcayanların, namaz kılan ve zekât verenlerin;

andlaşıp, andlaştıkları zaman verdikleri sözü
yerine

getirenlerin; zorda, darda ve savaşın kızııştığında

sabredenlerin (bu durumları ve imkânları) dir.
İşte

bunlardır doğru olanlar ve bunlardır korunup
sakınanlar.

» (7)

— Görmüyor musun, zekât vermek, akrabalara
mal vermek ve yoksullar ile köleler arasında bir
fark

vardır. Bunlar arasında zek tın en önce
olduğunu görmüyor

musun? Servet biriktirmeyi yasakladığını ve
hayır yolunda nafaka vermeyi emrettiğini
görmüyor

musun?

Osman:

— Ebuzer yeter! Halkı aşın zorlamayla takva
sahibi

yapamazsın. Benim görevim Allah'ın
hükümlerine

göre karar vermektir ve halkı orta yola
sevketmek r.

(7) Bakara sûresi, 177. âyet.

162

Ebuzer:

— Biz, zenginlerle, mallarını dağıtıp
komşularına

ve kardeşlerine iyilik edene ve akraba
ziyaretlerini yerine

getirene kadar anlaşılamayız.

Ka'ab:

— Malının zekâtım veren bir kimsenin
boynunda

başkasının borcu yoktur.

Ebuzer, bastonunu bir daha kaldırarak Ka'ab'ın
göğsüne vurdu ve öfkeyle :

— Eğer halkın servetini ele geçiren biri; onların

hakkım haksızlıkla elde ettikten sonra, bu servetin zekâtını

verirse, sen onu üzerine düşeni yapmış mı sayacaksın?

diye bağırarak dışarıya çıktı.

Osman, Ebuzer'in gönlünü almak için bir kölesine

iki yüz dinar vererek:

— «Ebuzer*e söyle bu iki yüz dinarı alıp etrafındakilere

dağıtsın.» dedi.

Köle yanma vardığında, Ebuzer:

— Acaba Osman bütün müslümanlara bu kadar verdi mi?» diye sordu. Köle:

— Hayır.

— Öyleyse ben de müslümanlardan biriyim
onlara

gelen her şey bana da ulaşacaktır.

Köle:

— Osman: «Bu paralar kendi malımdır ve hiç bir
haram karışmadığına yemin ederim. Ben helâl
paradan

başka bir şey göndermiyorum.» dedi.

— İhtiyacım yok, ben bugün en zengin
insanlardan

biriyim.

Köle, Ebuzer'in bu cevabı karşısında şaşırılmıştı:

— Allah hayrım versin Ebuzer! Evinde az veya
çok

herhangi bir eşya bile göremiyoruz!

Ebuzer:

183

— Bu sepetin altında, arpa unundan yapılan birkaç

günlük ekmek parçaları var. Öyleyse ben bu paraları

ne yapayım? Sen onu efendine geri götür!

Osman bu işi bir kaç kere tekrarladıysa da hiç birinden

sonuç elde edemedi. Başka bir gün başka bir

köleyle yüz dinar göndererek şöyle söyledi:

— «Eğer Ebuzer bu parayı alırsa sen serbestsin!»

Köle parayı alıp doğruca Ebuzer'in yanına geldi.

Fakat, Ebuzer bu teklifi de kabul etmedi. Bunun üzerine

köle:

— Ey Ebuzer! Allah seni bağışlasın, benim hürriyetim

senin bu parayı almana bağlıdır, diye yalvardı.

Ebuzer:

— Benim köleliğim de bunu almaktadır.

* * *

Bir gün Abdurrahman İbn Avf'm mirasını
Osman'ın

yanına getirdiler. Bu mallar halk ile Osman'ın

arasmda birbirlerini görmelerine engel olacak
kadar

çoktu. Osman halka hitaben :

— Allah'tan Abdurrahman İbn Avf'a hayırlar
vermesini

dilerim çünkü, o sadaka verir misafirperverlik yapardı. Bu gördüklerinizi de geriye bıraktı.

Ka'ab:

— «Doğru söylüyorsunuz yaEmir'ül Mü'minin.
Helâl

kazandı ve helâl harcadı ve geriye de helâl miras bıraktı. Allah, onun hayrını dünyada ve ahirette vermiştir.

» diyerek Osman'ın söylediklerini tasdik etti.

Ebuzer, bu olayı duyunca öfkeyle evinden dışarıya

çıkarak sokaklarda Ka'ab'ın peşine düştü. Kızgın bir

aslan gibiydi, yolda gözüne bir deve kemiği ilişince onu

eline alarak Ka'ab'ı aramaya devam etti. Ebuzer

tepe-

164

den tırnağa öfke ateşiyle yanıyordu. Ka'b,
Ebuzer'in

peşine takıldığını duyunca, can havliyle kendini
Osman'ın

yanına attı. Ebuzer de onun peşinden içeri girdi.

Ka'ab, Ebuzer ile göz göze gelince yerinden
kalkarak

Osman'ın arkasına sığındı. Ebuzer elindeki deve
kemiğini

hışımla kaldırıp, öyle bir indiriş indirdi ki;
Ka'ab'ın

başı yarılıp kan fışkırmaya başladı. Ebuzer bir
yandan

da bağıırıyordu:

— Ey yahudizâde! Sen, öldüğünde bu kadar servet

bırakan birine, Allah'ın dünyada ve ahirette hayırlar

verdiğini mi söylüyorsun?!.. Sen Allah'a teklif (emir)

mi ediyorsun?!.. Bir gün Peygamber ile birlikte Uhud

dağına giderken, bana:

— Ey Ebuzer, diye seslenmişti.

— Evet ey Allah'ın Resulü, diye cevap verdim.

— Sermaye sahipleri öbür dünyada öksüzdür, dedikten

sonra tekrar:

— Ebuzer:

— Evet, ey Allah'm Resulü! dedim. Anam

babam

sana feda olsun.

— Uhud dağı kadar servetim olsaydı, bunu dağıttıktan

sonra, ölürken ondan iki kırat kalmasını bile istemezdim.

— Ey Allah'ın Resulü! İki kantar mı?

— Hayır iki kırat! diye cevap verdikten sonra:

— «Ey Ebuzer, sen fazlayı istiyorsun, bense azı...»

demişti.

— Ey çıfıt oğlu, Allah'ın Resulü böyle söylemişken,

sen kalkıp, Abdurrahman İbn Avf'm geride bıraktığı

mirasının helâl olduğunu mu söylüyorsun?
Söyle

bakalım nereden getirdi. Allah ona gökten mi
gönderdi.

Yoksa milletin emeğinden mi? Allah'a and
içerim ki,

bu malların sahibi olan kimse, kıyamet gününde;
bu

mallar keşke akrep olup canımı soksaydı
gönlümün

165

onlara olan bağıını koparsaydı diye arzu
edecektir. Peygamber;

«Altın, gümüş ve her mal cimrilik ve
tamahkârlık

gösteren sahibinin canına düşecek bir ateştir,

ta ki onu Allah yolunda harcamcaya kadar.»
demişti.

Sen şimdi Abdurrahman İbn Avf'm bu servetin
sorumluluğunu

taşımadığını mı söylüyorsun?!.. Ka'ab! Vallahi
yalan söylüyorsun ve senin inancında olan her
kim

olursa olsun yalan söylüyordur.

Osman, Ka'ab'tan, Ebuzer'in bu davranışını
bağışlamasını

istedikten sonra, Ebuzer'e dönerek öfkeyle:

— Bana yaptığın eziyet sınırı aştı ve ne kadar
arttı.

Artık yüzünü görmek istemiyorum. Vallahi
seninle ben

bir yerde olamayız. Dışarıya çık.»

Ebuzer:

— Yavaş (sakin ol) Osman! Acaba sen,
Peygamber'i,

Ebubekir'i ve Ömer'i görmedin mi? Sen onlar
gibi

davrandığını söyleyebilir misin? Sen kırgın biri
gibi

bana kaba davranıyorsun. Beni azarlıyorsun.

Osman ısrar ve öfkeyle:

— Dışarı çık! Bizim ülkemizden ve
komşuluğumuzdan

uzaklaş. Dışarı çık!

— Ooh! Senin komşuluğundan da ben ne kadar
şikâyetçiyim;

güzel, peki nereye gitmemi istiyorsun?

— İsteddiğin yere git!

— Mekke'ye gideyim.

— Hayır vallahi olmaz.

— Sen benim Allah'ın evine gitmemi ölünceye kadar,

ziyaret edip orada ibadet etmemi yasaklıyor musun?

— Evet vallahi.

— Öyleyse savaş yeri (merkezi) olan Şam'a gideyim.

— Hayır vallahi, olmaz, sen Şam'ı viran etmiştin.

Zaten ben seni bu sebeple oradan getirtmiştim.
Şimdi

166

tekrar ikinci defa viran edesin diye, Şam'a mı göndereyim?

— Irak'a gideyim.

— Hayır olmaz. Sen Irak'a da gidemezsin.
Çünkü

Irak halkı herkesten daha fazla, halifeye ve memurlarına

karşı, küstahtır.

— Mısır'a?

— Hayır vallahi, bu şehirlerden başka birini seç
Ebuzer. j

Ebuzer'in kafasının tası atmıştı.

— Hayır vallahi, bu saydığım şehirlerden başka
bir yere gitmem. Eğer bana kalsa ben
Medine'den başka

bir yere gitmezdim. Öyleyse şimdi beni
gönlünün

istediği yere sürgüne gönderebilirsin.

— Seni çöle sürgün ediyorum.

— Yani şehirlilikten sonra, çöl arabı mı olacağım?!..

— Evet.

— Çok güzel, öyleyse Necid çölüne gidiyorum.

— Hayır kesinlikle olmaz, doğuda gidebileceğın kadar uzak bir noktaya kadar gitmelisin. Haydi git artık!

Hemen bugün gitmelisin, seni Rebeze'ye gönderiyorum.

(Saraydaki görevlilere hitab ederek) :

— Ebuzer'i buradan hemen çıkarın. Onu örtüsüz tahta bir semeri olan deveye bindirip, sertlikle muamele

ederek Rebeze'ye kadar götürün. Oraya
varıncaya

kadar kimse ona eşlik edip yarenlik
yapmamalıdır.

Allah isteyinceye kadar kimse onunla dostluk
arkadaşlık

yapmamalıdır.

Mervan ve diğer saray dalkavukları sopayla
Ebuzer'i,

Osman'ın sarayının dışına sürüklediler.

167

REBEZE'DE

Yalnız yaşar, yalnız ölür ve
yalnız haşrolunur.

«Muhammedi (ASM.)

Osman, Mervan'a; Ebuzer'i, yolculuğu boyunca kimse ile görüştürmeden, Rebeze'ye götürmesini emretti.

Ebuzer ile Mervan develerine binip yola koyuldular.

Halk da Osman'ın emri üzerine ondan uzak durdu.

Ebuzer, derin bakışlarla etrafına göz gezdiriyor, bir yandan onlarla vedalaşıyor diğer yandan Peygamber'in

zamanından beri süregelen rejim değişikliklerini, bu şehrin her köşesinde gözleriyle görüyordu. Hatıralar

beyninde karşı saldırıya geçmişti. Başını önüne eğip» elemli düşüncelere daldı: Kulağında, sevgili dostu

Muhammed ile aralarında geçen bir konuşmanın
çınılamalarını duydu: «Yakında, benden sonra,
sana bir

belâ gelecektir.»

— Allah yolunda mı?

— Allah yolunda.

— Allah'ın rızasına razıyım..

Ebuzer, başını kaldırdığında çöl yolunda
olduklarını

anladı. Kanlı ufuk, yine bu yaşlı adamı yanında

168

muhafızı ile birlikte çölde sürgüne götürülürken
görüyordu.

Güneş, kızıl renkli ışıklarını dağların eteğinden
ve çöllerden toparlayınca, ufuk kanlı kirpiklerini

kapayıverdi.

Ali, Ebuzer'in sürgüne gönderildiğini öğrenince
hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Hasret yüklü bir
tonda;

«Peygamber'in vefalı dostu idi, ne
yapıyorlar?!...»

diye söylendi. Hemen yanma çocukları; Hasan,
Hüseyin

ve kardeşi Akil ile birlikte, Abdullah İbn Cafer
ve

Ammar İbn Yasir'i alarak Ebuzer'in peşinden
hareket

ettiler. Şehirden ayrıldıktan sonra hızla ona
ulaştılar.

Ali, Ebuzer'le konuşmak için yanma yaklaştı.
Mervan

araya girerek:

— Ey Ali, Emir'ül Mü'minin, Ebuzer ile birlikte gitmeyi

yasakladığını bilmiyorsan, bil!

Ali aldırış etmeden Ebuzer'e doğru ilerleyince,
Mervan

tekrar yolunu kesti. Ali, elindeki kırbaçla
devesinin

basma vurarak:

— Kenara çekil!.. Allah seni ateşe atsm!

Mervan, Ali'yi kararlı ve öfkeli görünce devesini

çevirdi. Ebuzer'i yanlarında bırakarak, onları
şikâyet

etmek üzere şehre geri döndü. Ali,
beraberindekiler ve

Ebuzer birlikte yola koyuldular. Rebeze'ye

vardıklarında

atlarından inerek bir yere oturup sohbet etmeye başladılar. Ayrılık vakti gelince Ali, yerinden kalktı.

Ebuzer, kendisini çok kederli ve mahzun hissediyordu.

Hasret dolu bakışlarla Ali'nin yüzüne baka baka onu

kucakladı. Ali, Sevgili Muhammed'in ve yoksulların

dostu Ebuzer'in nisan yağmurları gibi dökülen göz yaşlarının

sıcaklığım yanağında hissedince ondan ayrıldı.

Ebuzer'in gözlerinden boşalan göz yaşı yağmurları

dinmek bilmiyordu. Özlemle ve istek yüklü

susak bakışlarını;

Ali, Hasan ve Hüseyin'in üzerinde dolaştırı-

169

rak doyasıya seyretti. Hüzün, dolu, perişan ve titrek

bir sesle:

— Ey rahmet hanedanı, Allah sizi bağışlasın. Ey

Ali, ne zaman sana ve iki oğluna baksam
Peygamber'i

hatırlıyorum. Benim Medine'de sizden başka
mutlu olabileceğim

kimsem yoktu. Medine'de ve Şam'da, Osman
ile Muaviye'nin sırtına bir yükütm. Osman,
kendisinin

ve dayısı oğlunun yanında kalmamı istemedi.
Onları

başlarına yıkmayayım diye beni Allah'tan başka
bir

dostumun olmadığı bir yere gönderdi.

Ali, yıllardır dost olduğu bu vefakâr ve yaşlı
adamı

ıssız çölde yalnız bırakacağı için çok
üzülüyordu.

— Ey Ebuzer! Allah için öfkelen din. Eğer öfken

herkes için idiyse ümidini yitirme. Bunlar
dünyaları

için senden korktular. Sen ise dinin için onlardan
korktun.

Her ne için senden korkuyorlardıysa, onlara
bırak;

sen de onlardan ne için korkuyorduysan kendine
sakla.

Yakında yarın kimin kazanacağını anlayacaksın
ve

Jcimin daha çok kıskanılacağını anlayacaksın.
Eğer yerin

ve göklerin kapıları bir kula kapanırsa, kul
Allah'-

tan korkuyorsa, Allah mutlaka ona bir yol
gösterecektir.

Ebuzer! Haktan başkasını tanıma ve günahıtan
başka

bir şeyden korkma. Eğer sen bunların dünyasını
kabul

etseydin, seni seveceklerdi. Eğer bir şey etseydin
sana bir şey yapamazlardı.

Ali daha sonra Hasan ve Hüseyin'e bakarak:

— Oğullarım, haydi amcanıza allahaısmarladık

deyin.

Akil! Sen de kardeşine veda et.

Sessizlik ve karanlık düşünceler ortalığı kaplamıştı.

Ebuzer ile vedalaştıktan sonra geri döndüler.

Ebuzer, hasret yüklü derin bakışlarla, çölde gözden

kaybolana kadar, onları izledi.

Mervan, Ali'nin davranışını Osman'a şikâyet etti.

Osman öfke ile:

170

— Ey müslüman kardeşlerim, içinizden biri bana

Ali'ye nasıl davranacağımı söylesin. Benim emrimi

hiç sayarak, adamımı dövmüş. Allah'a yemin

ederim

ki hakettiği cezayı vereceğim.

Ali, Medine'ye geri döndüğünde halk Emir'ül
Mü'-

minin'in kendisine, Ebuzer ile görüştüğü için
kızdığını

söyledi!

Ali (alaycı bir gülümseyişle) :

— Atın öfkesi tekmesine!., diye cevap verdi.

Gece olup Ali mescide gelince, Osman :

— Neden Mervan'a böyle davrandım? Hangi
sebep

bana karşı gelmene vesile oldu? Niçin benim
emrimi

ve memurumu dinlemedin?

— Ama ilk önce Mervan beni dinlemedi, sonra da

ben onun yolumu kesmesini engelledim. Fakat ben senin

enirini dinlemezlik etmedim.

— Peki, benim, Ebuzer'in yanına kimsenin yaklaşmaması

için verdiğim emin duymadın mı?

— Acaba, gerçeğe aykırı ve Allah'ın emirlerine ters emirler verirsen uymak zorunda mıyız? Allah'a

and içerim ki biz böyle bir emre uymayız.

— Mervan'm karşılığını ver!

— Ne karşılığı?

— Sen onun devesinin kulaklarının ortasına kırbaçla

vurmuşsun!

— tşte bu benim devam, isterse gelsin,
benimkine

vursun. Ama Allah'a yemin ederim ki, bana
küfür etse,

ona öyle küfür ederim ki yalan olmasın. Ben
gerçekten

başka hiçbir şey demem.

— Neden sen ona küfür edince, o sana
edemesin?!..

Allah'a yemin ederim ki, benim nazarımda sen
Mervan'dan

iyi değilsin (*).

(•) Mervan, Peygamber, Ebu Bekir ve Ömer'in
sürgün ettikleri

habis bir adaradır. (Yaymcı).

171

Ali öfkeyle:

— Sen bu sözleri bana mı söylüyorsun?! Mervan

ile beni eşit görmüyor musun? Vallahi ben
ondan üstünüm,

babam babasından ve anam da anasından daha
üstündür.

Osman'm yüzü sinirinden kıpkırmızı olmuştu,
kalkıp

evine gitti. Ali de kendi evine döndü. Ensar ve
Muhacirlerden

bir kısmı onun etrafına toplanıp öfkesini

yatıştırmaya çalıştılar. Ertesi gün sabah halk
Osman'ın

yanına gitti. Osman, Ali'yi şikâyet ederek:

— O, her zaman benim yaptıklarımı yanlış buluyor

ve yanlış anlayanları destekliyor.»

Halk barışmaları için çalışıyordu, sonunda da başardılar.

Sonunda Ali Osman'a doğru yavaşça:

— Ben Ebuzer'in yanına Allah'ın hoşnutluğu için

gitmiştim, bundan başka bir kastım yoktu.» dedi.

* * *

Ebuzer'in sürgün edilişi yürekleri yakmıştı. Ebul

Derda, Ebuzer'in sürgün haberini duyduğunda:
«Vallahi,

eğer Ebuzer benim elimi veya vücudumun bir organını

kesseydi, yine sesimi çıkarmazdım. Çünkü, ben

Peygamber'den duydum ki; gökyüzünde ve
yeryüzünde

Ebuzer'den daha doğru konuşan görülmemiş ve
gölge

salmamıştır.

Peygamber'in büyük sahabilerinden Abdullah
İbn

Mesut, Ebuzer'in sürgün haberini duyunca bir
yerde

konusurken:

— Ey insanlar! Şu âyeti duymuş muydunuz?

«Sonra siz şu kimselersiniz ki, birbirinizi
Öldürüyorsunuz

ve aranızdan bir kısmını yurtlarından çıkı-

nyor ve aleyhlerinde günah ve haksızlıkla
birbirinize

yardım edip birleşiyorsunuz.» (1)

Küfe valisi Velid, Osman'a bu olayı haber verdi.

Osman da onun başkente gönderilmesi için emir
verdi.

Abdullah îbn Mesud Medine'ye getirildiğinde
mescide

gitti, Osman bunu görünce zenci kölesine onu
dışarı

atmasını söyledi. Köle İbn Mesud'u mescidin
dışına çıkarıp

yere vurdu ve daha sonra da kendi evinde
hapsettikten

sonra öylece eceline kadar ona bir şey vermedi.

* * *

Muaviye, Osman'ın, Ebuzer'i Rebeze'ye sürgüne
gönderdiğini haber aldığıında, hanımını da
yanma göndermeye

karar verdi. Ebuzer'in hanımı Ümmüzer elinde
para kesesiyle dışarı çıkınca Muaviye,
etrafındakilere

para kesesini göstererek Ebuzer'i kastetti ve :

— Şuna bakınız, dünyada bu kadar züht ve
takva

gözetiyor, hem de elinde neyi var?.

Ümmüzer:

— Vallahi bunlar ne dirhem ne de dinardır.
Bunlar

bir kaç kara paradır! Bunlar günlük
harcamalarımız

için verilen maaşımız; alış - veriş yapmak için bozduruyordum.

Ümmüzer, Rebeze'ye ulaştığında kocasını çölde mescit yaparken gördü.

Bir gün Nainı Riyahi Rebeze'ye gelip Ümmüzer'e

sordu:

— Ebuzer nerede?

—• İşte orada, iftliğinde.

Naim gelmesini bekledi. Sonunda Ebuzer'in iki deveyi

arkasına katarak geldiğini gördü. Develerin boynunda

birer tulum vardı. Ebuzer tulumları yere indirince,

Naim yanına yaklaştı ve :

(1) Bakara s uresi, 85.  yet,

173

— Ey Ebuzer, halkın arasında benim kadar seni görünce hem üzülen hem de sevinen kimse yoktur!

— Allah babana rahmet etsin, bunların ikisi nasıl bir yerde olur?!

— Ben cahiliye devrinde kendi kızımı diri diri g md m. Seni görünce bana bir yol veya çare göstereceğini

 mid ederek seviniyorum. Sonra da bana pişmanlığımın

ve t vbemin geçersiz olduğunu s ylemenden korkarak üzülüyorum.

— Acaba, cahiliyet zamanında mıydı?

— Evet.

— Allah geçmişte olanı bağışlamıştır.

* * *

Hac mevsimi gelmişti. Halkın Rebeze'den geçişi arttı. Rebeze'den geçen hacılar mola vererek Ebuzer'in

mescidinde namaz kılıyor, daha sonra da onunla oturup

sohbet ediyorlardı. Bir gün yine bir grup hacı Rebeze'ye

geldi, Ebuzer'in namaz kıldığını görünce, bitirmesini

beklediler. Ebuzer, yüzünü onlara çevirip :

— İyiliksever ve şefkatli kardeşinizin yanına koşun

dedi. Daha sonra da ağlamaya başladı, bir yandan da

ağlarken diğer yandan da :

— Özlediğim şeyleri görmeden ölüp gitmekten korkuyorum...

— Ulaşamadığın şey nedir, ey Ebuzer?

— Büyük umutlar.

Gelenler etrafına oturdu. Bazıları onu mutlu etmek

için Osman'ı kötülemeye başlayınca Ebuzer, onlardan

bu işi yapmamalarını istedi ve hizmetçisi ile birlikte

yanlarından ayrıldı.

Mağrur bir adam olan İbn Süveyd, Ebuzer'in hizmetçisi

ile benzer elbise giydiğini görünce şaşırdı ve böyle giyinmesinin sebebini sordu. Ebuzer:

— Allah'ın Resulü bana şöyle demişti:
«Uşaklarınız,

sizin kardeşlerinizdir. Onlar Allah tarafından sizin

elinizin altına verilmiştir. Kardeşi elinin altında olan birinin, ona kendi yemeğinden yedirmesi, kendi

elbisesinden de giydirmesi gerekir. Ayrıca kendinin yapamayacağı

işi yaptırmamalı ve zor işlerde ona yardım etmelidir.»

Ebuzer, oradan ayrılarak çadırının olduğu yere

gitti

ve önüne çadırının önünde bir çuval parçasının
üzerine

oturdu. Adamın biri, Ebuzer'in karısını perişan
elbiselerle

yüzü gözü toz toprak içinde ve sıkıntılı bir
şekilde

görünce Ebuzer'in yanma gelip oturduktan sonra
:

yüzünü ona çevirerek yürek yakıcı bir sesle:

— «Sen erkeksin, fakat hiç oğlun yok» dedi.

— Allah'a şükürler olsun ki, onları bu geçici
dünyadan

aldı ve Beka sarayında nızıklandırdı.

— Ey Ebuzer! Bundan başka bir kadın alsaydın

daha iyi olurdu.

— İnsan kadını kendini daha iyi ve kibar yapması,

için alır, yoksa mağrur olmak için değil!

— Daha rahat ve daha iyi bir hayat seçseydin daha

iyi olmaz mıydı?

— Allah seni bağışlasın!.. Sana ondan ne! Her ne

başına gelirse kabul et.

Hacılar ayrıldıktan sonra Ebuzer ile karısı Rebeze'-

de yalnız kaldılar. Zamanın çarkı dönüyor ve bu olayları

kendisiyle birlikte gelecekte yaşayacak olanlara götürüyordu.

Ebuzer, gece ve gündüzlerini Allah'a ibadet etmekle geçiriyordu. Bu ıssız ve geniş çölde kendini Allah'a

daha yakın hissediyordu. Osman'dan, Allah'ın evi-

175-

ni ziyaret etmek için, izin alınca Mekke'ye doğru yola

koyuldu. Ka'be'nin önüne gelince etrafındakilere bağırdı

:

— Ey ahali! Ben Cündeb-i Gıfariyim, iyiliksever ve şefkatli kardeşinize doğru geliniz.

Kalabalık etrafına toplanarak bir çember oluşturduktan

sonra bağırdı:

— Acaba içinizden biri seyahata çıkacak olsa kendisine

yararlı şeyleri yanına almaz mı?

•— Evet, alır.

— Çıkacağınız kıyamet yolculuğu, sizin düşündüğünüzden

daha zor ve daha uzundur. Yolda işinize yarayanı

yanınıza alınız.

— İşimize ne yarar?

— Önemli işlerinizi yapmak için Allah'ın evini ziyaret

geliniz. Mahşer günü güneşin şiddetli sıcağından

korunmak için, sıcak ve yakıcı günlerde oruç tutunuz.

Kabrin azabından ve dehşetinden kurtulmak

için, gece karanlığında iki rekat namaz kılınız.
Büyük

günde (kıyamet) söylediğiniz her sözden hesaba
çekileceksiniz.

Kıyamet gününün çetin zorluklarından
kurtulmak

için malınızdan (zekât) veriniz, sadaka veriniz;

belki rahat edersiniz. Dünyayı ikiye bölün, bir
bölümünde

helâl olan şeyleri arayın, diğer bölümünde de

ahireti kazanmak için çalışın. Üçüncü sizlere
zarar verir

ve fayda sağlamaz onu bırakın.

Servetinizi ikiye bölün, bir bölümünü aileniz için

harcayın ikinci bölümünü de öbür dünya için

harcayınız,

üçüncü size zarar verir fayda sağlamaz.

Ebuzer haccını tamamlayınca Mina'ya. gitti.
Osman'ın

yolculuk esnasında, namazını dört rekat kıldığını

haber verdiler. Ebuzer'in yüzü öfkeyle gerildi ve
sert çıkarak:

176

— Ben Allah'ın Resulü ile yolculukta namaz
kıldım.

O, hep iki rekat kılardı. Ben Ebubekir ve Ömer
ile de kıldım. Osman, nasıl olur da onu tam
kılar?!..

Sonra kendisi de namaza durarak dört rekat
kıldı.

Orada bulunanlar çok şaşırmışlardı. Namazını bitirdikten

sonra sordular:

— Emir'ül Mü'minin için kusur olarak gördüğün şeyi neden sen de yaptın!?

— Bozgunculuk daha kötüdür!

Ebuzer, Rebeze'ye döndükten sonra onun için daha

sıkıntılı bir hayat başladı. Geçim sıkıntısı had safhaya

ulaşmış, karısı, oğlu ve kızı halsiz düşmüştü. Ebuzer'in

bu sıkıntı, perişanlık ve işkenceler karşısında teselli

bulduğu bir ümidi vardı: Basma gelen şunca sıkıntı

ve musibetler yoksul halkın özgürlüğü ve Allah'ın rızası

içindi... Bunu bilmek ona dayanma gücü veriyordu.

Geçimini sütlerine bağladığı birkaç koyunu vardı.

Fakat onlar da birer birer ölüyorlardı. Yoksulluk ve

açlık dayanılmaz ölçülere vardığında kızı öldü. Ancak,

yoksulluk ve açlık kurdu bir can ile doymamıştı. Babasının

göz yaşları daha kurumadan oğluna da saldırdı.

Ebuzer, oğlunun da bu ıssız çölde ölmesinden kendisinin

sorumlu olmasından korkuyordu. Kalkıp, Allah'ın

Resûlü'nün halifesi Osman'ın dökülüp saçılan sarayına;

Medine'ye gitti.

Uzun boyu, eğilmiş sırtı, yırtık pırtık elbisesi kaderin

garip cilvelerinin ve acı olaylarının aklaştırdığı

parlak saçları; gönlündeki inanç ve dürüstlüğün yansıdığı

şimşek çakan gözleriyle Osman'ın karşısında

durdu. Osman'm etrafındaki altısever ve ikiyüzlü dalkavuklar

korku ve endişeyle ona bakıyorlardı. Ebuzer

kapının eşiğinde durmuştu, Osman'ın yüzüne derin ve

manidar bakışlar fırlattıktan sonra güvenli ve sert bir

sesle:

F.: 12 177

— Osman! Sen beni gönderdiğin memlekette ne yiyecek var, ne de yeşillik. Hâlâ süt alamadığım koyunlardan

başka bir şeyim yok. Karımdan başka baha hizmet

edecek, benim çilelerime ortak olacak kimse de yok. Osman! Hayatımı devam ettirebilmem için, bana

bir hizmetçi ve birkaç koyun ver.

Osman, Ebuzer'in bu sözlerini duymazlıktan gelerek

yüzünü öte yana çevirdi. Ebuzer ona doğru yaklaşıarak

sözlerini tekrarladı.

Osman'ın maiyetinde bulunan Habib İbn
Mesleme,

Ebuzer'in bu haline acıdı ve :

— «Benim yanımda, senin bin dirhem, beş yüz
koyun

ve bir de uşağın var.» dedi.

— Paranı, koyununu ve uşağım benden daha
çok

ihtiyacı olana ver. Ben, Kur'an'da benim için
belirtilen

hakkımı istiyorum!

Bu sırada içeriye Ali girdi.

Osman, Ali'ye hitabederek:

— Bu ahmağı başımızdan almayacak mısın?

— Hangi ahmak? dedi Ali.

— Ebuzer!

— O ahmak değildir. Allah'a yemin ederim ki,
Peygamberin

: «Ebuzer'in utanması ve dindarlığı ve
dürüstlüğü,

Meryem'in oğlu İsa gibidir.» dediğini duydum.

Oysa Ebuzer, Osman'm sözlerini duyunca
hemen

oradan ayrılmıştı. Arkasından ne kadar
seslendilerse

de cevap vermedi. Kendi çölüne; Rebeze'ye geri
döndü.

Çadırının yanma vardığında, karısını oğlunun
başında,

çaresizlikle ağlarken gördü. Ebuzer, o anda aziz
oğlunu ölümün ağzına aldığı anladı.

Bir an gözlerini yumdu, bu ciğerini yakan
yavrusunu

Allah'ın kendisine emanet ettiğini düşündü,
birden

cesaret bularak gözlerini açtı. Bu ciğerini parça-

178

layan derdinin dermanının, Allah'ın hoşnutluğu
olduğunu

düşünerek teselli buldu. Göz yaşlarını silip, ateşli

alevler yüreğini yaka yaka, oğlunun cesedini
aldı, kefenledikten

sonra, toprağın göğsüne koyup üzerini

örttü.

Ebuzer, ne kadar fazla acı çekiyorsa, kendisini
Allah'a

o kadar yakın hissediyordu. Öyle bir an geldi ki,

Allah'ı kendisinde, kendisini de Allah'ta buldu...

Oğlunun mezarının başında bir süre durdu, elini
baba şefkatiyle toprağına sürerek, güçlükle bir
kaç

cümle mırıldandı:

— «Yavrum! Allah seni bağışlasın.
Hayırseverdin,

ihtiyar ana ve babana hürmetle davrandın.
Sevgili oğlum,

senin ölümünden dolayı kendi içimde bir
alçaklık

ve kötülük hissetmiyorum. Senin için tahammül
ettiğim

fedak rlıklar, senin ölümün için  z lmeme engel
oldu, Allah'tan başka bir Şey de istemem.

Yavrum!..

Eğer ölümün birinci gününden korkmasaydım,
senin

yerine ölmek isterdim. Oğlum! Keşke senin bu
ilk mahkemede

neler dediğini ve sana neler sorulduğunu
bilseydim.

Allah'ım! Senin onun üzerinde bir hakkın ve

benim de onun üzerinde bir hakkımı vacib
etmişsin. Allah'ım,

ben onun boynundaki haklarımdan vazgeçtim,

sen de onu bağışla. Sen, benden daha çok
bağışlamaya

layıksın.»

Daha sonra mezarın başından ayrıldı, gitti. Fakat
açlık henüz yakalarını bırakmamıştı. Bu

Peygamber'in

iki vefakâr dostu; bu iki kahraman karı koca
birkaç

gün açlıkla başbaşa kaldılar. Ölümü beklerken
samimi

bir şekilde hayatlarını devam ettiriyorlardı.

Çöl suskun ve yalnızdı, Rebeze'nin yeri ve göğü

sanki bu iki samimi kahramana, kader
mahkûmuna

günlerce baktı durdu. Ah! Altın ve kuvvetin katil
elleri

179

ne ciğer yakan sahneler yaratıyordu. Ölüm
yaklaşınca

Ebuzer, hanımına:

— «Haydi kalk, şu tepelerin üzerine gidelim,
belki

yiyebileceğımız ot ve benzeri birşeyler buluruz.»
dedi.

Hemen dışarı çıktılar. Rüzgâr, sanki bu
manzaradan

öfkelenmiş, şiddetle uluyor; ard arda ısıklar
çalarak,

sanki tabiatı bu korkunç olaydan haberdar
etmeye

çalışıyordu. Karı koca bir süre arandıktan sonra,
bir

şey bulamadılar. Ebuzer'in takati kalmamıştı,
ölümün

soğuk terleri alnında boncuklanmaya başladı.
Döndüklerinde

fırtına şiddetini daha da arttırmıştı. Ulumaları

korkunlaşmış; bir hurma ağacına bağladıkları
haymelerini

bir yandan öte yana sarsıp duruyordu. Ebuzer'in

başı önüne düşmüş, iki kanadı kırık bir kartal

gibiydi. Karısı, ölümün gölgesini Ebuzer'in
gözlerinde

ve yüzünde okumaya başlamıştı. Ebuzer,
memnuniyet,

hoşnutluk ve fedakârlık akan gözlerle karısına
bakarak:

— «Ayrılık yakındır.» dedi.

— Bugün sana neler oluyor?

—• Allah'a and içerim ki, ben bugün dünyayı
terkedip

ebedi sarayıma gideceğim.

Bu sözlerinden sonra, bayılınca karısı daha fazla

dayanamayarak, yağmurlar gibi, göz yaşları
dökmeye

başladı. Ebuzer, gözlerini açtığında karısının
şiddetle

ağladığını görünce:

— Neden ağlıyorsun?

— Neden ağlamayacak mışım? Senin bu ıssız
çölde

ölüşünü görüyorum, fakat elimden bir şey
gelmiyor.

Sana kefen yapacak bir kumaş ne bende var ne
de

sende.

Ebuzer'in eşinin bu sözleri üzerine, yüreği
parçalanmıştı.

Karışma acıdı, onu teselli etmek istedi:

180

— Ağlama artık! Sana müjdeler olsun ben
Peygamber'in

«Eğer müslüman bir kan kocanın üç çocuğu
öldüğünde,

onların ölümüne dayanıp Allah yolunda
sabrederlerse,

hiç bir zaman ateş yüzü görmeyeceklerdir»

dediğini duydum. Acaba biz de böyle yapmadık
mı?

Onları Allah'ın yolunda sayıp sabretmedik mi?..

Karısı biraz sustuktan sonra tekrar ağlamaya
başladı.

Ebuzer, dostu Muhammedi düşünerek kendine
ve

eşine teselli arıyordu.

— Peygamber, aralarında benim de bulunduğum

birkaç kişiyle konuşurken; «Sizlerden biri çölde
ölecek

ve mü'minlerden bir kısmı onun ölümünde hazır
bulunacaklar

» dediğini duymuştum. Diğerleri çölden başka

yerlerde öldüler. Ben kaldım geriye, işte çölde
ölecek

olan kişi benim. Allah'a yemin ederim ki ne ben
yalan

söylüyorum, ne de bana yalan söylemişler.
Haydi kalk

da şu yola bir bak.

— Nereye bakayım ki? Hacılar gitti ve yol
kapalı.

— Bak, eğer kimseyi göremezsen bu hırkayı benim

üstüme ört ve beni yol üstüne koy. İlk rastladığına; «Bu

Peygamber'in dostu Ebuzer'dir. Burada öldü, gelin onu

kefenlememe ve gömmeme yardım edin» dersin.

Kadın tepelerin üzerinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp

çölü gözetliyor, kimsecikler göremeyince geri geliyordu.

Ebuzer ise birtakım insanların geleceğini (Peygamber'inden

duyduğu için) «Git yola bak.» diye emrini

tekrarlıyordu. Hanımı da onu incitmemek için kimseleri

görmediği halde, tekrar tekrar gidip bakıyordu.

Birden uzaklarda karaltılar gördü. Ümmüzer elbisesini

sallayınca, yoldan geçenler ona doğru yaklaştılar.

— Ne işin var burada ey Allah'ın kulu?

181

— Burada bir müslüman ölmekte, onu kefenleyip

ücretini Allah'tan alınız.

— Kimdir?

— Ebuzer.

— Peygamber'in dostu mu?

— Evet.

— Ana babamız feda olsun sana ey Ebuzer!

Daha sonra hızla haymeye doğru koştular.
Ebuzer

hâlâ yaşıyordu. Selâm verdiklerinde, Ebuzer:

— Eğer bana, yetecek kadar, kefen yapacak
bezimiz

olsaydı, onu seçerdik. Şimdi bana Allah'a yemin
ederek söyleyin, hanginiz devlet memuru,
patron, polis

şefi veya casus ise beni kefenlemesin!

Oradakiler şaşkınlıkla birbirlerine baktılar,
çünkü

hepsi de bu saydıklarındandı. Yalnız aralarında
Ensar'-

dan bir genç vardx:

— Sevgili amca! Seni ya kendi üzerimdeki
elbise

veya yanımdaki annemden kalan kumaşla kefenleyebilirim.

— Sen beni kefenle.

Ebuzer kefen ve gömölme işini de hallettikten sonra

rahatlamıştı, gözlerini yavaşça kapayarak, destansı

çilelerle ve iftiharlarla dolu hayatının son adımını da

atU. Onu gusledip kefenledikten sonra namazını kılıp,

bir taşın dibinde çölün yumuşak kumlarının altına gömdüler.

Ensar'dan olan genç mezarının yanında durdu :

— Allah'ım! Bu Allah'ın ve Peygamber'in dostu

Ebuzer'dir. Sana tapan ve senin yolunda

müşriklerle

cihad eden; savaşılan bir kulundur. Allah'ım!
Ebuzer,

kendi imanından ve inanışında değişiklik
yapmadı.

Belki münkercüeri gördüğünde diliyle ve
gönlüyle onlarla

kendisine işkence edilip, sürgüne gönderilinceye

kadar mücadele etti. Onu yalnız ve kimsesiz
gurbette

182

bıraktılar, gurbette yalnız öldü. Allah'ım,
Ebuzer'i yoksul

ve sıkıntıda bırakanları, onu Peygamberin
hareminden

ve evinden uzaklaştıranları sen ondurma.

Bu anda, çölün bu noktasında yoldan geçenler ellerini

gökyüzüne kaldırıp saygı ve huşu ile «Amin.» dediler.

Abdullah İbn Mes'ud gözyaşlarıyla :

— Ne kadar doğru söyledin ey Allah'ın Resulü!

«Yalnız yaşadı,

Yalnız öldü,

Yalnız haşrohınacaktır.»

(2) Ebuzer Hicri 32. yılda öldükten üç yıl sonra, Medine'nin isyanı

ve Osman'ın korkunç bir şekilde karısı ve çocuklarının

yanında katledilmesi gerçekleşti... (A. Ş.)

İkinci Bölüm

Not: Bu bölüm tamamen Ali Şer'atiun'dir.

BAŞKA BİR EBUZER

Allak'a binlerce şükürler olsun ki,

O'ndan ne istediysem gerçekleşti. (1)

Bu gece bizim milletimiz için, 1300 yıllık İslâm tarihinde,

Ali'nin aşkının, Ali'nin hanedanının ve Ali'nin

yolunun seçildiği gecedir. Bu gece, bütün engellere ve

olumsuz şartlara rağmen, İslâmi açıdan doğru bakışa

sahip olanların gecesidir. Onlar, insanlık uğruna, ilâhî

gayeleri uğruna işkenceyi ve şehadeti göze almış, kendi

dinlerinin yolunu tutmuşlardır. Bu kurum,
çağımıza ve

bu son nesile kendi sorumluluğunu göstermek
için, başlangıcından

beri onların yolunu, onların tarzını ve onların

hedefini benimsemiştir. Sizler, nice zamandan
beri

sorumlu fertler olarak tuttuğunuz bu ilâhi
kıvılcımın,

bu hürriyet bayrağının ve bu insani
bağımsızlığın bekçisi

oldunuz. Bu devirde bir öğretmen ve bir fert
olarak

sîzlere kendi kalbimle bağlıyım. Hem de
imanımla

söz veriyor ve bu topluluğa güveniyorum. Bu

gece büyük

bir gecedir.

(1) Seyircilerin alkış sesleri.

187

Bu gece gördüğümüz programdan da büyük olan

Ebuzer'dir. O, öylesine tanınmış bir yüz ki,
Ali'nin yolundan,

Ali'nin İslâm'ından bugünün muhtaç olduğu bir
yüz... Dünyada iktisadi beraberliğin, adaletin
oluşturulabilmesi

için; bugün, o bilginin, o vicdanın bulunmasına
çaba sarfetmeliyiz. Öyle bir iman bulmalıyız kif

bütün gücüyle hem Huday'ı hem hurmayı tutsun
(2).

Bunun örneği Ebuzer'dir.

Bir kişi nasıl yalnız yaşıyıp, yalnız ölüp ve yalnız

haşrolunacaksa; bu gece de, bir kere daha, sizin aranızdan

yalnız seçilecektir. O, îslâm Peygamberi'nin davetinden

üç yıl önce, vahdetten tevhide ulaştı. Gıfar kabilesinin

yaşadığı, Rebeze'nin sönmüş ve nihayetsiz çölünde,

bilgisizliğin ıssızlığında ve yalnızlığında kendi

kendini yetiştirdi. îslâmîyetten üç yıl önce, yalnız Allah

için namaz kıldı. İslâm Peygamberi'nin nübüvvetini

ilânından sonra, Peygamber'e Allah tarafından
neler

geleceğini ve neler yazılacağını öğrenmek için,
günleri

beklemekle geçti. İslâm'ı kabul eden ve
müslüman

olan dördüncü kişiydi. Ali onu Peygamber'e
götürdü.

Bu on yaşındaki çocuk, Ebuzer'i Muhammed'e
tanıttı.

Peygamber'in evi Safa tepesindeydi.
Peygamberin evinden;

Hıra dağından birlik ve beraberlik yazılarını;
imanı,

dinsizlerin arasında ilân etmeye iniyormuş gibi
indi

(3). Putperestlerin tapmağının önünde durdu.

Putperestler,

toplumun dinsizliğini, ayırımcılığı, soyluluğu

ve asil aile olduklarını konuşuyorlardı. Durdu...

Yalnız,

kimsesiz ve silâhsızdı. Putların ve putperestlerin
karşısına

geçip bağırdı:

— Ey taş parçalarına tapanlar, yonttuğunuz
taşları

kınn!

(2) Bunlardan; ekmeği, aşkı, hayatı ve dini
ayırarak, ne mümkündü?

(3) Hz. Musa'nın Tur Dağı*ndan «On Emir» ile
inişine benzetiliyor.

(Çev.)

O, kendi zamanının İbrahim'i oldu. O, İslâm'ın ilk

sesini —dinsizlik göğü altında— tek basma haykırdı.

Putperestler ürktüler ve bu ilk isyan sesini bastırmak

için, başına üşüştüler. Onu boğmak, öldürmek için hayvanca

saldırdılar. İşkence yaptılar ve azarladılar.

Fakat, iman ateşini zorla söndürebilirler miydi?

Gene aynı sahne, gene aynı sahne...

Muhammed, onun

hayatının sonunun gelmesinden korktu. Ona;
«Gıfar'a

git, kendi kabileni ve memleketini doğru yola ulaştır.

Daha sonra sessiz ol ve bekle. Ne zaman açıkça savaş

başlarsa o zaman gel.» diye emir verdi.

Müslümanların işkence dönemi, tek tek kişileri yetiştirme

ve tek tek savaşmalar Mekke'de sona erdi.

Müslümanlar Medine'ye geldiler. İşte o zaman toplumun

yetiştirilmesi ve kitlelerin eğitilme dönemi başladı.

Ebuzer, o zaman Medine'ye gitti. Medine'ye; evlatsız,

azıksız, malsız, itibarsız ve yalnız bir şekilde girdi.

Ancak Medine; şimdi aşk Medine'si, iman Medine'si ve

Çalışma Medine'sidir (4). Burada aşk, itikat ve peygamberlik

savaşabilir, hayat bulabilirdi. Allah'ın evine geldi,

burası milletin evi idi, mescit seki şeklindeydi. Bu

mescidin tavan bölümünde Peygamber oturuyordu. Eshab-

ı Sufa, Ammarlar, Selmanlar da onunla birlikte.

Bu insanların cihad karşısında şüpheyeye düşecekleri hiçbir

şeyleri yoktu. Ailesiz ve kimsesizlerdi. Ayrılma ve

vedalaşma zamanı, şüpheyeye düşecek bir şeyleri yoktu.

Her birinin elinde bir kılıç vardı. Hepsinin önünde de,

Bilâl. "Bilâl'in cihada çağırın tok sesi
duyulduğunda;

mücahitler şehri terketmeden, onların
öncüsüydüler.

(4) Medine kelimesi burada şehir anlamına, cins
isim olarak

kullanılmıştır. (Çev.)

Elbise kelimesiyle şeriat kastedilmekte. (Çev.)

189

Barış zamanlarında onlar, dua, ibadet ve ilim
öğrenmekle

uğraşıyorlardı. Hayatlarını inanca, Peygamber'e

ve cihada kurban etmişlerdi. Bunlardan biri de

Ebuzer'di...

Medine'nin on yıllık dönemi: Heyecan yılları,
karanlığı

yoketme yılları, ikiliği ortadan kaldırma yılları,

putları kırma ve cehaleti aradan kaldırma
yılları... Bu

yılların yalnız ve eli boş Ebuzer'i, yerini üstün
başarıya

ve büyük zaferlere bırakıyordu.

Ne zaman ki Peygamber gitti (vefat etti).

Birden her taraftan fırtınalar koptu: Cehalet,
dinsizlik,

eşrafiyet, ayırdetme, kölelik ve efendilik başı

ezilmiş, fakat nefes almaya devam eden bir yılan
gibiydi.

Medine'nin havası, kibir, bencillik, siyaset
oyunları

ve ayak çelmeleriyle birden bire ısınmıştı.

Yine çatlak, yine ikilik, yine ileri gelenler, yine büyüklük...

Peygamber'in inkılâbının önemliliği ortadan

kalkmıştı. Tevhid kisvesi altında cehalet isyan ediyordu.

Peygamber'in sünnetinden dönmeler başladı.

Artık çöküş başlamıştı. Ali toplumsal hayattan ve

siyasetten elini eteğini ilk kez çekti. İlk kez evinde oturdu.

Ali'nin evinde oturmasının sebebi, adaletin dinden

ayrılmasıydı. Din adaletsiz kalmış; adalet teknesi politikadan

ve toplumsal hayattan elini eteğini çekmişti.

Bundan sonra işlerin çok zor olacağı belliydi.

Tarihte

de adaletin köşeye çekildiği çok olmuştu. Gerek-
açık,,

gerek kapalı biçimlerde yapılan dış ilişkiler ve
hareketin

çok genç olması, Ali'yi susmaya ve dayanmaya
zorladı.

Bu durum Ebuzer'i de susturup dayanmaya
mahkûm

etti.

Ali'nin yenilmesi; Ebuzer'in, Osman'ın
karşısında

haykırmasına sebep oldu. Osman'ın akrabaları,
Beni

Ümeyye, bütün önemli idare makamlarına
getirildiler.

Adalet ve hürriyet uğruna müslüman olan
milletlerin

kaderi; İslâm elbisesi giymiş, İslâm'ın en azılı
düşmanlarının;

fasık, ayırdedici eşraf tayfasının eline geçti (5).

Ebuzer, böyle bir durumda suskunluğu hıyanet
saydı;

ama bu haykırışında da Mekke'deki gibi
yalnızdı.

Medine'de, Peygamber'in yardımcılarının ve
göçmenlerin

arasında yine yalnızdı. Osman'ın altın sevgisine

saldırdı. Medine halkı yoksulluğa giderken,
ortaya yeni

bir zümre çıkmıştı. Bunlar, halifenin yardımcıları

ve

Osman'ın akrabalarıydı. Çarpık dağıtılan savaş
ganimetleri

ile zekâtlar, Medine'de altınsever ve kapitalist

bir zümrenin türemesini sağlamıştı. Oysa
muhacirler

ve Peygamber'in yardımcıları, halis niyetleri
uğruna

savaşmış ve dindarlığı meslek edinmişlerdi.
Şimdi işler

değişmişti. Binlerce köle vardı. Tıpkı Rey, Mısır,

Rum, Yemen ve İran hükümetlerinde olduğu
gibi; büyük

makamlarda zenginler vardı. En iyi kaynakların

yağmalanmasının adı cihad ve zekât olmuştu.
Ebuzer,

insanların tekrar esarete ve açlığa mahkûm edildiğini

gördü. Bütün bunlar, Allah'ın birliği adına (daha önceleri

de dinsizlik adına) yapılıyordu. Müslümanların,

bu yeni aldatmacaya; yoksulluğa, köleliğe ve horlanmaya,

belki yüzyıllarca dayanmaları gerekecekti. Ebuzer,

dayanamadı ve haykırdı. Osman, Ebuzer'in kendisine

karşı çıkmasına tahammül edemedi. Onu, Muaviye'nin

akrabalarının yanına, Şam'a gönderdi. Çünkü

çok uzaklarda, Medine'nin dışında olacaktı ve Muaviye'nin

eli Ebuzer'e karşı çok açıktı. Ya parayla satın alacak, ya tehdit edecek veya öldürecekti. Ali yenilmiş,

Osman ise halifeydi; ondan taraf bir tehlike yoktu.

Muaviye, Beni Ümeyye ailesinin bu esirini; bu hor görü-

(5) Mervan, Yezid, Muaviye ve Amr İbn As gibileri kastediyor.

Şiilerce bunlar, böyle biliniyor. (Yayıncı),

191

nüslü adamı (Ebuzer) kendisine engel görmüyordu..

Aklı fikri yeşil bir sarayın yapılmasındaydı. Rum ve

İran imparatorluğunun rüyasını görüyordu. Yeşil

sarayını;

kendi ebediliği için, ileri gelenlerin oturması için;

Peygamber'den sonraki İslâm ümmeti adına, Allah'ın

birliği adına yükseltsin diye, İran ve Roma'dan sanatçılar,

müzişyenler ve büyük mimarlar getirtti. O kadar

sevinçliydi ki, hergün işçilerin, mimarların ve sanatçıların

tepesine dikilir, çalışmalarında hazır bulunurdu.

Onların çalışmalarını ve işlerin işleyişini gözetlerdi.

Ebuzer de her gün, Muaviye'yi sorguya çekmek için,

inşaat yerine gidiyordu. Bir gün herkesin

önünde bağırdı

:

— Ey Muaviye, eğer bu sarayı kendi paranla yaptırıyorsan,

israftır. Eğer milletin parasıyla yaptırıyor -
san, hıyanettir.

Muaviye; çok pişkin sabırlı bir politikacı, fetan
ve

Arapların en üstün zekâlılarından biriydi.
Peygamber'in,

Ebuzer'i sevdiğini biliyordu. O, Peygamber'in
gözüydü, Peygamber'in aziziydi. Peygamber,
Ebuzer

hakkında şöyle söylemişti: «Utanma ve
dindarlığı, Meryem'in

oğlu İsa gibidir. Ebuzer, göğsündeki boş kabı,

bileğinin hakkıyla doldurdu.»

Muaviye, ona korku ve vesvese
verilemeyeceğini

biliyordu, fakat belki satm alınabilirdi. Çünkü,
Peygamber'in

büyük taraftarlarının çoğu yanındaydı (6).

Onları, bugün ya Yeşil Sarayın çevresinde, ya
Kûfe'nin

genel evlerinde veya İran ve Roma taraflarında
bula-

(6) Sıffin'de Muaviye'nin yanında yer alıp, Hz.
Ali'ye karşı

savaşan grubu kastediyor. Nitekim bugünkü
Türkiye'de dahî

bir çok hakiki müslüman gaflette bulunup haksız
siyasî

tarafları desteklemektedir. (Yayıncı).

192

bilirdi. Halbuki; zahiren bunların çoğu 10
 senelik sahabi

idiler. Çoğu, Peygamber'in 23 yıllık risaleti
 sırasında,

hep onunla birlikte yürümüşlerdi. Acaba Ebuzer,

Ebu Hüreyre'den büyük müydü? Ebu Hüreyre,

Peygamber'in arkadaşıydı ve daima
 Peygamber'in dostu

olmuştu. Peygamber'den en çok hadis
 nakledendi.

Abdullah İbn Selam'ın dul karısına aşık olan
 Yezid'in,

verdiği görevleri yerine getiriyordu. Vaktiyle
 Peygamber'in

büyük sahabisi idi, İslâmiyet'i insanlığa söyleyen
olmuştu. Şimdi Yezid için, görücü oluyordu.
Yezid'e

bunları yapacağına söz vermişti. Öyleyse,
Ebuzer

nasıl satın alınamazdı! İnsanların özgürlüğüne
imanı

olduğunu bildiğinden, ona meyleden bir kölesini
Ebuzer'e

gönderirken, şöyle dedi r «Mescide veya evine
gidip

Ebuzer'e; ey Ebuzer bu torbayı, halife kendi
parasından

gönderdi de. Eğer Ebuzer'e bu parayı
verebîîrsen,

sen hürsün...»

Köle geldi ve yalvardı, fakat Ebuzer kabul etmedi.

Köle: «Ey Ebuzer, Allah seni bağışlasın! Bu torbayı al.

Benim hürriyetim, senin bu torbayı almana bağlıdır.»

dedi.

Ebuzer:

— «Eğer bu torbayı alırsam, ben de köle olurum.»

diye cevap verdi.

Ebuzer, mescitte sahabilerin hayatını,
Peygamber'in

hayatını ve sadeliğini; yapılan onca çalışmayı,

onca büyük dindarlıkları; Peygamber'in ve
İslâm'ı yönetenlerin

hasletlerini; halk için, ve halkın önünde anlatıyordu.

Peygamber'in hadislerini anlatıyor, Kur'an'ın

âyetlerini okuyor; daha sonra da bunları halka açıklıyordu.

Çünkü, Osman ve Muaviye de minberlerinden

Kur'an'ı ve hadisleri açıklıyorlardı. Halk, Allah'ın fakirliği

istemediğini anlamıştı. Fakirlik, belki Muaviye'-

F.: 13 193

nin istediği idi. Allah'ın gönderdiği, zilet, olamazdı.

Allah'ın emri, insanları izzeti ve yüceliği idi. Eğer hor

görülyörlarsa, aşğıılanmayı kabul etmişlerse, bunun

sebebi onlardı.

Anlattıklarını peş peşe tekrarlıyordu. Durup dinlenmeksizin

İslâm'ın ruhunu ve genel istikametini; adaleti, takvayı, dünyanın birliğini, Allah'ın birliğini, cemiyetin

birliğini —bunların eskiden var olduğunu—

anlatıyordu. Şam halkı, İslâmiyet'i ilk kez Ebu Süfyan

ve Muaviye'nin dilinden işitmişti. Ebuzer'in anlattığı

İslâm'ı ilk kez işitiyorlardı. Şam kentini; isyan, başkaldırma

ve hoşnutsuzluk dalgası sardı. Muaviye, Osman'a;

«Eğer Şam kentine ihtiyacın varsa, Ebuzer'i

yakala, artık ben bezdim,» diye haber gönderdi.
Osman,

Muaviye'ye; «Yaranın üstünü açma, halka karşı
yavaş ve yumuşak davran, onlarla anlaşmazlığın
olmasın.

Ebuzer'i anlaşılmasın ve tanınmasın diye, tahta
semerli bir deveye bindir, yabancı kölelerin
görevlileriyle

birlikte Medine'ye gönder. Emir ver. Şam'dan
Medine'ye

kadar dinlenmesinler.» diye haber gönderdi.

Ebuzer'i, Medine'ye yorgun, bacakları iki yana
düşmüş

ve kan revan içinde getirdiler. Ali, Osman ve
diğer

ileri gelenler, Sel dağının eteğinde oturmuştu.

Ebuzer

uzaktan görüldüğünde, Osman'ı görünce
bağırdı:

— Medine'ye büyük inkılab ve direnme için
müjdelere

olsun!

Ebuzer'in müjdesini verdiği înkılâb, 35. yılda
gerçekleşti.

Medine başkaldırdı. Ebuzer'in ölümünden üç
yıl sonra, Osman yatağında öldürüldü (7).

Ebuzer, Medine'ye geldiğinde, Osman kimsenin
onunla konuşmaması ve fetva sormaması için
emir ver-

(7) Ebuzer, 32. yılda Rebeze'de öldü.

misti. Fakat Ebuzer'in fetvaları birbirinin
ardından çıkmaya

devam ediyordu. Bu kez Osman ona:

— Ne zaman bu isyan, başkaldırma ve
huzursuzluk

çıkarmaktan vazgeçeceksin? diye sordu. Ebuzer

kendi gırtlığını gösterdi ve :

— Bıçağı boğazıma dayadığında, eğer ben
göğsümde

bir nefes daha hissedersen, bu son nefesi de
hakikati

söyleyerek çıkaracağım. Çünkü benim
kılavuzum,

insanlık kabilesinin klavuzu, ilk kez bana;
«Ebuzer

ne kadar acı olsa da, kınayandan ve

kınanmaktan korkma,

gerçeği söyle!» demişti.» Ebuzer devam etti:
«Milletin

kanından topladığın mallan, halka paylaştırırsan.

îşte o zaman elimi yakandan çekeceğim. Benim
yol göstericim,

Allah'ın resulünden duydum; kendisinde hiçbir
sermaye sabaha kadar kalmamıştır. Böyle
sermaye

toplayanın başında belâ vardır ve sermayesi ona
belâ

olacaktır.

Ama mümkün müydü; Osmanları, Muaviyeleri,
Abdurrahman

İbn Avflari; hadisle, âyetle ve konuşmayla

doğru yola getirmek? Bu nasıl olabilirdi ki?

Allah'ın

Resulü, vahiyle silâhlı olduğı zaman bile bunu yapamadı.

Oysa bunların bizzat kendileri, vahiyle, Kur'an'-
la milleti yağma etmişlerdi...

Ebuzer, susarsa aldatmanın, hor görmenin,
kullanılmanın

halka yutturulacağım biliyordu. Hiç olmazsa

ben haykırayım da, halk nasıl bir alm yazısına
dûcâr

olduğunu anlasın; ileri gelenleri (zenginler
tayfasını),

zilleti ve putperestliğı, tanısm. Bunca yıl
peygamberliğini

yaptığı (Allah'ın Resûlü'nün) genç ve güzel
İslâm

toplumu, gerçeği bilsin. Ebuzer, bir gün Őra meclisinin

başkanı olan Abdurrahman İbn Avf'm, Ali'yi hileyle

halifelikten mahrum bırakarak, bir yana ittiğini duydu. Bu Őra meclisine başkan seğilirken; Abdurrah-

195

man İbn Avf'a Ömer veto hakkını vermişti, en büyük

oy hakkı da Osman'daydı. Abdurrahman İbn

Avf öldükten sonra, mallarını camiye getirdiler. Mallar

o kadar çoktu ki, dağ ve tepe gibi, Osman ile halkın

arasında bir engel teşkil ediyordu. Osman,

Peygamberin

minberinden şöyle söylemişti: «Allah, İbn Avfı affetsin; temiz ve iyi yaşadı ve şimdi öldü. Bu kadar mal

ve serveti kaldı.» Ka'ab El Ahbar, aşağılık hoca, Osman'ın

halifelik koltuğunun en sadık ve en yakın müftülerinden

biriydi, şöyle dedi: «Doğru söyledin dindarların büyüğü.» Ebuzer, bunu işittiğinde yalnız ve kimsesiz

bir vaziyetteydi. Bilâl, Şam kentinin bir köşesine çekilip susmaktan başka bir çıkar yol görmemişti. Ali,

bir çaresizlik ve hassasiyet içerisinde kalmıştı, bağırıp

çağırarak İslâmiyet adına bir yere varamazdı.

Ebuzer'in diğ er can dostları da gitmişti. Bazıları
al una satılmışlar; bazıları da; ya hakikat, ya barış
için

susmuşlar, ya da her nasıl olmuşsa yalnızlığ a bir
yol

bulmuşlardı. Hiç kimse halkın ve İslâm'ın
kaderini d    nm  yordu.

Baş a bir grup ise, Cennet'in yolunu bulmak
için, ibadet ve dua etmek uğ runa bir k    ye
sı ınmı tı.

Ebuzer, Osman'a haykırdı ı zaman sil hsızdı.

Yalnızdı. Aceleyle Osman'ın sarayına gidiyordu
  ger i

sil hsız bulmuşlardı  , fakat sinirinden çılgın bir
haldeyken sokakta bir deve kemi i gördü

(Aslında Ebuzer

hakkın önünde yumuşak huylu idi, ama batılın karşısında

kendini kaybediyordu) hiç tereddüt etmeden

deve kemiğini yerden aldı ve hiddetle Osman'ın sarayına

girdi. Osman ve Ka'ab El Ahbar ayağa kalktı. Ebuzer,

feryat ederek:

— Ey Osman, senin adamın bu kadar serveti ve sermayeyi nasıl topladı? Nasıl muhafaza etti?! Oysa

halk şimdi açtır. Sen, ona Allah hayırlar versin diyor-

sun! Acaba Allah, onu affetmiş inidir? Allah'a karşı,

görevleri ayırt mı ediyorsun?

Osman cevap verdi:

— Ebuzer, eğer bir kimse zekâtını verirse; bir tuğlası

altından, bir tuğlası gümüşten saray yaptırса, ona günah yoktur.

Ebuzer, ona karşılık:

«Altın ve gümüşü hazine edip de Allah yolunda harcamayanları elem verici bir azâb ile müjdele...» (8)

âyetini okuduktan sonra:

— Zekât vermeyen kimselerin malı değil, hazinesi

ve malı çok olanlara; zekât vermiş olsalar da,
zekâtтан

fazlasını vermiş olsalar da, onlara saldırılmalıdır!

Ka'ab El Ahbar konuştu :

— Ebuzer'in bu söyledikleri, yahudilerin büyük
din

adamlarına ve rahiplere aittir. Başka dinlerin ve
devletlerin,

büyük din adamlarına aittir. Mü'minlerin
emirinin

söyledikleri doğrudur. Bir kimse nasıl yaşarsa ve

nasil servet yaparsa yapsm, zekâtını verdikten
sonra,

günahı yoktur.

Ebuzer çok sinirlenmişti. Deve kemiğini eline
alarak,

Ka'ab'a saldırdı:

— Ey yahudiden doğmuş, bizim dinimizi bize mi

öğretmek istiyorsun?!

Ka'ab El Ahbar, Osman'ın arkasına saklandı.
(Burada

gösterdiğim gibi teslis (üçleme) her zaman vardır.

Altını olan, Abdurrahman; güçlü olan, Osman;
dinsizliğe

bulaşmış ve dinin sapık yolunu gösteren, Ka'ab

El Ahbar. Üçü de birbirine sırtını dayamıştı.
Onlara

tek başına saldıran ise, Ebuzer idi.) Ama bu
adama yol

göstericisi; «Ne kadar acı olsa da, hakkı

korkmadan

söyle» demişti. Ebuzer, Osman'ın arkasında
Ka'b'm en-

(8) Tevbe sûresi, 34. âyet.

197

sesine deve kemiğiyle öylesine şiddetli vurdu ki,
kafasından

kan akmaya başladı. Osman'ın sabrı tükenmişti,
daha fazla dayanamadı:

— Ebuzer, bizi rahatsız ettiğin yeter! Bizim
yanımızdan

uzak dur.» dedi. Ebuzer, cevap verdi:

— Seni gördüğünde kimse benim kadar, senden
nefret edemez. Nereye gideyim? Şam'a?
Hicaz'a?.. Veya..?

Ebuzer'in söylediği değişik yerleri Osman kabul etmedi.

Ona: '

— Rebeze'ye git. Sıcak, ıssızlık, yalnızlık ve ölüm

(orada var).

Ebuzer, çaresiz boyun eğdi. Mervan İbn Hakem,

Peygamberin sürgüne gönderdiği adam,
Osman'ın başveziri

olmuştu. Ebuzer'in ölüm sürgününe götürölmesi

görevini üstüne almıştı. Ali, bunu duyunca
sakalı ıslanmcaya

kadar ağladı; Hasan, Hüseyin ve Akil'i de yanma

alarak onu uğurlamak istedi. Mervan, onların bu

davranışını engellemeye kalkışınca, Ali hışımla
Mervan'm

atının kafasına kırbacını vurdu. Mervan, Ali'nin
hiddetini görünce, efendisine sığındı. Ali; Hasan,
Hüseyin

ve Akil ile birlikte, Ebuzer'i, Rebeze'ye kadar
uğurladı.

Ayrılık vakti gelmişti, Ebuzer'in yalnız kalması
gerekiyordu.

Onun efendileri, onun önderleri, İslâm'ın
adaletini temsil edenlerin; Ali, Hasan, Hüseyin'in
geri

dönmeleri gerekiyordu. Çölde, ağlayan
bakışlarla, gözden

kaybolana kadar; Ali, Hasan ve Hüseyin'i
uğurladı.

Ali, ayrılırken şöyle demişti:

— Ebuzer, onlar senin ihtiyacın olmayan şeyden korkuyorlar. Sen de, onların inanmadıkları şeyden korkuyordun.

Ebuzer, doğruyu söylediğin zaman korkma.

Başladığın yolun Allah yolu olduğunu biliyorsun.

Ali, amcalarına veda etmeleri için çocuklarını, Ebuzer'in

yanına gönderdi. Hasan, Hüseyin ve Akil veda-

198

laşıp geri döndüler. Ebuzer ile eşi Ümmüzer yalnız kaldılar.

Ümmüzer, Peygamberin ashabındandı. Ebuzer'in,

Ebuzer olmasında, bütün sıkıntılarında ve başarılarında,

ortağıydı. Orada, karısı Ümmüzer, oğlu ve kızı
ile

birlikte kalıyorlardı. Aylık maaş kesilmişti, fakat
Ebuzer'in

birkaç tane keçisi vardı. Ailesi bunlarla geçimini
sağlıyordu. Açlık gittikçe artınca, bir süre sonra
kızı

öldü. Açlık oğluna da saldırınca, Ebuzer, acaba
bireyler

yapabilir miyim diye düşündü. Fakat ne yaptıysa
da oğlunun ölümünü engelleyemeyecekti. Bu
düşünceler,

onu yine Medine'ye götürdü. Osman'ın yanma
gitti

ve ona:

— *Ey Osman, benim maaşımı haksız olarak

kestin!

Peygamberin bağladığı maaşı, bana tekrar ver,
ona ihtiyacım var.» dedi.

Osman, cevap vermedi. Onun çevresinde
oturanlardan

birisi; çölün tozuna toprağına bulanmış ve açlığı
yüzüne vurmuş olan, Peygamber'in sevdiği bu
ihtiyar

adama bakınca, yüreğı burkuldu. Ebuzer'e:

— Senin beş yüz koyunun ve birkaç kölen
benim

yanımdadır, deyince, Ebuzer sinirlenerek başını
ona çevirmeden

:

— «Benim sana ve efendilerine ihtiyacım yok!
Kölelerin

ve koyunların senin olsun!» diye cevap verdi.
Ebuzer,

burada kendi oğlunun ölümü karşısında vicdani
görevini yerine getirmişti (Gerçi sonuca
varamamıştı

ama). Eli boş bir şekilde Rebeze'ye geri döndü.
Ümmüzer'i

oğlunun cenazesinin başında ağlarken gördü. Bu
hal, ona hemen yol göstericisinin bir söylediğini
hatırlattı

:

— «Ey Ebuzer, her kim ki Allah yoluna iki
çocuğunu

feda ederse ve onların ölümüne sabrederse,
hiçbir

zaman ateşi görmeyecektir.

199

Bu sözleri Peygamber'den duydum diye,
Ümnüzer'e

müjde verdi:

— Biz burada iki çocuğumuzu Allah yoluna
feda

ettik. Onların acılarına sabrettik. Bu
Peygamberin

müjdesidir. Ümmüzer böylece teskin oldu.
Ebuzer, daha

sonra kendi elleriyle Rebeze'nin bahçe toprağını
kazıp,

oğlunun soğumuş cesedini oraya gömdü. Bir
baba

şefkatiyle üzerini örttükten sonra, yüzünü

Allah'a çevirip:

— Ey Allah'ım, benim oğlumun boynunda benim

hakkım var, senin de onun boynunda hakkın vardır.

Ben bir baba olarak ona olan hakkımdan vazgeçtim,

sen de hakkından vazgeç. Sen onu bağışlamada benden

üstünsün.

Daha sonra Ebuzer ile Ümmüzer yalnız kaldılar.

Açlık, Ebuzer'e de saldırınca, Ümmüzer'i yanma çağırdı;

«Kalk çölde biraz dolaşalım, belki otların tohumlarıyla

şu korkunç açlığımızı bastırırız» dedi. Ümmüzer

ile Ebuzer yola çıktığında hava fırtınalıydı, sanki bu

faciaya dünya gazab ediyordu... Birşey bulamadılar,

Ebuzer hayatının geri kalanını elden çıkarmıştı. Bütün

gücünü ömrünü tüketmeye vermişti. Dönüşte kanatlan

kırık bir kartal gibi, şefkatli eşi Ümmüzer'in kollarına

yığıldı. Ümmüzer ağlamaya başlamıştı, Ebuzer

kendine gelince, onu teskin ederek şöyle söyledi:

— Ey Ümmüzer, Allah'ın Resulü; «Sizlerden biri çölde ölecek» demişti. Bunu söylerken biz üç kişi idik,

diğer iki kişi savaşta şehit oldu, bahsettiği kişi benim,

Peygamber benim ölümümü haber vermişti.
Çölde öleceğim;

beni burada bırak, beni burada bırak, tepeye çık

bak, belki birileri geçer, onlardan beni toprağa vermelerini

istersin. Sana, beni kefenlemede ve toprağa vermede

yardım etsinler. Ümmüzer ümitsiz bir şekilde;
«Ey

200

Ebuzer, burası hacca gidenlerin yoludur, oysa şimdi

hac mevsimi değil, buradan daha kimseler geçmez.»

diye cevap vermesine rağmen, Ebuzer, bu çölde cenazesinin

başında birilerinin bulunacağını kesin bir tahminle

bildiğinden, Ümmüzer'e tekrar emir veriyordu :

— Git, tepelerin üstünde dolaş, beni kefenlemek için birilerini bul. Sana yardım etsin!

Ümmüzer ümitsizdi, fakat Ebuzer'in emriyle tepeleri

dolaşırken ufukta kartallar gibi uçuşan üç kişiyi gördü. Ümmüzer mendiliyle işaret ederek onları çağırdı.

Yolcular aceleyle geldiler.

— Ne oldu, ey Allah'ın cariyesi?

— Ey kardeşlerim, burada benim kocam öldü, gelin

onu kefenlememe ve toprağa vermeme yardan edin,

karşılığım da Allah'tan alın.

Kimdir diye sorduklarında «Peyganıber'in dostu

Ebuzer,» diye cevap verdi. Bu üç veya dört kişi ensardandı,

Osman'ın da taraftarları idiler. Telaşla
Peygamber'in

dostu Ebuzer'in yanma yaklaştılar. Ebuzer

daha yaşıyordu, onlara yüzünü çevirip şöyle dedi:

— Hanginiz Osman'ın taraftan ise, yardımcısı ise,

subayı ise, bana karışmasın. Osman'ın görevlisi iseniz,

beni kefenlemeyin, toprağa vermeyin... Yalnız hanginizde

bir parça kumaş varsa onu bana kefen yapmak

için versin. Eğer benim veya karımın kumaşı olsaydı,

size ihtiyacımız olmayacaktı... Ne çare ki yoktur.

İçlerinden genç olan biri, galiba Malik Ester, şöyle

dedi:

— Ey amca, annemin eliyle ördüğü bir kumaşım var.

Ebuzer; «Beni bununla kefenleyip toprağa verin.»

dedikten sonra Allahısmarladık diyerek gözlerini

yumdu. Bu üç kişi, onu Rebeze'nin ıssız çölünde

topra-

201

jça verdiler ve mezarının başında saygıyla durdular.

Peygamberin genç Ensari; «Ey Ebuzer, sen haksızlığı

gördün ve susmadın. Ruhunu hakikat ve Allah yolunda

kaybedene kadar bağırdın. Ey Ebuzer, sen rahat ol.

Huzurlu ol. Allah'ın peygamberliğinin hiçbir meselesine

son vermedir. Ne doğru söylemiş Allah'ın Resulü :

«Ebuzer yalnız yaşar, yalnız ölür ve yalnız haşredilecektir.

»

Hem kıyametin ayağa kalkışında, hem de her devrin

ayaklanmasında. Vesselam.

* * *

202

BİR NOT

Osman devrinde, onun vasıtasıyla, servet toplayanları

ve bu servetlerin bir kısmı:

Bu kişilerin bazılarının elleri hükümet işlerindeydi.

Bunu belirtmemizin yeridir. İslâm döneminde ve İslâm'-

dan önce, Araplar Dirhem ve Dinar ile alışveriş yapıyorlardı.

Dinar altından, dirhem de gümüşlendi. Altın

dinar, yaklaşık 4.55 gram, (bir süre sonra 4.25 gram)

ağırlığında idi. Bir dinar on dirhem ediyordu (1).
Bu

fiyat, bazen on dirhemden on beş dirheme kadar
yükselebiliyordu

(2). Eğer bahsettiğimiz paranın değerini

(Osman devrinde), üçüncü yüzyılın değeri kadar
sayarsak;

Cafer İbn Kuddame'nin elinde bulunan hesaba

göre ve Hicri 225 yılının vergisine bağlı olarak;
altı

ton buğday ve arpa karışımının fiyatı otuz dinar,
gene

bu hesaba göre 200 kilo buğdayın fiyatının 1
(bir) dinar

olduğunu anlıyoruz.

Bu değerler göz önünde bulundurulursa, her
dinarın

onbeş dirhem olması gerekir. Gene bu
değerlendir-

(1) Fars Ansiklopedisi, «Dinar» maddesi.

(2) Corci Zeydan, İslâm Medeniyeti Tarihi, c. 1,
s. 101;

Corci Zeydan, İslâm Medeniyeti Tarihi, c. 2, s.
246 ve 282.

203

melerden hareket ederek, Osman'ın ve kendi
grubundan

bazılarının servetlerinin miktarını

hesaplayabiliriz.

Rakamların söyledikleriyle, elimizdeki bilgileri de karşılaştırabiliriz.

Peygamberin, hastalanmadan önce, bir miktar parası vardı. Hasta olduğu zaman, bu parayı fakirler ara

sında paylaştırsın diye Ali'ye gönderdi. Bu para bir rivayete

göre yaklaşık olarak 6 veya 7 dinardı.

Ali'nin üzerinde, genellikle bir kadifeden başka şey bulunmazdı. Kışın tir tir titrerdi. Bir ara kılıcım pazara

götürüp sattı. Bununla ilgili şöyle demişti:

— «Eğer dört dirhemim olsaydı, ottan veya ağaçtan

birşeyler alsaydım, bu kılıcı satmazdım.» (3)

Osman'ın Bazı Adamları (Akrabaları)

1 — Mervan İbn Hakem:

Mervan, Osman'ın bütün işlerini yapardı.
Armoniye

fethedildiği zaman, Osman onun beşte birini
Mervan'a

bağışladı. Buna ek olarak, Ebubekir'in satın
aldığı

ve Fatma'ya ait olan, Fedek arazisini de
Mervan'a

verdi. Yüz bin dirhem hediye etti. Afrika'nın
beşte bir

geliri Medine'ye gönderildiği zaman, Mervan
onu beş

yüz bin dinara satıı aldı, fakat Osman aym
miktar

meblağı ona bağışladı (4).

C 3) Zerrin Kub, İslâm'ın Sabahı, s. 51. Sîret-i Halebiye'den naklen,

s. 111.

(4) Cerdak, Corc : İmam Ali, İnsanlığın Adaletinin Sesi. Parsça

tercümesi. C. 5, «Ali ve onun zamanındaki olaylar», S. 146-

147 ve C. 4, S. 248.

Kurşi, Mehdi: Halifeler Adalet Önünde, Farsça tercümesi.

S. 221.

204

2 — Hakem, İbn Ass:

Bu adam öyle bir İslâm düşmanı idi ki,
Peygamber

onu kendinden uzaklaştırmıştı. Osman onu geri getirtti.

Osman'ın yanma vardığında üzerinde yırtık ve perişan

bir kıyafeti vardı. Dışarı çıkarken şık ve kıymetli

elbiseler giymişti. Osman, ona da yüz bin dirhem bağışlamıştı

(5).

3 — Haris İbn Hakem:

Peygamber'in yaşlılar için vakfettiği pazarı, Osman

ona bağışladı. Zekât için Medine'ye gönderilen develeri

ona verdi. Osman'ın kızıyla evlendiği zaman, kayınpederi

önceden verdiklerine ilâve olarak, yüz bin dirhem daha bağışladı. Tüleyt kazasının amirliğini ona

bıraktı. Haris İbn Hakem bu yolla yaklaşık üç milyon

dirhem kâr etti (6).

4 — Ebu Süfyan:

Osman, Mervan'a yüz bin dirhem verdiği gün, Ebu

Süfyan'a da yüz bin dirhem bağışladı (7).

5 — Beni Ümeyye:

Osman, Peygamber'in müslümanların hayvanlarına

tahsis ettiği meraları, Beni Ümeyye'nin hayvanlarına

vakfetti. Irak'tan Medine'ye gönderilen servetin

çoğunu,

Beni Ümeyye arasında paylaştırdı (8).

(5) a.g.e (Yakubl tarihinden naklen) S. 223-224.

(6) C. Corc, a.g.e., S. 125, K. Mehdi, a.g.e., S. 223.

(7 ve 8) C. Corc : a.g.e., S. 125 -126.

205

6 — Abdullah İbn Halit •.

Abdullah İbn Halit, İbn Esid Emevi'nin Osman'a,

yardım etmesini sağladı. Osman, ona dört yüz bin dirhem

verdi (9).

7 — Abdullah İbn Sarh:

Bu adam Osman'ın üvey kardeşi ve Mısır'ın

valisiydi.

Osman bütün Afrika'nın, Mısır'dan Tanca'ya kadar,

müslümanlann elinde bulunan arazilerini savaş

ganimetleriyle birlikte Abdullah İbn Sarh'm amirliğine

bıraktı. Bu adam müslüman olmadan önce, dinsizlerin

başkomutanıydı... Bir keresinde de ölüme mahkûm

edilmişti... (10)

8 — Sa'ad İbn Ebi El'as :

Osman, bu adama da yüz bin dirhem bağışladı (il).

9 — Talha:

Talha'nm iki bin dinar ve elli bin dirhem gümüş

borcu vardı. Osman milletin malından (Beyt'ül Mal)

onun borcunu ödedi. Talha Kûfe'de bir saray yaptırdı.

Mesudî'nin, üç yüz yıl sonra, Mürûc-üz-Zeheb adlı kitabında

dediğine göre, burası Dara El-Talhateynı diye tanınmış ve meşhur olmuştur.

Talha'nın günlük geliri Irak'ın Kinas bölgesinden temin ediliyordu. Bu gelir, bin dinar idi. Mesudî'ye gö-

(9) Halebî, M, Ali; «Ali'nin Hayatı», S. 158/Kamil İbn Esir

Farsça tercümesi, C. 3, S. 128.

(10) Kamil İbn Esir, C. 3, S. 143, Halifeler, S.

219.

(11) Halifeler Adalet Önünde, S. 220.

206

re, Serah bölgesi için bundan daha fazla söylenmiştir

(12).

Medine'de Osman'ın evine benzer bir evi vardı.
Bu

ev; kireç, tuğla ve Sac ağacından yapılmıştı (13).

10 — Zübeyr:

Osman, altı bin dinarı Zübeyr'e verdi. O, bu parayla

ev yaptırdı ve kiraya verdi. Medine'de 15 ev,
Basra'-

da 2 ev, Kûfe'de 1 ev, Mısır'da 1 ev yaptırmıştı.
Mesudî'-

nin dediğine göre; Osman devrinde, Zübeyr'in bin erkek

ve bin kadın kölesi vardı. Bütün bunlara ilâve olarak,

ölümünden sonra búi tane de atı kalmıştı. Geriye elli bin dinar bırakmıştı (14).

11 — Abdurrahman İbn Avf:

Abdurrahman İbn Avf m geniş arazili evleri vardı.

Bu evlerin her birinin ahırında yüz at bulunurdu. Ahırlarında

toplam olarak; bin at, bin deve ve onbinlerce

koyun bulunuyordu. Nakit varlığı da yaklaşık beş milyon

dinardı (15).

12 — Zeyd İbn Sabit:

Mesudî'nin dediğine göre, Zeyd'in ölümünden sonra

o kadar çok altın ve gümüş külçesi kalmıştı ki baltayla

parçalıyorlardı. Söylediğimizden başka mallar ve bağları da vardı. Malları ve arsaları yüzbinlerce di-

(12) Sac : Hindistan'da yetişen siyah renkli bir ağaçtır. Sütün

gibidir ve toprakta çürümez.

(13) C. Corc, C. 5, S. 146-İbn Haldun Mukaddime'nin Farsça

çevirisi, C. 1, S. 603 - Halifeler, S. 229.

(14) Adı geçen eser.

(15) a.g.e., S. 147; İbn-i Haldun, C. 1, S. 453.

nar değerindeydi. Geriye yüz bin dinar da nakit para

bıraktı (16).

13 — Ye'li İbn Münebbih :

Öldüğü zaman beş yüz bin dinar serveti vardı.
Yoksullardan

büyük miktarlarda alacağı vardı. Ayrıca çok
sayıda arazisi kaldı (17).

14 — Sa'ad İbn Ebi Vakkas:

O, Akik'de üst kısmını toplantı salonu haline
getirdiği,

çok yüksek çatılı bir ev yaptırdı (18).

Osman öldürüldükten sonra, onun mal varlığını

şöyle anlatmışlardır: Yüz elli bin dinar altın. Bir milyon

dirhem gümüş de, hazinedarının elindeydi. Mal

varlığının değeri: Huneyn'de (Mekke ile Taif arasında)

ve Vadi El-Kari'de (Medine yakınlarında) ve başka

yerlerdeki mallarıyla beraber iki yüz bin dinarı buluyordu.

Beyt'ül Mal'm değerli mücevherleri, altınları

ve değerli eşyaları kızlarının üstündeydi.

İsanlar bu

davranışlarına karşı çıktığı zaman, Osman çok kızmış

ve minberden şöyle demişti: «Biz kendimize gereken

şeyleri Beyt'ül Mal'dan alıyoruz. Kim bu işten rahatsız

olursa veya karşı durursa, burnu yere sürtülecek tir.»

Osman Medine'de büyük bir ev yaptırdı. Bu evin kapılan Arar ve Sac ağacındandı (19).

(16) a.g.e., S. 147; tbn-i Haldun, C. 1, S. 453.

(17) ibn Haldun, C. 1, S. 404-C. Corc, C. 5, S. 147.

(18) a.g.e., S. 404.

(19) a.g.e., S. 403, C. Corc, C. 5, S. 148-163; Halifeler, S. 230.

Ar'ar : Dağ selvisi, dikenli ardıç ağacı. (Çev.).

Gerçek İslâmiyetin, Hz. Ebu Bekir ve Ömer'in hilafetinden

sonra yaşanmadığını, Hz. Ali'nin ve Ebuzer

gibi taraftarlarının o yolda gitmek istediklerini, Emevilerin,

haksız, hatalı, ırkçı ve saltanatçı olduklarını,

sahabilerin, makamlarının, üstün olduğunu (Hz. Osman

gibi) kabul etmekle beraber, tenkide tabi tutulabildiğini,

üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin görüşlerinde

görebiliriz.. Fakat Bediüzzaman ve Seyyid Kutup

gibi düşünürlerin kritiği ile, bir kısım Şiiilerin tekfir ve

sövmesi bir değildir.

Sahabelerin, dünya ile ilişkilerinin, gerçek yüzünün

açıklanmasını ve onların büyük çoğunluklarının

adil ve doğru olduklarının beyanını ve aralarındaki savaşın,

bir iki yahudinin oyunu olmaktan çok daha büyük

sosyal sebeplere dayandığını 15. Mektup ile 27.

Söz'ün ekinde görebiliriz. Araştırmak isteyen okuyucularımızı,

oraya havale edip, konu ile ilgili bir iki soru

ve cevabı buraya alıyoruz.

Biz Tebliğ Yayınları olarak, sahabelere, saygı ve

hürmet edilmesi gerekliliğini hatırlatmakla beraber,

beşer oldukları için, eleştirilebileceklerini

söylüyoruz.

F.: 14 209

%•

Bu, İslâm'ın esas ruhunun muhafazası ile usul ve akaidimizin,

gereğidir... Yoksa onlara ismet verirse akidevi

bir yanlışa düşeriz. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu

ayırt edemeyiz.

Tebliğ Yayınları

Eğer desen: Hazret-i Ali (R.A.) zamanında

başlayan muharebelerin mâhiyeti nedir?
Muhariblere

ve o harpte ölen ve öldürenlere ne nam verebiliriz?

El c e v a p : Cemel Vak'ası denilen Hazret-i Ali
ile

Hazret-i Talha ve Hazret-i Zübeyr ve Âişe-i
Sıddika (Radiyallahü

Teâlâ aleyhim ecmaîn) arasında olan muharebe;
adâlet-i mahzâ ile, adâlet-i izafîyenin
mücadelesidir.

Şöyle ki:

Hazret-i Ali, adâlet-i mahzâyı esas edip,
Şeyheyn

(Hz. Ebubekir ve Ömer) zamanındaki gibi o esas
üzerine

gitmek için içtihad etmiş. Muarızları ise :
Şeyheyn

zamanındaki safvet-i İslâmiye adâlet-i mahzâyâ
müsaid

idi, fakat mürur-u zamanla İslâmiyetleri zaif
muhtelif

akvam hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye girdikleri

için, adâlet-i mahzânın tatbikatı çok müşkil
olduğundan,

«ehvenüşşerri ihtiyar» denilen adâlet-i nisbiye
esası

üzerine içtihad ettiler. Münâkaşa-i içtihadiye
siyasete

girdiği için, muharebeyi intaç etmiştir. Madem
sırf

«Lillâh» için ve İslâmiyetin menâfii için içtihad
edilmiş

ve içtihaddan muharebe tevellüd etmiş; elbette
hem

katil, hem maktul ikisi de ehl-i Cennettir., ikisi
de ehl-i

sevabdır diyebiliriz. Her ne kadar Hazret-i
Ali'nin içtiihadı

musîb ve mukabilindekilerin hatâ ise de, yine
azaba

müstahak değiller. Çünkü: İçtihad eden hakkı
bul-

210

sa, iki sevab var. Bulmazsa, bir nevi ibadet olan
içtihad

sevabı olarak bir sevab alır. Hatâsından
mazurdur.

Bizde gayet meşhur ve sözü hüccet bir zât-ı
muhakkik

kürdçe demiş ki:

Jı şerre sahaban meke kalu kîl

Lewra cennetine hem katil u hem katil

Yâni: Sahabelerin muharebesinde kıyl ü kal etme.

Çünkü hem katil ve hem maktul ikisi de ehl-i Cennettirler.

Adâlet-i mahzâ ile adâlet-i izafîyenin izahı şudur ki:

«Kim, yeryüzünde bir fesad veya can karşılığı olmaksızın;

birini öldürürse sanki o, bütün insanları öldürmüştür.

»

Âyetin mânâ-yı işârîsiyle : Bir masumun hakkı, bütün

halk için dahi ibtal edilmez. Bir ferd dahi, umumun

selâmeti için feda edilmez. Cenâb-ı Hakk'ın

nazarı merhametinde

hak haktır, küçüğüne büyüğüne bakılmaz.

Küçük, büyük için ibtal edilmez. Bir cemaatin selâmeti

için, bir ferдин rızâsı bulunmadan hayatı ve hakkı feda

edilmez. Hamiyet namına rızasıyla olsa, o başka mes'-

eledir.

A d â l e t - i i z a f i y e i s e : Küllün selâmeti için,

cüz'ü feda eder. Cemaat için, ferдин hakkını nazara almaz.

Evhenüş-şer diye bir nevi adâlet-i izafiyeyi yapmağa

çalışır. Fakat, adâlet-i mahzâ kabili tatbik ise,

adâlet-i izafiyeye gidilmez, gidilse zulümdür.

İşte İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, adâlet-i mahzâyı

Şeyhayn zamanındaki gibi kabil-i tatbiktir deyip, hilâfet-

i Islâmiyeyi o esas üzerine bina ediyordu. Mukabil-

211

leri ve muarızları ise, «Kabil-i tatbik değil, çok müşkilâtı

var.» diye adâlet-i izafiye üzerine içtihad etmişler.

Tarihin gösterdiği sair esbab ise, hakikî sebep değildir,

bahanelerdir.

Eğer desen: Hilafet-i îslâmiye noktasında

İmam-ı Ali'nin fevkalade iktidarı, harikulade zekâsı ve

yüksek liyakatiyle beraber seleflerine nisbeten muvaffakiyetsizliği

nedendir?

E l c e v a p : O mübarek zât, siyaset ve saltanattan

ziyade, daha çok mühim başka vazifelere lââyık idi.

Eğer tam muvaffakiyet-i siyasiye ve tamam saltanat

olsaydı; «Şâh-ı Velayet» ünvan-ı manidarını bihakkın

kazanamıyacaktı. Halbuki zahiri ve siyasî hilâfetin pek

çok fevkinde mânevi bir saltanat kazandı ve Üstad-ı

Küll hükmüne geçti; hattâ kıyamete kadar saltanat-ı

mânevisi baki kaldı.

-F ^ ^K

Amma Hazret-i İmam-ı Ali'nin Vak'a-i Sıffîn'de,

Hazret-i Muaviye'nin taraftarlarıyla muharebesi ise,

hilâfet ve saltanatın muharebesidir. Yâni: Hazret-i

İmam-ı Ali Ahkâm-ı dîni ve hakaik-ı îslâniyyeyi ve âhireti

esas tutup, saltanatın bir kısım kanunlarını ve siyasetin

merhametsiz mukteziyatlarını onlara feda ediyordu.

Hazret-i Muaviye ve taraftarları ise; hayat-ı

içtimaiye-

i İslâmiyeyi, saltanat siyasetleriyle takviye etmek için azimetini bırakıp, ruhsatı iltizam ettiler, siyaset âleminde kendilerini mecbur zannedip ruhsatı tercih

ettiler, hatâyâ düştüler.

Amma Hazret-i Hasan ve Hüseyin'in Emevîlere karşı mücadeleleri ise, din ile milliyet muharebesi idi.

Yâni :Emevîler, Devlet-i îslâmiyeyi, Arab milliyeti üze-

212

rine istinad ettirip râbıta-i îslâmiyeti, rabıta-i milliyetten

geri bıraktıklarından, iki' cihetle zarar verdiler.

B i r i s i : Milel-i sâireyi rencide ederek tevhiş ettiler.

D i ğ e r i i Unsuriyet ve milliyet esasları, adaleti ve hakkı takip etmediğinden zulmeder. Adalet üzerine

gitmez. Çünkü: Unsuriyet-perver bir hâkim, milletdaşım

tercih eder, adalet edemez.

«İslâmiyet Calıliyet ırkçılığını kökünden kesmiştir.

Müslüman olduktan sonra Habeşî bir köle ile Kureyşî

bir efendi arasında fark kalmaz» fermân-ı kat'îsîyle:

Râbıta-i diniye yerine râbıta-i milliye ikame edilmez;

edilse, adalet edilmez; hakkaniyet gider.

İşte Hazret-i Hüseyin, râbıta-i dîniyeyi esas
tutup,

muhiik olarak onlara karşı mücadele etmiş, tâ
makam-ı

şehadeti ihraz etmiş.

* * *

Eğer d e n i l s e : Bu kadar haklı ve hakikatli
olduğu halde, neden muvaffak olmadı? Hem
neden Kader-

i İlâhî ve Rahmet-i İlâhiye onların feci bir
akıbeta

uğramasına müsaade etmiş?

£ 1 c e v a p: Hazret-i Hüseyin'in yakın
taftarları

değil fakat cemaatine iltihak eden sair

milletlerde, yaralanmış

gurur-u milliyeleri cihetiyle, Arap milletine

karşı bir fikr-i intikam bulunması Hazret-i
Hüseyin ve

tarafdarlarının safî ve parlak mesleklerine hâlel
verip,

mağlûbiyetlerine sebep olmuş.

Amma kader nokta-i nazarında feci akıbetin
hikmeti

ise: Hasan ve Hüseyin ve onların hanedanları ve

nesilleri, manevî bir saltanata namzed idiler.

Dünya

213

saltanatı ile mânevi saltanatın cem'i gayet
müşkildir.

Onun için onları dünyadan küstürdü, dünyanın
çirkin

yüzünü gösterdi. Tâ, kalben dünyaya karşı
alâkalan

kalmasın. Onların elleri muvakkat ve sûrî bir
saltanattan

çekildi; fakat parlak ve daimî bir saltanat-ı
mâneviyeye

tâyin edildiler. Âdi valiler yerine, evliya aktab-
l arın a merci oldular.

Ü ç ü n c ü S u â l i n i z : «O mübarek zatların
başına gelen o fecî gaddarâne muamelenin
hikmeti nedir?

» diyorsunuz.

E l c e v a p : Sabıkan beyan ettiğimiz gibi,
Hazret-

i Hüseyin'in muarızları olan Emevîler saltanatında,

merhametsiz gadre sebebiyet verecek üç esas vardı:

Birisi: Merhametsiz siyasetin bir düsturu olan :

«Hükümetin selâmeti ve asayişin devamı için, eşhas

feda edilir.»

İkincisi: Onların saltanatı, unsuriyet ye milliyete

istinad ettiği için, milliyetin gaddarâne bir düsturu

olan : «Milletin selâmeti için herşey feda edilir.»

Üçüncüsü: Emevîlerin Hâşimîlere karşı an'anesindeki

rekabet damarı, Yezid gibi bâzılarda bulunduğu

için, şefkatsiz bir gadre kabiliyet göstermişti.

Dördüncü bir sebep de: Hazret-i Hüseyin'in
taftarlarında

bulunuyordu ki; Emevîlerin, Arab milliyetini

esas tutup, sair milletlerin efradına «memâlik»
tâbir

ederek köle nazariyle bakmaları ve gurur~u
milliyelerini

kırmaları yüzünden, milel-i saire Hazret-i
Hüseyin'in

cemaatine intikamkârâne ve müşevveş bir
niyetle

iltihak ettiklerinden, Emevîlerin asabiyet-i
milliyelerîne

fazla dokunmuş, gayet gaddarâne ve
merhametsizcesine

meşhur faciaya sebebiyet vermişlerdir.

